

Rice Farmers' Need for Crop Insurance in Nakaosia Subdistrict in Southern Thailand's Trang Province <i>Krittaya Duangmanee, Natkamol Klinhom, Jiraporn Thepsiri, Thiyapa Sangtongkul, Kanjana Duangkaew</i>	7
The Study of Desirable Graduate Knowledge in the Perspective of Instructors of Vocational Education Institutions <i>Chongsin Sookoomjariyapong, Sommai Songbang, Yongyuth Sirisripheet, Attaphol Bubpi</i>	18
Academic Administration Affecting the Quality of Learners of Private Schools in Roi Et Province <i>Chirawat Pooapthong, Somjai Pumipuntu, Phattrawan Kamplae</i>	31
Impact of learning and innovation in work on the quality of service of financial Scholars and Accounting at Mahasarakham University <i>Jutaluck Sarose Rukchanya</i>	43
Embedded Economy in Fair Political Society of the Mun River Basin of Sisaket Province <i>Prajuab Janmouean</i>	55
A Study of Opinion and Satisfaction of Students of Active Learning Teaching and Improvement of Smart Classroom Development of Suranaree University of Technology <i>Peerasak Jiwtan, Apinya Limsuwat</i>	65
Teaching Innovation in Volunteer Sprits for a Social Development Course for Developing Working Essential Skills towards EEC of Burapha University Students <i>Phattharmanat Sritrakul</i>	78
A Guideline for the Development of the Community Enterprise in the Upper Northeastern Region of Thailand <i>Watchirachai Wetchaninnart, Phiranan Khambonphitak, Kamonthip Choopratheep, Kachakhit Sanitchon, Anusak Ratanakanokkan, Sirikwan Boonchan</i>	93
Strategic pursuits Auditor has confidence in the work of the Cooperative Auditor in Thailand <i>wilaiwan srihata</i>	103
Social Quality and Democratic Citizenship of Students of Rajabhat Maha Sarakham University <i>Siripong Thongchan, Savitree Chumchan</i>	117

ความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการทำประกันภัยพืชผลในตำบลนาข้าวเสียด จังหวัดตรัง ประเทศไทย <i>กฤติยา ดวงมณี, ณัฐกมล กลิ่นหอม, จิรพร เทพศิริ, ธิญาภา สังข์ทองกุล, กาญจนา ดวงแก้ว</i>	7
การศึกษาความรู้บัณฑิตที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในสถาบันอาชีวศึกษา <i>จงศิลป์ สุขุมจริยพงศ์, สมหมาย สงบาง, ยงยุทธ ศิริศรีเพ็ชร์, อัดพล บุบพิ</i>	18
การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด <i>จีรวัดน์ ภูอาบทอง, สมใจ ภูมิพันธ์ุ, ภัทรวรรณ คำแปล</i>	31
ผลกระทบของการเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงาน ที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของ นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม <i>จุฑาลักษณ์ สาโรจน์ วัชรจรยา</i>	43
เศรษฐกิจแบบฝังแฝงในสังคมการเมืองที่เป็นธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำมูลจังหวัดศรีสะเกษ <i>ประจวบ จันทร์หมีน</i>	55
การศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจการเรียนรู้การสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ของนักศึกษา และการปรับปรุงพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี <i>พีระศักดิ์ จิวตัน, อภิญญา ลีมสุวัฒน์</i>	65
นวัตกรรมการสอนกระบวนวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคมในการพัฒนาทักษะที่จำเป็น ของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา สู่ EEC <i>ภัทรมนัส ศรีตระกูล</i>	78
แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน <i>วัฒน์จิรัชย์ เวชชนินนาท, พีระนันท์ คำบอนพิทักษ์, กมณฑิพย์ ชูประทีป, คมกริช สนิทชน, อนุศักดิ์ รัตนกนกกาญจน์, สิริขวัญ บุญจันทร์</i>	93
แนวทางการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชีของ ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย <i>วิไลวรรณ ศรีหาคา</i>	103
คุณภาพสังคมกับความเป็นพลเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม <i>ศิริพงษ์ ทองจันทร์, สาวิตรี ชุ่มจันทร์</i>	117

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 40 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน 2564

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมส่งเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยากรด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรีสถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม-กุมภาพันธ์/เล่ม 2 มีนาคม-เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม-มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม-สิงหาคม/เล่ม 5 กันยายน-ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมีผู้พิจารณา 2 คน (Double Blind) หรือ ผู้พิจารณา 3 คน ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	
บรรณาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยบรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฐพล อินตะเสนา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รั้งคุณูปวัฒน์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ศาสตราจารย์ ดร.อรุณจักร์ สัตยานุรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภุตศรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกวัชต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ตาวรัตน์ เมตตาริกานนท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เข้มศรีพงษ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติธนาวงค์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.วนิช นิรันทรานนท์	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุตรธานี
รองศาสตราจารย์ ยงยุทธ ชูแว่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ สิทธิพร ภิรมย์รื่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังข์พันธานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทศิริสิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนานันท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมสานต์ โชติชาครพันธ์ุ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เบ้าธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Mr.Paul Dulfer	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ นางฉวีวรรณ อรรถะเศรษฐ์

ผู้ช่วยเลขานุการ จิรวรัตน์ ภูสิ่ฤทธิ์ พักตร์วิไล รุ่งวิสัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416	กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ ตำบลขามเือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150	
กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ		
ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์	ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน	ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม	ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม	ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2564

ในทุกวันนี้หลายคนคงมองว่า “ความสุขที่แท้จริง คือ สุขภาพที่ดี” ดังสำนวนโบราณไทยที่ว่า “ความไม่มีโรค... เป็นลาภอันประเสริฐ” เนื่องจากวิกฤตการณ์โรคระบาดโควิด-19 ในประเทศไทย ขณะนี้ยังรุนแรงมากขึ้น อย่างไรก็ดีตามแม้จะมีสถานการณ์โรคระบาดทั่วประเทศ แต่ทว่าพื้นที่ทางวิชาการ ดังเช่นวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ก็ยังคงทำหน้าที่เป็นช่องทางของความรู้ให้แก่ผู้สนใจด้วยเนื้อหาและสาระความรู้ที่เข้มข้นเช่นเดิม วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 3 ปีที่ 40 ประจำปีเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน 2564 ถือเป็นฉบับกลางปี ซึ่งมีบทความที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลากหลายเรื่อง ซึ่งล้วนเป็นบทความที่ให้ความรู้ และให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านทั้งในเชิงของการศึกษาเพื่อเป็นความรู้ และนำไปใช้เพื่อการอ้างอิงได้ ทางวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามต้องขอขอบพระคุณผู้แต่งทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาส่งบทความของท่านมาเผยแพร่ยังวารสาร และได้ให้วารสารนี้เป็นช่องทางส่งต่อความรู้ที่ท่านเพียรพยายามและอุทิศหาสู่เวทีทางวิชาการให้เกิดความกว้างขวางและแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

วารสารฉบับนี้ประกอบไปด้วยบทความจำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ 1) ความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการทำประกันภัยพืชผลในตำบลนาข้าวเสีย จังหวัดตรัง ประเทศไทย 2) การศึกษาความรู้บัณฑิตที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในสถาบันอาชีวศึกษา 3) การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด 4) ผลกระทบของการเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงานที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของนักวิชาการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม 5) เศรษฐกิจแบบฝังแฝงในสังคมการเมืองที่เป็นธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำมูลจังหวัดศรีสะเกษ 6) การศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ของนักศึกษาและการปรับปรุงพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี 7) นวัตกรรมการสอนกระบวนการวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคมในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา สู่ EEC 8) แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 9) แนวทางการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีที่มีต่อประสิทธิผลการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย และ 10) คุณภาพสังคมกับความเป็นพลเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สุดท้ายนี้ทางวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามต้องขอขอบพระคุณผู้เขียนซึ่งเป็นเจ้าของบทความทุกๆ ท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ส่งบทความที่มีคุณค่ายิ่งมายังวารสาร รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการพิจารณาบทความ จนทำให้ทุกบทความนั้นมีความสมบูรณ์ และที่สำคัญที่สุดทางวารสารขอขอบพระคุณผู้อ่านทุกท่านที่ให้การสนับสนุน ให้ความสนใจ และให้ข้อเสนอแนะ-คำแนะนำ เพื่อการพัฒนาวารสารต่อไป

สารบัญ

ความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการทำประกันภัยพืชผลในตำบลนาข้าวเสีย จังหวัดตรัง ประเทศไทย กฤติยา ดวงมณี, ธีรภูมิ กลิ่นหอม, จิรพร เทพศิริ, ธิญาภา สังข์ทองกุล, กาญจนา ดวงแก้ว	7
การศึกษาความรู้บัณฑิตที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในสถาบันอาชีวศึกษา จงศิลป์ สุขุมจริยพงศ์, สมหมาย สงบาง, ยงยุทธ ศิริศรีเพ็ชร์, อัดพล บุบพิ	18
การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จีรวัฒน์ ภูอาบทอง, สมใจ ภูมิพันธ์ุ, ภัทรวรรณ คำแปล	31
ผลกระทบของการเรียนรู้วัฒนธรรมในการทำงาน ที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของ นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จุฑาลักษณ์ สาโรจน์ รักรจรรยา	43
เศรษฐกิจแบบฝังแฝงในสังคมการเมืองที่เป็นธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำมูลจังหวัดศรีสะเกษ ประจวบ จันทร์หมื่น	55
การศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ของนักศึกษา และการปรับปรุงพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พีระศักดิ์ จิวตัน, อภิญญา ลัมสุวรรณ	65
นวัตกรรมการสอนกระบวนการวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคมในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา สู่ EEC ภัทรมนัส ศรีตระกูล	78
แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน วัฒน์จิรัชย์ เวชชนินนาท, พีระนันท์ คำบอนพิทักษ์, กมณฑิพย์ ชูประทีป, คมกริช สนิทชน, อนุศักดิ์ รัตนกนกกาญจน์, สิริขวัญ บุญจันทร์	93
แนวทางการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีที่มีต่อประสิทธิผลการสอบบัญชีของ ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย วิไลวรรณ ศรีหาตา	103
คุณภาพสังคมกับความเป็นพลเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ศิริพงษ์ ทองจันทร์, สาวิตรี ชุ่มจันทร์	117

Contents

Rice Farmers' Need for Crop Insurance in Nakaosia Subdistrict in Southern Thailand's Trang Province <i>Krittiya Duangmanee, Natkamol Klinhom, Jiraporn Thepsiri, Thiyapa Sangtongkul, Kanjana Duangkaew</i>	7
The Study of Desirable Graduate Knowledge in the Perspective of Instructors of Vocational Education Institutions <i>Chongsin Sookoomjariyapong, Sommai Songbang, Yongyuth Sirisriphet, Attaphol Bubpi</i>	18
Academic Administration Affecting the Quality of Learners of Private Schools in Roi Et Province <i>Chirawat Pooapthong, Somjai Pumipuntu, Phattrawan Kamplae</i>	31
Impact of learning and innovation in work on the quality of service of financial Scholars and Accounting at Mahasarakham University <i>Jutaluck Sarose Rukchanya</i>	43
Embedded Economy in Fair Political Society of the Mun River Basin of Sisaket Province <i>Prajuab Janmouean</i>	55
A Study of Opinion and Satisfaction of Students of Active Learning Teaching and Improvement of Smart Classroom Development of Suranaree University of Technology <i>Peerasak Jiwtan, Apinya Limsuwat</i>	65
Teaching Innovation in Volunteer Sprints for a Social Development Course for Developing Working Essential Skills towards EEC of Burapha University Students <i>Phattharmanat Sritrakul</i>	78
A Guideline for the Development of the Community Enterprise in the Upper Northeastern Region of Thailand <i>Watchirachai Wetchaninnart, Phiranan Khambonphitak, Kamonthip Choopratheep, Kachakhit Sanitchon, Anusak Ratanakanokkan, Sirikwan Boonchan</i>	93
Strategic pursuits Auditor has confidence in the work of the Cooperative Auditor in Thailand <i>wilaiwan srihata</i>	103
Social Quality and Democratic Citizenship of Students of Rajabhat Maha Sarakham University <i>Siripong Thongchan, Savitree Chumchan</i>	117

ความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการทำประกันภัยพืชผลในตำบลนาข้าวเสีย จังหวัดตรัง ประเทศไทย

Rice Farmers' Need for Crop Insurance in Nakaosia Subdistrict in Southern Thailand's Trang Province

กฤติยา ดวงมณี¹, ณัฐกมล กลิ่นหอม², จิรพร เทพศิริ³,
ธิญาภา สังข์ทองกุล⁴ และกาญจนา ดวงแก้ว⁵
Krittaya Duangmanee¹, Natkamol Klinhom², Jiraporn Thepsiri³,
Thiyapa Sangtongkul⁴, Kanjana Duangkaew⁵

Received: 8 October 2020

Revised: 22 December 2020

Accepted: 15 January 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความต้องการในการทำประกันภัยนาข้าว และ (2) ความสัมพันธ์ของข้อมูลเกษตรกรกับความต้องการในการทำประกันภัยนาข้าว ในตำบลนาข้าวเสียซึ่งเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญในจังหวัดตรังที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความต้องการในการทำประกันภัยนาข้าว กลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรตำบลนาข้าวเสียจำนวน 210 คนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร สถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานได้นำมาใช้ในการศึกษา ผลการวิจัยหลักพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป ส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์เล็บนกเพื่อบริโภคในครัวเรือน มีเพียงบางส่วนที่ปลูกไว้เพื่อจำหน่าย โดยภาพรวมเกษตรกรเข้าร่วมโครงการกับกรมส่งเสริมการเกษตร นอกจากนี้พบว่าศัตรูพืชรวมถึงภัยน้ำท่วมเป็นปัญหาหลักที่พบเจอ เกษตรกรมีความสนใจในการทำประกันภัยนาข้าวโดยมีอัตราค่าเบี้ยประกันภัยที่คาดหวัง คือ 20-50 บาทต่อไร่ เนื่องด้วยตระหนักถึงการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดภัย ต้องการได้รับความคุ้มครองความเสียหายจากภัยที่เกิดขึ้น และการไม่สามารถจัดการปัญหาที่เกิดจากธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงการบริการที่รวดเร็วจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่าข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับความต้องการในการทำประกันภัยนาข้าว ดังนั้นหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปประกอบการพิจารณาการประกันภัยนาข้าวที่เหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ: เกษตรกร, ข้าว, การประกันภัยพืชผล, จังหวัดตรัง, ประเทศไทย

¹ คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

²⁻⁵ บัณฑิตสาขาการประกันภัยและการจัดการความเสี่ยง คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

¹ Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University

²⁻⁵ B.B.A. (Insurance and Risk Management), Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University

Abstract

This research studied (1) the need for rice crop insurance and (2) the independence of farmers' general information and the need for rice crop insurance in Nakaosia Subdistrict, the primary rice cultivation hub in Trang Province in Southern Thailand. It used a survey questionnaire on the need for rice crop insurance and involved a sample group of 210 farmers growing rice in Nakaosia Subdistrict and holding a farmer's registration certificate. The crucial results of this study, which applies descriptive and inferential statistics, show that most farmers were women and aged 51+. They mostly cultivated the rice variety 'Leb Nok', and their main purpose in growing rice was for it to be consumed by their family, while also selling some, and they had joined government support programmes. Weeds and floods were the main problems they faced. Farmers needed a rice insurance policy with preferably a premium of 20-50 baht per rai because in this way they could share costs of losses, benefit from policy coverage and be protected from unexpected natural events. Moreover, they required a quick service from the relevant organisations. Furthermore, given the relationships between factors, it appears that the general information on farmers could serve as a significant indicator of the need for a rice insurance policy. In summary, the results act as a pointer to how such a policy-backed by both the public authorities and the private sector-could be optimised in future.

Keywords: Farmers, Rice, Crop Insurance, Trang, Thailand

Introduction

Rice is one of Thailand's key agricultural products, covering vast areas of the country, in particular in its Northeastern region. In addition, rice plantations are central to Thai national identity. Thus, maintaining this rice-growing tradition for future generations is of major importance for Thai society. As indicated by Yasothornsrikul and Leruksa (2017), for Thai farmers, especially those from the Northeast, rice is more than just a daily staple or a crop grown for economic purposes and is instead viewed as fundamental to their way of life, sayings, traditions and culture and therefore to their sense of 'Thainess', with this

being reflected in the 12 ceremonies surrounding rice held each calendar year, one taking place each calendar month.

Recently, there has been mounting interest among farmers in organic farming. Fakket, Morachat and Unphim (2016) studied a strategy to generate food security for organic farmers in the lower northeast of Thailand in terms of consumption, production and supply. In this connection, they mentioned that in establishing a foothold for organic farming, there was a need for knowledge, technology and support from groups, communities and networks in various areas to derive safe and nutritious outputs from a wide range of food

products. To date, rice consumption appears to have been increasing, especially among consumers of packed rice (Chueasuwan, 2018), and a number of rice-related products have been created in industries such as food and cosmetics. One example of this was described by Sapantupong (2019), who examined the development of bread with Riceberry rice bran, with the results revealing that bread with 10% or 30% added Riceberry rice both received the highest likeability scores in terms of appearance, colour, taste and odour. Chysirichote and Mekrawee (2017) proposed that the more Sinin rice flour that was substituted for wheat flour, the darker the purple of the crust of Kha-Nom Pia Kularb. They indicated that when a proportion of 20% Sinin rice flour was added, this was seemingly most favoured in terms of taste.

However, the production of rice depends principally on factors such as meteorological changes. Bryan, Deressa, Gbetibouo and Ringler (2009) as cited in Song, Liu, Oxley and Ma (2019) expected climate change to cause Chinese wheat, corn and paddy rice production to potentially decline by 37% by the second half of the 21st century. Sinnarong, Thaeye, Phuntulee and Susawaengsup (2020) showed that increased rainfall and temperature levels adversely affected mean rice production, and the results of a projection of climate change suggested a 0.70-10.70% fall in such production between 2030 and 2090 in the south of Thailand. Ara, Lewis and Ostendorf (2017) reported that in

Bangladesh the rice yield for ecotypes was more sensitive to changes in temperature than rainfall effects and that modelling a 1 °C temperature rise revealed considerable regional differences in rice yield for such ecotypes. Furthermore, in the event of unforeseen circumstances, this might lead to losses for farmers and entities intervening when such situations occur, resulting in some farmers not receiving sufficient support to pursue their cultivation activities. Additionally, rice insect pests can destroy rice, affecting yields. Ruay-aree (2020) indicated that the green leafhopper was the most abundant of these; in addition, the rice stemborer was most found in dry conditions, whereas the leafhopper and the planthopper were observed in dry to wet conditions.

Insurance is known to be a means of mitigating risk (Rejda, 2011). Rice crop insurance not only provides coverage in case of losses, but also supports and safeguards rice farming for society and for community-based tourism in various areas. Thailand's initial experience with crop insurance came in 1978 when an indemnity insurance policy covering all natural risks (floods and drought, for example) for cotton was launched in Nakorn Ratchasima Province's Pak Chong District (Lorchirachoonkul and Chaisilaparunguang, 2002), with a similar programme also running from 1982 to 1984. While a crop insurance programme for rice was set up in 2010 after many years spent investigating the possibility of implementing such an initiative, there was

still a need for the sustainability and other aspects of this type of insurance to be examined.

Duangmanee and Van Wouwe (2016) focused on area-yield index crop insurance as a tool that could be applied in the Thai context, identifying a method for premium calculation that was robust in dealing with outliers. However, recently the Thai government approved a rice insurance scheme, operated by the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC), for the 2019 season, covering six natural-disaster types; namely flooding, drought, storms, hail, cold weather and fires (Theparat, 2019).

Trang, a province in the south of Thailand has a number of rice farms, especially in its Muang and Nayong districts (Rice Department, 2019). This investigation aims to explore the need for rice crop insurance among farmers, focusing on Nakaosia Subdistrict, a part of Nayong District that has a long history of rice cultivation. In needs-based studies, a human motivation theory that is often brought to bear is a 20th-century framework devised by Abraham Maslow and known as Maslow's hierarchy of motives (i.e. needs). His work as cited in Schacter, Gilbert and Wegner (2009) strove to meaningfully organise the range of human needs. In this approach, these constituted a hierarchy, with lower-order needs at its base and self-actualisation needs at its pinnacle. From the lowest level to the highest, there were (1) physiological needs; (2) safety

and security needs; (3) needs relating to belongingness and love; (4) esteem-related needs; and (5) self-actualisation needs. In addition, Maslow proposed that higher needs were not felt until needs lower down were satisfied. Uysal, Aydemir and Genç (2017) claimed that one facet of safety needs was fulfilled economically, with this underpinning the concept of insurance arising from the pension system and preoccupations including flooding, fire and theft. To sum up, the study could be used in future to establish an appropriate policy for rice growers.

Objectives

1. To study the need for rice crop insurance
2. To study the independence of farmers' general information on the one hand and the need for rice crop insurance on the other

Methodology

The population for this investigation consisted of the 412 farmers in Nakaosia Subdistrict-the centre of rice cultivation in its province-who were registered with the Trang Provincial Agricultural Extension Office. Data collection involved an appropriately designed questionnaire and convenience sampling. A total of 210 questionnaires were distributed to farmers and retrieved following completion by the respondents. The questionnaire covered the following key topics:

1. General information about the farmer:

1.1 Gender

1.2 Age

1.3 Monthly income

2. Information regarding rice growing:

2.1 Household members

2.2 Heirs with rice-growing knowledge

2.3 Rice variety

2.4 Age of the rice

2.5 Cultivation area

2.6 Average income from rice harvesting

2.7 Growing experience

2.8 Registration with one or more government support programmes

2.9 Problems facing growers

2.10 Preferred insurance premium

3. The need for rice crop insurance:

3.1 Policy purchases

3.1.1 Sharing of the cost for each household

3.1.2 Transfer of risk to an insurance provider

3.1.3 Avoidance of the inability to cope with future issues

3.1.4 Lack of confidence in government-related assistance

3.2 Coverage

3.2.1 Damage from unexpected natural events

3.2.2 Weeds

3.3 Service

3.3.1 Convenience of service

3.3.2 Promptness of indemnities

3.3.3 Speed of response to enquiries concerning rice crop insurance

3.3.4 Dissemination of rice crop insurance-related information

Based on the statistical program used in this investigation, the data analysis drew on descriptive statistics (percentages for sections 1 and 2 of the questionnaire, and mean values along with standard deviation for section 3) and reference statistics (in the guise of the chi-square test) (Keller, 2009; Lind, Marchal and Wathen, 2006), and a 0.05 significance level ($\alpha = 0.05$) was defined. Meanwhile, section 3 of the questionnaire applied the Likert scale, so for each of the questions in that part there was a range of options, from 5 for 'Strongly agree' to 1 for 'Strongly disagree', for farmers to choose from.

Results

(1) General information about farmers

Most of the rice farmers who responded to the questionnaire were female, representing 65.71% of the sample, while individuals aged over 50 predominated, accounting for 74.76%. There was a preponderance of respondents (82.38%) with a monthly income below 10,000 baht.

(2) Information regarding rice growing

Most farms (53.81%) had between 4 and 6 household members, and in the majority of cases (58.10%) some of these had rice-growing knowledge. They were most likely to cultivate a variety of rice called 'Leb Nok' (with 50% of them growing this) and in virtually all instances (96.67%) their crop had a growth cycle of four to seven months. The cultivation area most commonly ranged from 1 to 5 rai (76.19%), and the average income from harvesting rice was generally below 5,000 baht (87.14%). In terms of number of years' experience of their work, farmers' most prevalent response (given by 47.14% of them) was 21-40 years, and they had almost all had joined one or more government support programmes (96.19%). The principal problems facing them were weeds and floods, standing at 50.59% and 38.53%, respectively. Farmers' preferred rice crop insurance policy would have a premium of 20-50 baht per rai (44.29% of them chose this option).

(3) The need for rice crop insurance

Table 1 details the findings relating to the need for rice crop insurance in three domains; specifically policy purchases, coverage and service. From the results it emerges that there was indeed a need among farmers for this type of insurance in the second and third of these areas, while for policy purchases the overall outcome was neutral, with the sharing of the cost for each household being the principal need in that regard (mean value of 3.62 and standard deviation (SD) of 0.77). In terms of coverage, farmers' number-one requirement was damage from unexpected natural events, with a mean value of 3.92 and standard deviation of 0.60. For service, the mean value of the principal need appeared to be convenience of service (with a value of 4.05 (standard deviation of 0.56)).

Table 1 The need for rice crop insurance

Item	Mean	S.D.	Interpretation
3.1 Policy purchases			
3.1.1 Sharing of the cost for each household	3.62	0.77	Agree
3.1.2 Transfer of risk to an insurance provider	3.37	0.73	Agree
3.1.3 Avoidance of the inability to cope with future challenges	3.57	0.72	Neutral
3.1.4 Lack of confidence in government-related assistance	2.50	0.75	Disagree
Average	3.27	0.74	Neutral
3.2 Coverage			
3.2.1 Damage from unexpected natural events	3.92	0.60	Agree

Table 1 The need for rice crop insurance (cont.)

Item	Mean	S.D.	Interpretation
3.2.2 Weeds	3.81	0.64	Agree
Average	3.87	0.62	Agree
3.3 Service			
3.3.1 Convenience of service	4.05	0.56	Agree
3.3.2 Promptness of indemnities	4.01	0.60	Agree
3.3.3 Speed of response to enquiries concerning rice crop insurance	4.00	0.57	Agree
3.3.4 Dissemination of rice crop insurance-related information	4.00	0.68	Agree
Average	4.02	0.60	Agree

(4) The independence of farmers' general information and the need for rice crop insurance

This part presents the results of the application of a chi-square test for independence. This involved the comparison of two variables to verify whether they are actually related. Table 2 sets out only the various significant relationships between general information about farmers and the need for rice crop insurance. This shows that there was a significant relationship between farmers' gender and the speed of response to enquiries concerning rice crop insurance, having a chi-square value of 9.706 (sig. = 0.021). Moreover, their age was significantly related

to a number of factors; namely a lack of confidence in government-related assistance (chi-square value of 64.112 (sig. = 0.000)), damage from unexpected natural events (chi-square value of 20.040 (sig. = 0.018)), the need for promptness of indemnities (chi-square value of 37.926 (sig. = 0.000)) and the need for speed of response to enquiries concerning rice crop insurance (chi-square value of 33.564 (sig. = 0.000)). Monthly income had a significant correlation with avoidance of the inability to cope with future issues, with a chi-square value of 27.968 (sig. = 0.006), and the need for coverage against weeds, having a chi-square value of 17.031 (sig. = 0.048).

Table 2 The chi-square test

Farmer-related factor	Need-related factor	Chi-square	Sig.
1. Gender	1. Speed of response to enquiries concerning rice crop insurance	9.706	0.021
2. Age	1. Lack of confidence in government-related assistance	64.112	0.000
	2. Damage from unexpected natural events	20.040	0.018
	3. Promptness of indemnities	37.926	0.000
	4. Speed of response to enquiries concerning rice crop insurance	33.564	0.000
3. Monthly income	1. Avoidance of the inability to cope with future issues	27.968	0.006
	2. Weeds	17.031	0.048

Discussion

This investigation-which set out to study the need for rice crop insurance as a means of risk management for farmers in Thailand's Trang Province and whose focus was on Nakaosia Subdistrict, given its long history of rice cultivation-shows that the farmers in the sample were mostly women, owing to most steps in the rice cultivation process being undertaken in daylight hours (the most convenient time for them to perform their work). They were most commonly over 50 years of age, making them skilled harvesters as in many cases they will have started their business in this domain when they were young. However, their monthly income was generally below 10,000 baht. Moreover, the results indicate that growers often had a big family and had rice-growing knowledge, because most cultivation processes need a number of people to complete the work in a limited period. They were most likely to

cultivate a variety of rice called 'Leb Nok' and to use a growth cycle of 4 to 7 months. Most of the farmers owned their farms, which mainly had a cultivation area ranging from 1 to 5 rai, and the average income from harvesting rice was generally below 5,000 baht, which, combined with other sources of income, produced the monthly income indicated earlier. Farmers usually had experience stretching back more than 20 years, consistent with the results regarding farmers' age referred to previously. Nearly all of them had joined one or more government support programmes. Weeds were the principal problem facing rice growers in this area. Furthermore, given that it is clear that there is a high level of rainfall in Southern Thailand, the second biggest problem facing farmers in this region was flooding, rather than drought. This stands in stark contrast to farmers in the Northeast, who encountered a high-temperature risk and tended to increase their adaptation to this, as set out in Saengavut, Jirasatthumb,

Bumrungrkit and Krueawamgmol (2019). If an insurance policy were established, most farmers' preference would be for a premium of less than 50 baht.

Farmers were interested in taking out a rice crop insurance policy due to the need to share the cost for each household and to enjoy both coverage for damage from unexpected natural events and convenience of service. In this way, farmers realised the impact of climate change (supporting the findings of Song, Liu, Oxley and Ma (2019), who studied how farmers in China perceived this in terms of temperature and precipitation). This realisation led them to see a need for crop insurance to provide such coverage.

The relevant organisations are likely to benefit from making use of the appropriate factors to design insurance policies or assistance for rice farmers, in particular the speed of response to enquiries, lack of confidence in government-related assistance, damage from unexpected natural events, promptness of indemnities, avoidance of the inability to cope with future issues, and coverage for damage from weeds. In future, this study can be deployed to devise a suitable premium, which is likely to be less than 100 baht, and an optimal policy targeting rice growers.

Conclusions

This study, which aimed to investigate the need for rice crop insurance among

farmers as a risk-management tool in Trang Province in the south of Thailand and which focused on Nakaosia Subdistrict because of its long tradition of cultivating rice, reveals the characteristics of rice farmers and the cultivation of their crop. It makes clear that their interest in taking out a rice crop insurance policy originated from their need to share the cost per household and to enjoy both convenience of service and coverage for damage caused by unforeseen natural disasters. Therefore, leveraging the appropriate factors to design insurance policies or support for rice farmers is likely to be beneficial for relevant organisations. Lastly, to be successful, those designing any policy should bear in mind that both farmers' and rice-growing characteristics play a part in the need for rice crop insurance.

This research that examined the need for rice crop insurance as a risk-management strategy for farmers was conducted in Trang Province's Nakaosia Subdistrict, but a subsequent study could be extended to other provinces in Southern Thailand and even nationwide. In addition, it could be expanded to farmers who are not registered with the Agricultural Extension Office in each province, and a comparison could be made between the need for government-registered farmers on the one hand and private farmers on the other to hold such an insurance policy.

References

- Ara, I., Lewis, M. and Ostendorf, B. (2017). *Understanding the Spatially Variable Effects of Climate Change on Rice Yield for Three Ecotypes in Bangladesh, 1981–2010*. *Advances in Agriculture*, Article ID 6287156.
- Bryan, E., Deressa, T., Gbetibouo, G.A. and Ringler, C. (2009). Adaptation to climate change in Ethiopia and South Africa: Options and constraints. *Environmental Science and Policy*, 12, 413-426.
- Chueasuwan, C. (2018). *Rice Industry*. Business Trends/Industries 2018-2020, Krungsri Research, Bangkok, Thailand.
- Chysirichote, T. and Mekrawee, N. (2017). The Use of Sinin Rice Flour Substituted Wheat Flour in the Crust of Flaky Chinese Pastry (Kha-Nom Pia Kularb). *RMUTP Research Journal*, 12(1), 27-39.
- Duangmanee, K. and Van Wouwe, M. (2016). A Study of Extreme Values for Rice Crop Insurance in Thailand Using the Area-Yield Index Approach, in: Chhina, R.K. (ed.), *Proceedings of the Academic International Conference on Business, Marketing and Management*, 6-18. Oxford, UK.
- Keller, G. (2009). *Managerial Statistics*. Eighth edition. Mason (Ohio): Southwestern Cengage Learning.
- Lind, D.A., Marchal, W.C. and Wathen, S.A. (2006). *Basic Statistics for Business and Economics*. Fifth edition. Boston: McGraw-Hill/Irwin.
- Lorchirachoonkul, V. and Chaisilaparungruang, W. (2002). *Crop Insurance Covering Production Costs*. National Institute of Development Administration (NIDA).
- Rejda, E.G. (2011). *Principles of risk management and insurance*. Boston: Prentice Hall.
- Rice Department (2019). *Rice Production Potential Map-Trang Province*. Retrieved on August 1, 2019 from: <http://brrd.ricethailand.go.th/ricemap/riceCD52/index.php.htm>.
- Ruay-aree, S. (2020). Study on the Forecasting of Major Rice Insect Pest Occurrences. *Thai Agricultural Research Journal*, 13(1), 23-36.
- Saengavut, V., Jirasatthumb, N., Bumrunkit, S. and Krueawamgmol, P. (2019). Vulnerability and Climate Change Adaptation of Smallholding Farmers in Khon Kaen Province. *Economics and Public Policy Journal*, 10(20), 20-37.
- Sapantupong, S. (2019). Development of Bread with Riceberry Rice Bran. *RMUTP Research Journal*, 13(2), 186195.
- Schacter, D.L., Gilbert, D.T. and Wegner, D.M. (2009). *Psychology*. New York: Worth Publishers.
- Sinnarong, N., Thaeye, K., Phuntulee, S. and Susawaengsup, C. (2020). The Impacts of Climate Change and Adaptation Simulations for Rice Production in South of Thailand. *Journal of Yala Rajabhat University*, 15(1), 57-66.

-
- Song, C.X., Liu, R., Oxley, L. and Ma, H.Y. (2019). Do farmers care about climate change? Evidence from five major grain producing areas of China. *Journal of Integrative Agriculture*, 18(6), 1402-1414.
- Theparat, C. (2019). *Rice insurance continues*. Bangkok Post, February 19, 2019. Retrieved on July 13, 2019 from: <https://www.bangkokpost.com/business/1631150/rice-insurance-continues>.
- Uysal, H.T., Aydemir, S. and Genç, E. (2017). Maslow's Hierarchy of Needs in 21st Century: The Examination of Vocational Differences, in: Arapgirlıoglu, H., Elliott, R.L., Turgeon, E. and Atik, A. (eds), *Researches on Science and Art in 21st Century Turkey*. Ankara: Gece Kitapligi.
- Yasothersrikul, P. and Leruksa, C. (2017). Thainess, Way of Life, Way of Rice and Way of Isarn: Rice and Life of the Thai Farmers from Mahasarakham Province. *KKBS Journal of Business Administration and Accountancy*, 1(3), 19-34.

การศึกษาความรู้บัณฑิตที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในสถาบันอาชีวศึกษา

The Study of Desirable Graduate Knowledge in the Perspective of Instructors of Vocational Education Institutions

จงศิลป์ สุขุมจริยพงศ์¹, สมหมาย สงบาง¹, ยงยุทธ ศิริศรีเพ็ชร¹, อัดพล บุบปี¹
Chongsin Sookoomjariyapong¹, Sommai Songbang¹,
Yongyuth Sirisriphet¹, Attaphol Bubpi¹

Received: 6 October, 2020

Revised: 6 October, 2020

Accepted: 15 January 2021

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0 แรงงานระดับอาชีวศึกษาเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญในการพัฒนา โดยมีครูช่างอุตสาหกรรมเป็นส่วนสนับสนุนการผลิตแรงงานกลุ่มดังกล่าว งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความรู้บัณฑิตที่พึงประสงค์ของโครงสร้างหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรมโยธา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) ในมุมมองของครูผู้สอนในสถาบันอาชีวศึกษา การดำเนินงานวิจัยตั้งบนทฤษฎีกระบวนการลำดับขั้นเชิงวิเคราะห์ และนำเสนอผลการศึกษาในรูปลำดับความสำคัญและน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยในโครงสร้างหลักสูตร ผลการศึกษาเผยให้เห็นว่าครูผู้สอนต้องการให้บัณฑิตมีความรู้ในหมวดวิชาเฉพาะสาขาสูงกว่าหมวดอื่น และกลุ่มวิชาเฉพาะสาขาซึ่งประกอบด้วยรายวิชาด้านวิศวกรรมมีลำดับความสำคัญมากกว่ากลุ่มวิชาชีพครู อย่างไรก็ตามบัณฑิตควรมีความรู้ในทุกด้านตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

คำสำคัญ: โครงสร้างหลักสูตร, กระบวนการลำดับขั้นเชิงวิเคราะห์, ลำดับความสำคัญ, น้ำหนักความสำคัญ

Abstract

Thailand is currently developing Thailand 4.0. Vocational education workers are one of the important human resource in this development. The industrial instructor supports the production of the vocational education worker. The objective of this research is to assess the desirable graduate knowledge of the curriculum structure of the Bachelor of Science in Technical Education, Program in Civil Technical Education (Revised Curriculum, Year 2019) from the

¹ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่น

¹ Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Khon Kaen Campus

perspective of instructors of vocational education institutions. The research methodology was based on the theory of Analytic Hierarchy Process (AHP). The results were reported in the form of the priority value and weight value of variables in curriculum structure. The analysis of results revealed that the major requirement of instructors in the desirable graduate knowledge was the Major Courses. The Major Core Courses, which were the engineering courses, had the priority value more than the education courses. However, the graduates should have the knowledge in all fields of the curriculum.

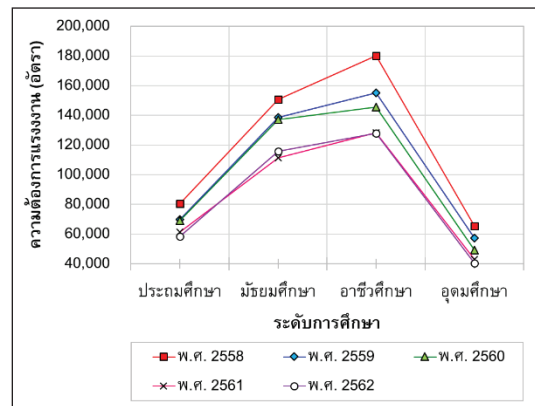
Keywords: Curriculum Structure, Analytic Hierarchy Process, Priority, Weight Value

บทนำ

ประเทศไทยมีการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคการผลิต ภาคการค้าและการบริการ และกำลังพัฒนาให้เป็นประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) ตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แรงงานในภาคส่วนต่างๆ จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ ปาริฉัตร จันโทริ (2555) กล่าวว่าประเทศไทยยังขาดแรงงานที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรืออาชีวศึกษาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเมื่อประเทศไทยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รัฐบาลจึงมุ่งเน้นพัฒนาทักษะและสมรรถนะของแรงงาน และมีเป้าหมายเพิ่มแรงงานระดับอาชีวศึกษาจาก 40% เป็น 60% ของแรงงานในระบบ สถาบันการศึกษาที่ผลิตแรงงานระดับอาชีวศึกษา ต้องเตรียมความพร้อมเพื่อผลิตแรงงานให้มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตเป็นสำคัญ

และเมื่อพิจารณาข้อมูลความต้องการแรงงานผ่านบริการจัดหางานโดยรัฐ จำแนกตามระดับการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2562 ที่เสนอโดยกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน (2562) ดังภาพที่ 1 ซึ่งพบว่า แรงงานระดับอาชีวศึกษาซึ่งประกอบด้วยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

และระดับอนุปริญญา มีแนวโน้มความต้องการลดลง โดยปี พ.ศ. 2562 มีความต้องการลดลงเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2558 ประมาณร้อยละ 29 แต่ช่วง 5 ปีที่ผ่านมาแรงงานระดับอาชีวศึกษาได้รับความต้องการมากกว่าทุกระดับการศึกษาอื่น และต้องการมากกว่า 120,000 อัตราต่อปีเสมอมา จึงเป็นตัวบ่งชี้ว่าประเทศไทยยังต้องการในระดับนี้เป็นอย่างมาก

ภาพที่ 1 ความต้องการแรงงานจำแนกตามระดับการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2562

แต่ที่ผ่านมามีปัญหาแรงงานระดับอาชีวศึกษาไม่ได้มีเพียงการขาดแคลนแรงงานในระบบธุรกิจเท่านั้น ฌัฐสิฎิ รักรัษเกียรตวิงศ์ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง การปฏิรูปอาชีวศึกษา

ของประเทศไทย กล่าวถึงปัญหาแรงงานระดับ
อาชีวศึกษาในสาขาช่างอุตสาหกรรมว่า มีปัญหา
เชิงคุณภาพมากกว่าปัญหาเชิงปริมาณ โดยเฉพาะ
ปัญหาคุณภาพของระบบอาชีวศึกษาภาคปกติ
ซึ่งมีด้วยกัน 3 ประเด็น คือ 1) เนื้อหาการเรียน
ไม่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นต้องใช้ประกอบ
อาชีพ 2) สถานอาชีวศึกษาขาดแคลนทรัพยากร
และ 3) มีข้อบกพร่องในระบบประกันคุณภาพ
วิทยาลัยอาชีวศึกษา จึงต้องมีการทบทวนเพื่อ
แก้ไขปัญหาดังกล่าวในอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
ซึ่งเป็นองค์กรภาครัฐที่กำกับดูแลเพื่อผลิตและ
พัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและ
มาตรฐาน ไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงการผลิตและ
การพัฒนาแรงงานระดับอาชีวศึกษาเท่านั้น แต่ยัง
ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาครูอาชีวศึกษาด้วย
เช่นกัน ดังพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.
2551 มาตรา 10 วรรค 7 ที่ระบุว่า เพื่อให้การ
จัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพบรรลุ
วัตถุประสงค์ต้องคำนึงถึง การมีระบบการพัฒนาครู
และคณาจารย์ของการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง
เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ครู
อาชีวศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งต่อการ
พัฒนาและแก้ปัญหาแรงงานระดับอาชีวศึกษา
ต่อไป

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่น ให้
ความสำคัญต่อการผลิตนักเรียนอาชีวศึกษาเช่น
กัน โดยได้ดำเนินการเปิดหลักสูตรครุศาสตร์
อุตสาหกรรมบัณฑิตหรือเรียกว่าหลักสูตรครูช่าง
อุตสาหกรรม เพื่อผลิตบัณฑิตทำหน้าที่ครูผู้สอน
ในสถาบันอาชีวศึกษา หนึ่งในสาขาวิชาที่เปิด
หลักสูตรครูช่างอุตสาหกรรม คือ สาขาครุศาสตร์
อุตสาหกรรมโยธา ซึ่งสาขาวิชามีหลักสูตรเดิม
คือ หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขา

วิชาวิศวกรรมโยธา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.
2558) เป็นหลักสูตร 5 ปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2561
กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้สถาบันการ
ศึกษาที่มีหลักสูตรผลิตครู ปรับปรุงหลักสูตรผลิต
ครูจาก 5 ปี เป็น 4 ปี (ครูพันธุ์ใหม่, 2561) สาขา
วิชาจึงได้ปรับปรุงหลักสูตรเดิมเป็น หลักสูตร
ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาวิชา
ครุศาสตร์อุตสาหกรรมโยธา (หลักสูตรปรับปรุง
พ.ศ. 2562) เป็นหลักสูตร 4 ปี โดยดำเนินการ
ปรับปรุงตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง
มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์
อุตสาหกรรม (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562 (กระทรวง
ศึกษาธิการ, 2562) หลักสูตรปรับปรุงใหม่มีกรอบ
โครงสร้างหลักของหลักสูตรใกล้เคียงหลักสูตรเดิม
แต่ลดระยะเวลาการศึกษาลงจากเดิม 1 ปีการ
ศึกษา จึงต้องปรับรายวิชาและลดจำนวนหน่วยกิต
ตลอดหลักสูตรจากเดิม 168 หน่วยกิต ปรับลด
เหลือ 137 หน่วยกิต และหลักสูตรได้รับความเห็น
ชอบจากสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรีแล้ว

การพัฒนาแรงงานระดับอาชีวศึกษาโดย
ครูอาชีวศึกษาหรือครูช่างอุตสาหกรรมนั้น ต้อง
ผลิตครูช่างอุตสาหกรรมหรือบัณฑิตให้มีความรู้
และทักษะในการทำงาน ตัวชี้วัดสำคัญในการผลิต
บัณฑิต คือ การพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณลักษณะ
ของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในมุมมองผู้ใช้บัณฑิต
ที่ผ่านมานักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาค้นคว้าหา
คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาบัณฑิตที่พึง
ประสงค์ เช่น ญาดา ขวาลกุล นภกมล ชะนะ และ
ลัทพร จันทองกลาง (2561) พชรินทร์ รุจิรานุกูล
และธันวดี ดอนวิเศษ (2559) เจษฎาภรณ์ สมิพันธ์
บุญชม ศรีสะอาด และนุชชา เหลืองอังกูร (2558)
เป็นต้น ทุกงานวิจัยมีความเห็นตรงว่าคุณลักษณะ
หนึ่งที่บัณฑิตพึงมี คือ ความรู้วิชาการวิชาชีพใน
สาขาวิชาที่ศึกษา งานวิจัยส่วนใหญ่ดำเนินการ

ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประเมินระดับความพึงพอใจของแบบสอบถาม นอกจากวิธีการดังกล่าวยังมีทฤษฎีกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) (วิฑูรย์ ตันศิริคงคล, 2557) (Thomas L. Saaty, 1980) ที่ใช้วิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เช่นเดียวกับ สุกัลักษณ์ สีสูงอง (2559) ได้นำกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์สร้างรูปแบบเพื่อช่วยนักศึกษาตัดสินใจเลือกกลุ่มวิชาเรียนที่เหมาะสม และ Matthew J. Liberatore and Robert L. Nydick (1997) ใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญของบทความวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความรู้ของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ที่จะสำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรมโยธา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) ในมุมมองผู้ใช้บัณฑิต นั่นคือครูผู้สอนในสถาบันอาชีวศึกษาสาขาช่างก่อสร้าง ช่างโยธา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคาดหวังว่าถ้าบัณฑิตที่ทำหน้าที่ครูผู้สอนมีความรู้ที่พึงประสงค์ จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเช่นกัน ผลการศึกษานำเสนอในรูปแบบลำดับความสำคัญและน้ำหนักความสำคัญของหมวดวิชาและกลุ่มวิชาในโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งจะแสดงถึงความรู้ความสามารถของบัณฑิตที่มีตามที่ใช้บัณฑิตต้องการ การประเมินลำดับความสำคัญจะพิจารณาร่วมกับรายวิชาและคำอธิบายรายวิชาที่กำหนดไว้ในแต่ละหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชาของหลักสูตร งานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ ประเมินความเห็นของผู้ใช้บัณฑิต ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและบัณฑิต ที่จะนำไปประเมินและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ในระดับที่ผู้ใช้บัณฑิตต้องการ และเป็นประโยชน์ต่อสาขา

วิชาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินความรู้ของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในรูปแบบลำดับความสำคัญของหมวดวิชาและกลุ่มวิชาของโครงสร้างหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมโยธา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) ในทัศนะครูผู้สอนในสถาบันอาชีวศึกษา

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะส่วนโครงสร้างหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรมโยธา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามหลักทฤษฎีกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือเรียกว่าผู้ใช้บัณฑิต และกำหนดคุณสมบัติผู้ใช้บัณฑิตว่าเป็นครูผู้สอนสาขาช่างก่อสร้าง ช่างโยธา หรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง มีประสบการณ์สอนระดับอาชีวศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรระดับอาชีวศึกษา การเก็บข้อมูลสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 คือ ครูผู้สอนที่วิทยาลัยเทคนิคสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขต 1 ซึ่งมีด้วยกัน 5 วิทยาลัย เข้าเก็บข้อมูล 4 วิทยาลัย ประกอบด้วยวิทยาลัยเทคนิคเลย วิทยาลัยเทคนิคอุดรธานี วิทยาลัยเทคนิคหนองคาย และวิทยาลัยเทคนิคบึงกาฬ จำนวนผู้ให้ข้อมูล 7 คน และกลุ่มที่ 2 คือ อาจารย์ประจำสาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมโยธา จำนวน 3 คน ซึ่งสาขาวิชามีหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาช่างก่อสร้างและช่างโยธาเช่นกัน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 10 คน ข้อมูลการสัมภาษณ์จะนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องของผลการเปรียบเทียบ

ความสำคัญของทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รายละเอียด
การดำเนินงานมีดังนี้

1. การสร้างแผนภูมิลำดับชั้นของ โครงสร้างหลักสูตร

แผนภูมิลำดับชั้นสร้างจากองค์
ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรที่กำหนดไว้ในเล่ม
หลักสูตร โดยโครงสร้างหลักประกอบด้วยหมวด
วิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะสาขา และหมวด
วิชาเลือกเสรี และมีโครงสร้างรองตามที่ระบุไว้ใน
เล่ม

2. การสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูล

การสัมภาษณ์ผู้ใช้บัณฑิตเป็นการ
สัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งจะอธิบายเกี่ยวกับโครงสร้าง
หลักสูตรกรณีศึกษาโดยละเอียด รวมถึงจำนวน
รายวิชาและคำอธิบายรายวิชาที่อยู่ในหมวดวิชา
หรือกลุ่มวิชาของโครงสร้างหลักสูตร เพื่อให้ผู้ใช้
บัณฑิตเข้าใจถึงความรู้ที่บัณฑิตจะได้รับ สำหรับ
ใช้ประกอบการวิเคราะห์ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์
ผู้ใช้บัณฑิตจะวินิจฉัยเปรียบเทียบความสำคัญ
ของหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชาที่เกี่ยวข้องกันใน
ลำดับชั้นเดียวกันที่ละคู่ (Pairwise Comparison)
จนครบทุกคู่ ทุกกลุ่ม และทำซ้ำทุกลำดับชั้นตาม
แผนภูมิลำดับชั้นของโครงสร้างหลักสูตร จำนวนคู่
(P) ที่ต้องเปรียบเทียบแต่ละกลุ่มคำนวณ
ดังสมการที่ (1)

$$P = \frac{n^2 - n}{2} \quad (1)$$

เมื่อ n คือ จำนวนปัจจัยทั้งหมดที่นำมา
เปรียบเทียบลำดับชั้นเดียวกันและกลุ่มเดียวกัน

การเปรียบเทียบความสำคัญเป็นคู่
กำหนดใช้มาตรวัดความสำคัญระหว่างปัจจัย
แรกกับปัจจัยที่สองเป็นมาตราส่วนตั้งแต่ 1 ถึง 9
ดังตาราง 1

ตาราง 1 มาตราส่วนการเปรียบเทียบเป็นคู่

มาตราส่วน	ความหมาย
1	สำคัญเท่ากัน
3	สำคัญกว่าปานกลาง
5	สำคัญกว่ามาก
7	สำคัญกว่ามากที่สุด
9	สำคัญกว่าสูงสุด
2, 4, 6, 8	สำหรับกรณีประนีประนอมเพื่อลดช่องว่าง ระหว่างความรู้สึกร

กรณีสัมภาษณ์ผู้ใช้บัณฑิตหลายคน การ
สรุปผลวินิจฉัยเปรียบเทียบปัจจัยแต่ละคู่ (Dij)
จะใช้ค่าเฉลี่ยเรขาคณิต (Geometric Mean) ซึ่ง
คำนวณจากสมการที่ (2) ผลลัพธ์จะนำไปสร้างเม
ตริกซ์สอดคล้อง (Consistency Matrix) ต่อไป

$$D_{ij} = \sqrt[x]{\prod_{y=1}^x (z_{ij})_y} \quad (2)$$

เมื่อ x คือ จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด y คือ
ผู้ให้ข้อมูลลำดับที่ y และ z_{ij} คือ ผลการวินิจฉัย
เปรียบเทียบของคู่ปัจจัยเดียวกัน

3. การคำนวณค่าความสำคัญ

คำนวณค่าไอเกนเวกเตอร์ (Eigenvector)
โดยนำผลรวมของเมตริกซ์สอดคล้องในแนวตั้งแต่
ละแนวไปหารตัวเลขแนวตั้งในแนวเดียวกัน และ
Normalize Matrix แต่ละแถวโดยหาค่าเฉลี่ยของ
ตัวเลขในแถวนั้น ค่าที่ได้คือน้ำหนักความสำคัญ
ของแต่ละปัจจัย การคำนวณดังแสดงในสมการ
ที่ (3)

$$Aw = \lambda_{\max} w \quad (3)$$

เมื่อ A คือ เมตริกซ์สอดคล้อง w คือ ไอเกนเวกเตอร์แสดงน้ำหนักความสำคัญของแต่ละปัจจัยในลำดับชั้นเดียวกันหรือลำดับชั้นที่สูงกว่า และ $\lambda_{\max}$ คือ ค่าไอเกนสูงสุด (Maximum Eigenvalue) คือการนำเอาผลรวมของค่าวินิจฉัยของแต่ละเกณฑ์ในแต่ละแถว คูณด้วยผลรวมค่าเฉลี่ยในแนวนอนแต่ละแถวแล้วนำผลคูณที่ได้รวมกัน

4. การตรวจสอบความสอดคล้อง

เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องกันของเหตุผล จากผลการวินิจฉัยเปรียบเทียบปัจจัยเป็นคู่ในแต่ละลำดับชั้น โดยคำนวณค่าความสอดคล้องกันของเหตุผล (Consistency Ratio: C.R.) และค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง (Consistency Index: C.I.) ดังสมการที่ (4) และสมการที่ (5) ตามลำดับ

$$C.R. = \frac{C.I.}{R.I.} \quad (4)$$

$$C.I. = \frac{\lambda_{\max} - n}{(n-1)} \quad (5)$$

เมื่อ R.I. คือ ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงสุ่ม (Random Consistency Index) ให้เลือกใช้ตาราง 2 ซึ่งขึ้นกับจำนวนปัจจัย (n) ที่นำมาเปรียบเทียบในแต่ละกลุ่มของแต่ละลำดับชั้น

การพิจารณาความสอดคล้องกันของเหตุผล ถ้า $C.R. \leq 0.10$ หรือ 10% ถือว่าการ

วินิจฉัยเปรียบเทียบรายคู่อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ แต่ถ้า $C.R. > 0.10$ ถือว่าการวินิจฉัยเปรียบเทียบรายคู่อยู่ในเกณฑ์ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องทบทวนการวินิจฉัยเปรียบเทียบปัจจัยรายคู่ของลำดับชั้นนั้นใหม่อีกครั้ง

ผลการศึกษา

1. แผนภูมิลำดับชั้นของโครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตร ครุศาสตร์ อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์ อุตสาหกรรมโยธา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) สามารถสร้างเป็นแผนภูมิได้ 4 ลำดับชั้น ดังภาพที่ 2 ตามที่โครงสร้างหลักสูตรที่กำหนดไว้

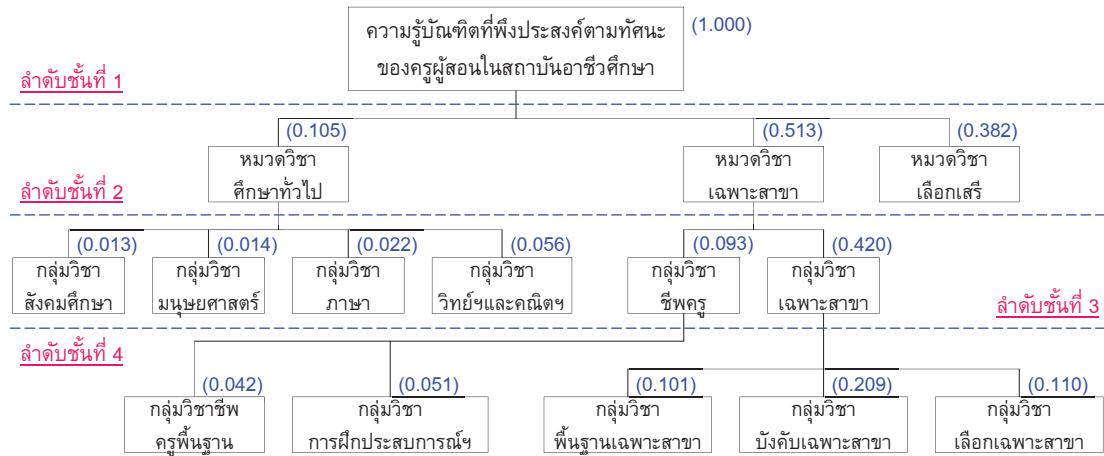
2. ผลวิเคราะห์ลำดับความสำคัญและน้ำหนักความสำคัญตามแผนภูมิโครงสร้างหลักสูตร

แผนภูมิในภาพที่ 2 ใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์ความรู้ของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ผลวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชาในโครงสร้างหลักสูตร มีความสอดคล้องกับน้ำหนักความสำคัญของหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชาในแต่ละลำดับชั้นนั้น การวิเคราะห์เริ่มตั้งแต่ลำดับชั้นที่ 2 ลงมา โดยผู้ใช้บัณฑิตแต่ละคนต้องวินิจฉัยเปรียบเทียบปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 42 คู่ ตลอดโครงสร้าง สรุปผลการวิเคราะห์ดังภาพที่ 3 ถึงภาพที่ 8

ตาราง 2 ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงสุ่ม

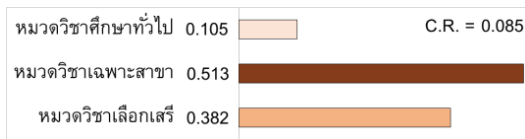
n	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
R.I.	0.00	0.00	0.58	0.90	1.12	1.24	1.32	1.41	1.45	1.49	1.51	1.48	1.56	1.57	1.59

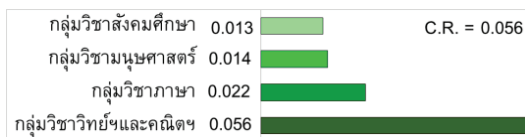
หมายเหตุ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คือ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์
 กลุ่มวิชาการฝึกประสบการณ์ คือ กลุ่มวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ภาพที่ 2 แผนภูมิลำดับชั้นของโครงสร้างหลักสูตร

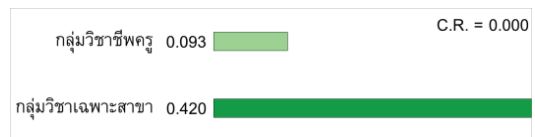
ภาพที่ 3 ผลวิเคราะห์ลำดับความสำคัญ
 ลำดับชั้นที่ 2 หมวดวิชาหลัก

จากภาพที่ 3 ผลวิเคราะห์ความสำคัญ
 ของหมวดวิชาหลักพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญต่อหมวดวิชาย่อย เมื่อเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อยดังนี้ หมวดวิชาเฉพาะสาขานำหน้าความสำคัญ 0.513 หมวดวิชาเลือกเสรีนำหน้าความสำคัญ 0.382 และหมวดวิชาศึกษาทั่วไป นำหน้าความสำคัญ 0.105

ภาพที่ 4 ผลวิเคราะห์ลำดับความสำคัญ
 ลำดับชั้นที่ 3 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป

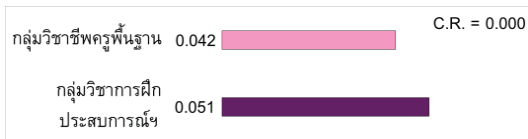
จากภาพที่ 4 ผลวิเคราะห์ความสำคัญ
 ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญต่อกลุ่มวิชาย่อย เมื่อเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อยดังนี้ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ นำหน้าความสำคัญ 0.056 กลุ่มวิชาภาษา นำหน้าความสำคัญ 0.022 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ นำหน้าความสำคัญ 0.014 และกลุ่มวิชาสังคมศึกษา นำหน้าความสำคัญ 0.013

ภาพที่ 5 ผลวิเคราะห์ลำดับความสำคัญ
 ลำดับชั้นที่ 3 หมวดวิชาเฉพาะสาขา

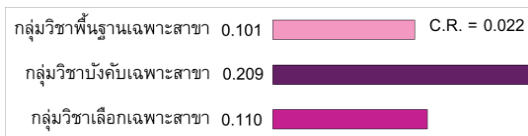
จากภาพที่ 5 ผลวิเคราะห์ความสำคัญ
 ของหมวดวิชาเฉพาะสาขพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญต่อกลุ่มวิชาย่อย เมื่อเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อยดังนี้ กลุ่มวิชาเฉพาะสาขา

น้ำหนักความสำคัญ 0.420 และกลุ่มวิชาชีพครู
น้ำหนักความสำคัญ 0.093

ภาพที่ 6 ผลวิเคราะห์ลำดับความสำคัญ
ลำดับชั้นที่ 4 กลุ่มวิชาชีพครู

จากภาพที่ 6 ผลวิเคราะห์ความสำคัญ
ของกลุ่มวิชาชีพครูพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญ
ต่อกลุ่มวิชาลัย่อย เมื่อเรียงลำดับความสำคัญ
จากมากไปน้อยดังนี้ กลุ่มวิชาการฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครู น้ำหนักความสำคัญ 0.051 และกลุ่ม
วิชาชีพครูพื้นฐาน น้ำหนักความสำคัญ 0.042

ภาพที่ 7 ผลวิเคราะห์ลำดับความสำคัญ
ลำดับชั้นที่ 4 กลุ่มวิชาเฉพาะสาขา

จากภาพที่ 7 ผลวิเคราะห์ความสำคัญ
ของกลุ่มวิชาเฉพาะสาขาพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตให้
ความสำคัญต่อกลุ่มวิชาลัย่อย เมื่อเรียงลำดับความ
สำคัญจากมากไปน้อยดังนี้ กลุ่มวิชาบังคับเฉพาะ
สาขา น้ำหนักความสำคัญ 0.209 กลุ่มวิชาเลือก
เฉพาะสาขา น้ำหนักความสำคัญ 0.110 และ
กลุ่มวิชาพื้นฐานเฉพาะสาขา น้ำหนักความสำคัญ
0.101

ผลวิเคราะห์ทุกกรณีข้างต้นตั้งแต่ภาพ
ที่ 3 ถึงภาพที่ 7 มีค่าความสอดคล้องกันของ
เหตุผล (C.R.) น้อยกว่า 0.10 ทุกกรณี แสดงถึง

การยอมรับในผลการวินิจฉัยเปรียบเทียบ สรุป
ผลวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของทั้งโครงสร้าง
หลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับน้ำหนักความสำคัญ
แสดงผลลัพธ์เป็นตัวเลขในวงเล็บดังภาพที่ 2

3. เกณฑ์ประเมินคะแนนความรู้ บัณฑิตพึงประสงค์

ผลวิเคราะห์น้ำหนักความสำคัญของ
โครงสร้างหลักสูตรดังภาพที่ 2 เมื่อนำมาวิเคราะห์
ร่วมกับระดับผลการเรียนของบัณฑิตในแต่ละกลุ่ม
วิชาลัย่อย โดยกำหนดผลการเรียนทุกรายวิชาเป็น
5 กรณี คือ A B+ B C+ และ C สามารถกำหนด
เกณฑ์ประเมินผลรวมคะแนนความรู้บัณฑิต
พึงประสงค์ ดังตาราง 3

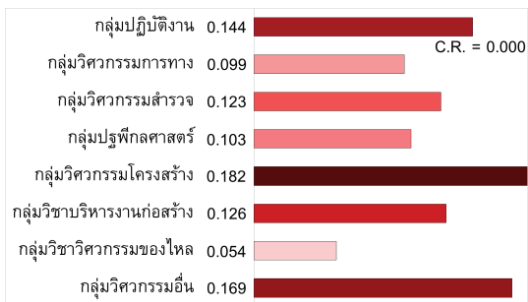
ตาราง 3 เกณฑ์ประเมินระดับความรู้บัณฑิต

คะแนนความรู้ (S)	ระดับความรู้
$S = 1.000$	ดีเยี่ยม
$0.875 \leq S < 1.000$	ดีมาก
$0.750 \leq S < 0.875$	ดี
$0.625 \leq S < 0.750$	ปานกลาง
$0.500 \leq S < 0.625$	พอใช้
$S < 0.500$	ต้องปรับปรุง

บัณฑิตที่มีคะแนนความรู้ (S) ในช่วง
 $0.750 \leq S \leq 1.000$ ถือว่ามีความรู้ในเกณฑ์ที่ดี
อาจเลือกพัฒนาตนเองในบางด้าน ถ้ามีคะแนน
ความรู้ในช่วง $0.500 \leq S < 0.750$ บัณฑิตควรต้อง
พัฒนาตนเองในด้านที่ค่าคะแนนต่ำ แต่ถ้าบัณฑิต
มีคะแนนความรู้ $S < 0.500$ บัณฑิตต้องปรับปรุง
พัฒนาตนเองในหลายด้านเป็นอย่างมาก

4. ผลวิเคราะห์ลำดับความสำคัญและ น้ำหนักความสำคัญกลุ่มวิชาด้านวิศวกรรม

ผลวิเคราะห์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญในรายวิชาด้านวิศวกรรมมากกว่าด้านอื่น งานวิจัยนี้จึงจัดกลุ่มรายวิชาด้านวิศวกรรมที่มีในหลักสูตรเป็น 8 กลุ่มย่อย ดังภาพที่ 8 เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต ต่อความรู้ด้านวิศวกรรมที่ต้องการให้บัณฑิตพึงมี ผลวิเคราะห์ความสำคัญของกลุ่มวิชาด้านวิศวกรรมพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญต่อกลุ่มวิชาย่อย เมื่อเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ กลุ่มวิศวกรรมโครงสร้าง น้ำหนักความสำคัญ 0.182 กลุ่มวิศวกรรมอื่น น้ำหนักความสำคัญ 0.169 และกลุ่มปฏิบัติการ น้ำหนักความสำคัญ 0.144 ค่าความสอดคล้องกันของเหตุผลในกรณีนี้เท่ากับ 0.000 น้อยกว่า 0.10 แสดงถึงการยอมรับในผลการวินิจฉัยเปรียบเทียบ

ภาพที่ 8 ผลวิเคราะห์ลำดับความสำคัญ
กลุ่มวิชาด้านวิศวกรรม

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความรู้ของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ที่จะสำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรมโยธา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) ตามทัศนะครูผู้สอนหรือเรียกว่าผู้ใช้บัณฑิตในสถาบันอาชีวศึกษา เมื่อพิจารณาในมุมมอง

ที่ต้องการให้บัณฑิตทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนในสถาบันอาชีวศึกษา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า

1. เมื่อพิจารณาภาพรวมของโครงสร้างหลักสูตร ดังผลประเมินลำดับความสำคัญของหมวดวิชาหลักในลำดับขั้นที่ 2 ของแผนภูมิในภาพที่ 2 และภาพที่ 3 พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญกับความรู้ในหมวดวิชาหลักเมื่อเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อยดังนี้ หมวดวิชาเฉพาะสาขาหมวดวิชาเลือกเสรี และหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตามลำดับ ผลวิเคราะห์สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของอร่ามศรี อาภาอดุล และคณะ (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่องมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา ซึ่งพบว่าสภาพปัญหาของครูอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ขาดคุณสมบัติด้านวิชาชีพ เช่น 1) ขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอน 2) ขาดความชำนาญในวิชาชีพโดยเฉพาะวิชาชีพปฏิบัติ 3) ขาดการพัฒนาตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี 4) ขาดจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นต้น ดังนั้นเมื่อต้องการพัฒนาคุณสมบัติด้านวิชาชีพ ผู้ใช้บัณฑิตจึงให้ความสำคัญต่อหมวดวิชาเฉพาะสาขาเป็นลำดับแรก ส่วนหมวดวิชาเลือกเสรีนั้นนักศึกษาจะเลือกเรียนในด้านวิชาชีพเช่นกันจึงมีความสำคัญเป็นลำดับสอง และหมวดวิชาศึกษาทั่วไปซึ่งเกี่ยวข้องกับวิชาชีพน้อยที่สุดจึงมีความสำคัญเป็นลำดับสุดท้าย

2. เมื่อพิจารณาเฉพาะหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ดังผลประเมินลำดับความสำคัญของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในลำดับขั้นที่ 3 ของแผนภูมิในภาพที่ 2 และภาพที่ 4 พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญกับความรู้ในกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไปเมื่อเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อยดังนี้ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษากลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ และกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ตามลำดับ ผลวิเคราะห์สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของศรีัญญา ปานเจริญ (2558) ที่ได้

ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวโน้มการผลิตและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในวิชาชีพครูช่างอุตสาหกรรม (พ.ศ. 2559-2569) ได้กล่าวว่า ปัญหาของครูช่างอุตสาหกรรมคือการขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น ขาดความรู้และสมรรถนะทั้งด้านวิชาชีพและวิชาครู ขาดทักษะการใช้ภาษา ขาดคุณสมบัติที่สำคัญต่อการปฏิบัติงาน เป็นต้น ดังนั้น กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นกลุ่มวิชาที่สนับสนุนการเรียนวิชาชีพช่างอุตสาหกรรมโดยตรงจึงมีความสำคัญเป็นลำดับแรก กลุ่มวิชาภาษาเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่ต้องการให้ครูช่างอุตสาหกรรมพึงมีจึงมีความสำคัญเป็นลำดับสอง ส่วนกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และกลุ่มวิชาสังคมศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นสองลำดับสุดท้าย และทั้งสองกลุ่มวิชาสุดท้ายก็มีความสำคัญที่ใกล้เคียงกัน

3. เมื่อพิจารณาหมวดวิชาเฉพาะสาขาดังผลประเมินลำดับความสำคัญของหมวดวิชาเฉพาะสาขาในลำดับชั้นที่ 3 ของแผนภูมิในภาพที่ 2 และภาพที่ 5 พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญกับความรู้ในหมวดวิชาเฉพาะสาขาเมื่อเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย คือ กลุ่มวิชาเฉพาะสาขาและกลุ่มวิชาชีพครู ผลวิเคราะห์สอดคล้องกับผลการศึกษาของนักวิจัยหลายท่าน เช่น ณีฐสิฏฐิรักษ์เกียรติวงศ์ (2560) ศรีธัญญา ปานเจริญ (2558) อร่ามศรี อาภาอดุล และคณะ (2554) เป็นต้น ที่มีข้อสรุปตรงกันว่าครูอาชีวศึกษาขาดทักษะด้านวิชาชีพทั้งด้านวิชาชีพครูและวิชาชีพทางช่าง เพียงแต่เมื่อต้องปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนระดับอาชีวศึกษา จึงจำเป็นต้องใช้ทักษะความรู้วิชาชีพทางช่างเป็นสำคัญ เพราะเกี่ยวข้องกับนักเรียนอาชีวศึกษาโดยตรง ส่งผลให้ผู้ใช้บัณฑิตประเมินให้ความสำคัญต่อกลุ่มวิชาเฉพาะสาขามากกว่ากลุ่มวิชาชีพครู อย่างไรก็ตามศรีธัญญา ปานเจริญ (2558) กล่าวว่าการพัฒนาครูช่างอุตสาหกรรม

ควรให้ความสำคัญทั้งการพัฒนาสมรรถนะเชิงครูและสมรรถนะเชิงช่างไปพร้อมกัน

4. เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มวิชาชีพครูดังผลประเมินลำดับความสำคัญของกลุ่มวิชาชีพครูในลำดับชั้นที่ 4 ของแผนภูมิในภาพที่ 2 และภาพที่ 6 พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญกับความรู้ในกลุ่มวิชาชีพครูเมื่อเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย คือ กลุ่มวิชาชีพครูพื้นฐานและกลุ่มวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทั้งสองกลุ่มวิชามีน้ำหนักความสำคัญต่างกันเพียงเล็กน้อย ผลวิเคราะห์สอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2558) ซึ่งให้ความสำคัญทั้งมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ จึงจะถือว่ามีความรู้และประสบการณ์ที่สมบูรณ์

5. เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มวิชาเฉพาะสาขา ดังผลประเมินลำดับความสำคัญของกลุ่มวิชาเฉพาะสาขาในลำดับชั้นที่ 4 ของแผนภูมิในภาพที่ 2 และภาพที่ 7 พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญกับความรู้ในกลุ่มวิชาเฉพาะสาขาเมื่อเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อยดังนี้ กลุ่มวิชาบังคับเฉพาะสาขา กลุ่มวิชาเลือกเฉพาะสาขา และกลุ่มวิชาพื้นฐานเฉพาะสาขา ตามลำดับ ผลวิเคราะห์สอดคล้องกับผลประเมินลำดับความสำคัญของหมวดวิชาเฉพาะสาขา ซึ่งผู้ใช้บัณฑิตต้องการให้มีการพัฒนาทักษะวิชาชีพด้านวิศวกรรมเป็นสำคัญ และรายวิชาหลักด้านวิศวกรรมของหลักสูตรจัดอยู่ในกลุ่มวิชาบังคับเฉพาะสาขา ส่งผลให้กลุ่มวิชาบังคับเฉพาะสาขา มีความสำคัญเป็นลำดับแรก อีกสองกลุ่มวิชาประกอบด้วยรายวิชาที่ต้องเรียนรู้อีกจะมีองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ จึงมีน้ำหนักความสำคัญใกล้เคียงกัน และมีความสำคัญรองลงมาตามลำดับ

6. จากผลการวิเคราะห์ข้างต้นพบว่าผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญต่อรายวิชาด้านวิศวกรรม

มากกว่าด้านอื่น เมื่อพิจารณาเฉพาะรายวิชา
ด้านวิศวกรรมในโครงสร้างหลักสูตร สามารถ
แบ่งเป็น 8 กลุ่มย่อย ผลประเมินลำดับความ
สำคัญของกลุ่มวิชาด้านวิศวกรรมแสดงในภาพ
ที่ 8 พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญกับความรู้
ของกลุ่มวิชาด้านวิศวกรรมเมื่อเรียงลำดับความ
สำคัญจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ กลุ่ม
วิศวกรรมโครงสร้าง กลุ่มวิศวกรรมอื่น และกลุ่ม
ปฏิบัติงาน ตามลำดับ ผลการศึกษาแสดงให้เห็น
เห็นว่าผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญต่อความรู้ใน
การคำนวณออกแบบด้านโครงสร้าง ซึ่งกลุ่มวิชา
วิศวกรรมโครงสร้าง ประกอบด้วยรายวิชาพื้น
ฐานทางโครงสร้าง การวิเคราะห์โครงสร้าง และ
การออกแบบโครงสร้าง รายวิชาในกลุ่มนี้หลักสูตร
กำหนดให้มีลำดับการเรียนก่อนหลังเกี่ยวข้องกัน
หลายวิชาตลอดหลักสูตร ผู้ใช้บัณฑิตจึงประเมิน
กลุ่มวิชานี้มีความสำคัญเป็นลำดับแรก ส่วนอีก
2 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิศวกรรมอื่น ประกอบด้วย
รายวิชาที่ไม่สามารถจัดอยู่ในกลุ่มอื่นได้ เช่น
การเขียนแบบวิศวกรรม โครงการ การฝึกงานใน
สถานประกอบการ คอมพิวเตอร์สำหรับวิศวกรรม
โยธา เป็นต้น และกลุ่มปฏิบัติงาน ประกอบด้วย
รายวิชาฝึกทักษะฝีมือเป็นสำคัญ เนื่องจากผู้ใช้
บัณฑิตต้องการเน้นให้บัณฑิตมีความรู้ในรายวิชา
ที่ต้องใช้ทักษะฝีมือ เพราะการเรียนการสอนระดับ
อาชีวศึกษาเน้นฝึกทักษะฝีมือให้นักเรียน จึง
สอดคล้องกับรายวิชาของทั้งสองกลุ่มดังกล่าว ผล
วิเคราะห์ลำดับความสำคัญของกลุ่มวิศวกรรมอื่น
และกลุ่มปฏิบัติงานจึงอยู่ในลำดับรองลงมาตาม
ลำดับ

7. แม้ว่าจะมีการจัดลำดับความสำคัญ
ในโครงสร้างหลักสูตร แต่ความรู้ที่พึงประสงค์ของ
บัณฑิตในมุมมองผู้ใช้บัณฑิตควรประกอบด้วย
ความรู้ทุกหมวดวิชาและกลุ่มวิชารวมกันตาม
หลักสูตร ซึ่งคิดเป็นคะแนนเต็ม 1.000 ดังภาพ

ที่ 2 บัณฑิตสามารถประเมินระดับความรู้ตนเอง
ทั้งขณะที่กำลังศึกษาอยู่และภายหลังสำเร็จการ
ศึกษาแล้ว โดยใช้น้ำหนักความสำคัญจากผล
การวิจัยนี้คำนวณร่วมกับระดับผลการเรียนเฉลี่ย
ในแต่ละกลุ่มวิชาตามโครงสร้างหลักสูตร เพื่อ
ประเมินคะแนนความรู้ของตนเอง และเปรียบ
เทียบกับเกณฑ์ประเมินที่นำเสนอในตาราง 3 กรณี
ผลประเมินคะแนนด้านใดด้านหนึ่งต่ำ บัณฑิต
ควรพัฒนาตนเองในด้านดังกล่าวซึ่งทำได้หลาย
แนวทาง เช่น การเข้าร่วมฝึกอบรมสัมมนา การ
เรียนหลักสูตรระยะสั้น การศึกษาด้วยตนเอง
 เป็นต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ
โอภาส สุขหวาน และคณะ (2562) ที่ศึกษาเรื่อง
การศึกษามรรถนะความเป็นครูอาชีวศึกษาใน
เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งให้ข้อเสนอแนะว่าควร
มีการส่งเสริมพัฒนามรรถนะครูอาชีวศึกษา
ทั้งในระหว่างที่กำลังศึกษา (Pre-service) และ
ภายหลังสำเร็จการศึกษาเป็นครูประจำการแล้ว
(In-service)

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ผลวิจัยครอบคลุมความเห็นผู้ใช้
บัณฑิตทุกภาคส่วน ควรเก็บข้อมูลและวิเคราะห์
ผลความรู้ของบัณฑิตที่พึงประสงค์จากผู้ใช้บัณฑิต
ที่ไม่สังกัดสถานศึกษาเพิ่มเติม ได้แก่ ผู้รับเหมา
ก่อสร้าง ผู้ออกแบบก่อสร้าง เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณนางสาวจิภาศิณี ศิริกิจ และ
นางสาวนงคันทนา แตนหนองฮี นักศึกษาสาขา
วิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรมโยธา คณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
อีสาน วิทยาเขตขอนแก่น ผู้ดำเนินการเก็บข้อมูล
และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่สละเวลา
ทำความเข้าใจในแบบสอบถามและให้ข้อมูลในการ
สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน. (2562). *วารสารสถานการณ์ตลาดแรงงาน ปี 2562*. (21 ธันวาคม 2563): ได้มาจาก: https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/lmia_th/c09289dd-b44a18265bb638ded87e0172.pdf
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขา ครุศาสตร์อุตสาหกรรม (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562*. (20 สิงหาคม 2563): ได้มาจาก: http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/data6/Bachelor%20of%20Industrial%20Education-4Y-2562_m1.pdf
- ครูพันธุ์ใหม่. (2561). *สกอ. ออกแถลงการณ์ หลักสูตรครู 4 ปี ไม่ทัน TCAS รอบแรก*. (20 สิงหาคม 2563): ได้มาจาก: www.krupunmai.com/4227/
- เจษฎาภรณ์ สมิพันธ์, บุญชม ศรีสะอาด, นุชชา เหลืองอังกูร. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 21(1), 66-82
- ญาดา ชาวาลกุล, นภกมล ชนะนะ, ลัทพร จันทองกลาง. (2561). ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของมหาบัณฑิต หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบอุตสาหกรรม. *วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 9(1), 168-176
- ณัฐสิฏี รัชเกียรติวงศ์. (2560). *การปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ).
- ปาริฉัตร จันทโร. (2555). การศึกษาระบบบทวิภาคี ทางออกของแรงงานไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ*. 35(135), 29-39
- พัชรินทร์ รุจิรานุกุล, ธนวิดี ดอนวิเศษ. (2559). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สู่ความเป็นครูมืออาชีพ. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*. 10(4), 137-147
- วิฑูรย์ ตันศิริคงคล. (2557). *AHP การตัดสินใจขั้นสูงเพื่อความก้าวหน้าขององค์กรและความอยู่ดีมีสุขของมหาชน*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ศรัญญา ปานเจริญ. (2558). *แนวโน้มการผลิตและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในวิชาชีพครูช่างอุตสาหกรรม (พ.ศ. 2559-2569)*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2558). *การดำเนินงานการรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา:
- สุภลักษณ์ สีสุทอง. (2559). *การพัฒนาแบบจำลองการตัดสินใจในการเลือกกลุ่มวิชา สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศศ. ปริญญาวิทยาการสารสนเทศมหาบัณฑิต. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.*

- อร่ามศรี อาภาอดุล อัครรัตน์ พูลกระจ่าง และราตรี ศิริพันธ์. (2554). รายงานวิจัย เรื่อง มาตรฐานวิชาชีพ
ครูการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา:
โอภาส สุขหวาน. (2562). การศึกษาสมรรถนะความเป็นครูอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสาร
วิชาการอุตสาหกรรมศึกษา*. 13(1), 107-121
- Matthew J. Liberatore, Robert L. Nydick. (1997). Group Decision Making in Higher Education
Using the Analytic Hierarchy Process. *Research in Higher Education*. 38(5), 593-614
- Thomas L. Saaty. (1980). *The Analytic Hierarchy Process*. McGraw-Hill.

การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

Academic Administration Affecting the Quality of Learners of Private Schools in Roi Et Province

จิรวัดณ์ ภูอาบทอง¹, สมใจ ภูมิพันธ์², ภัทรวรรณ คำแปล³

Chirawat Pooapthong¹, Somjai Pumipuntu², Phattrawan Kamplae³

Received: 17 December 2020

Revised: 16 February 2021

Accepted: 4 March 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด และ 3) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร จำนวน 52 คน และครู จำนวน 291 คน ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามเขตพื้นที่ การศึกษา และการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณแบบลำดับขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับมาก

3. การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าการบริหารงานวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษา (X_0) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X_2) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X_4) และด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1) ตามลำดับ โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: mee3454@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

³ อาจารย์, สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Graduate Student, Master of Education in Educational Administration, Roi Et Rajabhat University

² Assistant Professor, Educational Administration, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

³ Lecturer, Educational Administration, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

ผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้เท่ากับ ร้อยละ 57.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบ

$$Y' = 0.870 + 0.263X_6 + 0.195X_2 + 0.156X_4 + 0.145X_1$$

สมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_y = 0.305ZX_6 + 0.206ZX_2 + 0.193ZX_4 + 0.162ZX_1$$

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, คุณภาพผู้เรียน, โรงเรียนเอกชน

Abstract

The purpose of this research was 1) to study academic administration of private schools, 2) to study quality of private school learners, and 3) to study academic administration affecting the quality of private school learners in Roi Et province. The sample size for this study was from Krejcie & Morgan's table comprised of 52 school administrators and 291 teachers of private schools in Roi Et province. Proportional random sampling by educational areas and simple random sampling were utilized to select the participants for this study. The research instrument for collecting the data was a 5-point rating scale questionnaire. Statistical analysis of the data included frequency, percentage, mean and standard deviation. Stepwise multiple regression was employed to test the hypothesis.

Results were as follows:

1. The academic administration of private schools in Roi Et province as an overall and for each aspect was at a high level. Each individual aspect was also rated at a high level.

2. The quality of private school learners in Roi Et province overall was at a high level. Each individual aspect was also rated at a high level.

3. Concerning the academic administration affecting the quality of learners of private schools in Roi Et province, it was found that educational supervision (X_6) was the best predictor of private school learners' quality followed by developing of learning process (X_2), research for educational quality improvement (X_4) and developing and management of school curriculum (X_1) respectively. These predictors could mutually explain the variance of the quality of private school learners in Roi Et province for 57.80 percent with statistical significance at .01 level.

The predictive regression equations were as follows.

Raw score regression equation:

$$Y' = 0.870 + 0.263X_6 + 0.195X_2 + 0.156X_4 + 0.145X_1$$

Standard score regression equation:

$$Z'_y = 0.305ZX_6 + 0.206ZX_2 + 0.193ZX_4 + 0.162ZX_1$$

Keywords: Academic administration, Quality of learners, Private schools

บทนำ

การศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้มีความรู้ คู่คุณธรรม โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าของรัฐ มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ มีหน้าที่ดำเนินการกำกับส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2560: 57)

คุณภาพผู้เรียนที่สังคมต้องการได้ระบุไว้ อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และในมาตรา 7 ที่ว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง

เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง”

งานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วย งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก โดยโรงเรียนจะต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง เรียกว่าหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งครูจะต้องทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนให้มากที่สุด เนื่องจากงานวิชาการจะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพทางการศึกษาและมาตรฐานของโรงเรียน โดยมีหลักสูตรเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่ใช้กำกับการจัดระบบการทำงานของโรงเรียน และใช้กำกับกระบวนการดำเนินงานในส่วนต่างๆ ของโรงเรียน ครอบคลุมทั้งระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 9-34) คุณภาพของการศึกษาจะดีหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล คุณภาพของครู และการบริการวิชาการ ดังนั้น การบริหารวิชาการจึงเป็นงานสำคัญ เป็นภารกิจหลักของบุคลากรทุกฝ่าย

ที่ต้องร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ เพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ทัศนีย์ วงศ์เย็น. 2553: 112) และมีผู้ได้ทำการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 โดยใช้กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการ 7 ด้าน คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผล การเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา ความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน คุณภาพมาตรฐานผู้เรียน โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีคุณภาพในระดับมากทุกด้าน และความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์ ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทุกด้าน (รัตนกร พรหมวังษา. 2558: 4)

สภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลก ส่งผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาเพื่อ

ให้การศึกษา มีจุดมุ่งหมายในการสร้างคนให้เป็นคนดี มีทักษะการเรียนรู้ครบตามหลักสูตร มีคุณธรรมจริยธรรมที่งดงาม กระทั่งวงศีกษาธิการ จึงได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนเอกชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา โรงเรียนเอกชนมีความเป็นอิสระในระดับสูงแตกต่างจากโรงเรียนของรัฐบาล หลักสูตรของโรงเรียนเอกชนได้รับการตัดสินจากคณะกรรมการโรงเรียน ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจึงมีความหลากหลาย สามารถบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ได้ตามความต้องการ เช่น การบริหารงบประมาณ การสรรหาครูและบุคลากร และการบริหารงานวิชาการ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ยังมีจุดอ่อนและอุปสรรคที่จำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนให้มีความเข้มแข็งขึ้น การบริหารงานวิชาการ ถือได้ว่าเป็นการบริหารจัดการคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งมีศักยภาพต่างๆ ด้านไม่เท่ากัน ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศขาดความครอบคลุม มีสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมที่แตกต่างรวมถึงการมีเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่แตกต่างกัน ซึ่งล้วนส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนเอกชน ดังนั้นการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าจำเป็นต้องมีระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ คุณภาพของการศึกษาจะดีหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล คุณภาพของครูผู้สอน และการบริหารงานวิชาการ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด. 2563: 19-21)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การบริหารงานวิชาการ มี

ความสำคัญอย่างมากในการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยคาดว่าจะ เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในการปรับปรุงแนวทางการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิผลมากขึ้น อันจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2556: 42-44) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 343 คน

เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามเขตพื้นที่การศึกษา และสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลาก นำสลากชื่อโรงเรียนใส่ลงในกล่อง แล้วทำการสุ่มจับสลากขึ้นมาทีละใบ จนครบตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ จากนั้นนำไปเทียบบัญญัติไตรยางค์หาสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนครูทั้งหมดของแต่ละโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามฉบับเดียวกันทั้งผู้บริหารและครู ประกอบด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด 7 ด้าน ได้แก่ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด 2 ด้าน ได้แก่ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.80-1.00 หากความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น ตอนที่ 2 การบริหารงานวิชาการเท่ากับ 0.98 และตอนที่ 3 คุณภาพผู้เรียนเท่ากับ 0.96

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 343 ชุด และได้รับกลับคืนมา จำนวน 343 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนในการตอบแบบสอบถาม แล้วลงรหัสบันทึกข้อมูล และดำเนินการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการและระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการและคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.45$) รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.44$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}=4.29$) ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

การบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1. ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.34	0.49	มาก
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.36	0.46	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.44	0.48	มาก
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.29	0.54	มาก
5. ด้านการพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.35	0.48	มาก
6. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.33	0.50	มาก
7. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.45	0.50	มาก
โดยรวม	4.37	0.42	มาก

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ

มากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ($\bar{X}=4.36$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ($\bar{X}=4.02$) ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

คุณภาพผู้เรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ	4.02	0.47	มาก
2. ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์	4.36	0.48	มาก
โดยรวม	4.19	0.43	มาก

3. ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบลำดับขั้นตอน พบว่า การบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษา (X_6) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด รองลงมาคือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X_2) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X_4) และการบริหารและพัฒนาหลักสูตรสถาน

ศึกษา (X_1) ตามลำดับ โดยตัวแปรพยากรณ์ดังกล่าว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้ ร้อยละ 57.80 ($R^2=0.578$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ 0.263, 0.195, 0.156 และ 0.145 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ 0.305, 0.206, 0.193 และ 0.162 ตามลำดับ ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตัวแปรพยากรณ์	b	S.E. _b	$\bar{x}$	t	p
X_6	0.263	0.052	0.305	5.067	0.000
X_2	0.195	0.054	0.206	3.601	0.000
X_4	0.156	0.042	0.193	3.735	0.000
X_1	0.145	0.048	0.162	3.014	0.000

$R = 0.760, R^2 = 0.578, a = 0.870$

โดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ในรูปของคะแนนดิบ

$$Y' = 0.870 + 0.263X_6 + 0.195X_2 + 0.156X_4 + 0.145X_1$$

สมการพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ในรูปของคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_y = 0.305ZX_6 + 0.206ZX_2 + 0.193ZX_4 + 0.162ZX_1$$

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด และพบว่า สถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา/แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา และจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่อง จาก ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนัก ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาและมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (2561: 4) ได้กำหนดแนวทางการดำเนิน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาน ศึกษาจัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 สอดคล้องกับสุภาพรณ์ พิลาธรรมย์ และคณะ (2558: 41-49) ได้ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และสอดคล้องกับ พิษณุ สมจิต

และสมใจ ภูมิพันธ์ (2563: 3-12) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณ ลักษณะที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นความต้องการที่ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมและประเทศคาดหวังว่าสถานศึกษาจะทำให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและส่งผลให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์จึงเป็นเป้าหมายสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นจุดเน้นที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560: 13) ได้กำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนไว้ว่า เป็นคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกคน โดยให้มีค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด มีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย รวมทั้งมีสุขภาพทางร่างกายและจิตสังคม และสอดคล้องกับรัตนกร พรหมวังษา (2558: 105) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คุณภาพมาตรฐานผู้เรียน โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. การบริหารงานวิชาการที่ร่วมกันพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมี 4 ด้าน คือ ด้านการนิเทศการศึกษา (X_0) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X_2) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X_4) และด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1) โดยตัวแปรทั้ง 4 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ร้อยละ 57.80 สามารถอภิปรายตัวแปรที่พยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ตามลำดับดังนี้

3.1 ด้านการนิเทศการศึกษา เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ดีเป็นอันดับ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาเอกชนใช้กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความสามารถในการแข่งขัน และเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงพัฒนาครูและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับ กรกฤต แผลมสุข (2555: 39) ได้กล่าวว่า การนิเทศศึกษามีจุดมุ่งหมายสำคัญในการพัฒนาคน ได้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถ

ปรับปรุงพัฒนา การเรียนการสอนให้ดีขึ้น มีความมั่นใจ มีขวัญและกำลังใจดีขึ้น ส่งผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ดีเป็นอันดับ 2 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ และเกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาและครูพยายามจึงได้จัดสรรกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานตามหลักสูตร ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสอนในแต่ละรายวิชา และสนับสนุนส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ ดวงเดือน แก้วฝ้าย (2558: 221-225) ได้ศึกษา ปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยการบริหารงานวิชาการส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับสาระหลักสูตรท้องถิ่น และสอดคล้องกับพงศกร โมงขุนทด (2560: 103-112) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนเรียงตามลำดับ ดังนี้

ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ปัจจัยด้านการสนับสนุนสื่อและแหล่งเรียนรู้ และปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน

3.3 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ดีเป็นอันดับ 3 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาเอกชนมีความจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดแก่ผู้ปกครอง สถานศึกษาจึงมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สอดคล้องกับพิชิต ฤทธิ์จรูญ (2560: 48-49) ได้กล่าวไว้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการศึกษาค้นหาความรู้ แนวคิด วิธีการ และนวัตกรรมการศึกษา เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพการศึกษาตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาหรือมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับ เบญจวรรณ เสวีวัลลภ (2560: 210-211) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุทพรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ด้านวิจัยเพื่อการศึกษา เป็นองค์ประกอบหลักด้านหนึ่งของรูปแบบการบริหารงานวิชาการ

3.4 ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ดีเป็นอันดับ 4 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารและพัฒนาหลักสูตรเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

ให้มากที่สุด โดยผู้บริหารมีการกำกับดูแล ติดตามการนำหลักสูตรไปใช้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับวิชัย วงษ์ใหญ่ (2554: 61-62) ได้กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรเป็นการวางแผน การควบคุมดูแล กำกับติดตาม การจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอน โครงการวิชาการที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการใช้หลักสูตรและการสอน โดยสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนตามลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้และตอบสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตร และสอดคล้องกับจุฑาทิรัตน์ กระจุกนอก (2560: 14) ที่กล่าวว่า หลักสูตรคือประสบการณ์หรือสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ โดยโรงเรียนเป็นผู้วางแผนและกำกับร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเป็นแผนงานหรือโครงการที่จัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อแสดงจุดมุ่งหมายการจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา ซึ่งดำเนินงานโดยโรงเรียน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา ตามจุดมุ่งหมายและความต้องการ รวมถึงความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนให้สามารถดำรงชีวิตเมื่อเติบโตได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ดด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมและสร้างเจตคติที่ดีสำหรับครู ในการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย ใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายในการพัฒนาครูให้เป็นนักวิจัย ที่เื้อต่อบริบทที่แท้จริงของครู ให้ครูค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการสอน

เพื่อยกระดับวิทยฐานะของตนเอง และเปิดโอกาสให้มีการนำเสนอและเผยแพร่งานวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สถานศึกษาจึงควรส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษตามระดับชั้น การคิด คำนวณ การคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ และยกระดับผลการทดสอบระดับชาติของผู้เรียนมีพัฒนาการสูงขึ้นหรือมีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมาย

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการที่พยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้ดีที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมาคือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา และการบริหารและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามลำดับ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานวิชาการ จึงควรนำไปใช้เพื่อวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรให้ความสำคัญด้านการนิเทศการศึกษา ซึ่งมีอำนาจในการพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนได้ดีที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

2.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน เนื่องจากงานวิจัยนี้พบปัจจัยที่สามารถทำนายได้เพียงร้อยละ 57.80 เพื่อได้ทราบปัจจัยเพิ่มเติมที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรกฤต แผลมสุข. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ดวงเดือน แก้วฝ้าย. (2558). ปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จุฑารัตน์ กระโทกนอก. (2560). การพัฒนาวิชาอาเซียนศึกษาในหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมาตรฐานสากล. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช/นนทบุรี.

- รัตนกร พรหมวังขวา. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ทัศนีย์ วงศ์เย็น. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจวรรณ เสวีวัลลภ. (2560). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ป.ร.ด. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- พงศกร โมงขุนทด. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2560). กระบวนการสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี. 4(2), 45-70.
- พิษณุ สมจิตร และสมใจ ภูมิพันธ์. (2563). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. 14(3), 3-12.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อาร์ แอนด์ ปรีนธ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2561. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2561). แนวดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประเภทสามัญศึกษาตามกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค่าของ สกสศ. ลาดพร้าว.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด. (2563). ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา ประจำปี 2562. กลุ่มงานนโยบายและแผน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด.
- สุภาพรณ พิลาตรัมย์ และคณะ. (2558). การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. วารสารชุมชนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 9(1), 41-49.

ผลกระทบของการเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงาน ที่มีต่อคุณภาพการให้บริการ ของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Impact of learning and innovation in work on the quality of service of financial Scholars and Accounting at Mahasarakham University

จุฑาลักษณ์ สาโรจน์ รักษารยา¹
Jutaluck Sarose Rukchanya¹

Received: 7 October, 2020

Revised: 22 December 2020

Accepted: 16 February 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงานส่งผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2) เปรียบเทียบการเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงาน ของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีความแตกต่างกัน 3) เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีความแตกต่างกัน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 33 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. การเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงานมีผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการ ของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการเปิดใจรับฟังเพื่อปรับปรุง ด้านความใส่ใจในความสำเร็จ ด้านการปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

2. การเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงานของนักวิชาการเงินและบัญชี ที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านความใส่ใจในผลสำเร็จแตกต่างกัน นักวิชาการเงินและบัญชีที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน นักวิชาการเงินและบัญชีที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านใส่ใจในความสำเร็จแตกต่างกัน นักวิชาการเงินและบัญชีที่มีรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านใส่ใจในความสำเร็จ ด้านการเปิดใจรับฟังเพื่อการปรับปรุงแตกต่างกัน

3. คุณภาพการให้บริการของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนและตำแหน่งงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านความกระตือรือร้นแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงาน, คุณภาพในการให้บริการ, นักวิชาการเงินและบัญชี

¹ นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการ กองคลังและพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Finance and Accounting Specialists Klang and Ware Division Maha Sarakham University

Abstract

This study aims to 1) Study of learning and innovation in the workplace that affect the quality of service of financial and accounting scholars at MahaSarakham University 2) Compare Learning innovation in the workplace of financial and accounting scholars atMahasarakham University with Individuality 3) Compare the service quality of financial and accounting scholars at MahaSarakham University. The sample included a total of 109 finance and accounting experts of Mahasarakham University. Equal to 100 percent The research instrument included 33-item checklist questionnaires. The statistics implemented included percentage, mean ($\bar{X}$), and the standard deviation (S.D.) The research results were as follows

1. Learning innovation in work affects the quality of service of financial scholars. and Mahasarakham University's accounting for acceptance self improvement
2. Learning innovation in the work of financial and accounting scholars with (i) different genders (ii) different opinions on attentive care (iii) money and accounting scholars with different education (iv) differences in opinions on information technology skills (v) finance and accounting scholars with different positions all had different opinions about attaining success. Financial and accounting scholars with different incomes have opinions about the attentiveness of success. Open-minded for different improvements
3. Quality of service of finance and accounting scholars at Mahasarakham University with different education, income, and job titles have different enthusiasm opinions.

Keywords: learning, innovation in work, quality of service, financial and accounting scholars

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ กระบวนการทำงานขององค์กร ต่างๆ ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนการทำงานจากเดิมเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคม ในปัจจุบัน การนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในระบบบริหารจัดการ มีส่วนช่วยให้การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระแสโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีต่างๆ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลทางด้านเศรษฐกิจ เป็นผลให้องค์กรต่างๆ ต้องปฏิรูปตนเองเพื่อความอยู่รอด องค์กรที่เฉื่อย

ฉลาดและสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วจะกลายเป็นองค์กรผู้นำ องค์กรยุคนี้จึงต้องเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้เร็วยิ่งขึ้น ในอนาคตองค์กรแห่งการเรียนรู้เท่านั้นที่สามารถดำรงอยู่ได้ ส่วนองค์กรที่ไม่พัฒนาตนเองไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อาจจะทำให้ประสบผลสำเร็จได้ยาก ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรนั้นไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ (การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้. 2555: 9) ดังนั้นความรู้และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ทั้งองค์กรและทุกระบบจะทำให้องค์กรไม่เพียงแต่อยู่รอด แต่ความรู้และการเรียนรู้เหล่านั้นจะกลายเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญขององค์กร ทำให้องค์กรเกิดความคิด

สร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ได้อย่างไม่หยุดยั้ง สามารถประยุกต์ใช้ตอบสนองความต้องการและสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับลูกค้าได้รวดเร็ว จนคู่แข่งตามไม่ทัน สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยองค์กรใดสามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมได้ก่อน ได้ดีกว่าย่อมจะทำให้ก้าวไปสู่ความเป็นเลิศได้

การเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงาน (Learning Innovation in work) เป็นกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิดใหม่ๆ การเรียนรู้ได้จากการได้ยินการสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยีและการผลิต การเรียนรู้ การจัดการความรู้ และการใช้ประโยชน์จากความคิดใหม่ เพื่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการกำเนิดผลิตภัณฑ์ การบริการ กระบวนการผลิตใหม่ การปรับปรุงเทคโนโลยี การแพร่กระจายเทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์และเกิดผลพวงทางเศรษฐกิจ (ธนาการ ออมสิน. 2556: เว็บไซต์) ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ได้รังสรรค์สิ่งใหม่ๆ ออกมาในโลกอยู่ตลอดเวลาเราเรียกสิ่งใหม่ๆ นี้ว่า นวัตกรรม นวัตกรรมการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จะต้องอาศัย “วิถีคิด” ที่ออกนอกกรอบเดิมพอสมควร จะต้องพลิกกระบวนการทัศน์ ที่มีอยู่เดิมเกี่ยวกับการเรียนรู้เสียใหม่การเรียนรู้ภายใต้กระบวนการทัศน์ใหม่ จะสร้างมุมมองเป็นองค์รวม (ประพนธ์ ผาสุกยัต. 2557: 19) นวัตกรรมจึงเป็นสิ่งที่เกิดจากความสามารถในการใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะและประสบการณ์ และการจัดการมาพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ กระบวนการผลิตใหม่และบริการใหม่เพื่อให้เกิดการบริการที่มีคุณภาพ (สุวิทย์ เมษินทรีย์. 2548: เว็บไซต์)

คุณภาพของการบริการ Service Quality ในปัจจุบันเป็นการสร้างคุณภาพการบริการที่ผู้ให้บริการส่งมอบความประทับใจของ

การบริการที่เป็นเลิศแก่ผู้มาติดต่อ เพื่อสร้างผลลัพธ์จากการบริการที่ดีที่สุดที่ได้รับความพึงพอใจ และก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2548: 32) การเสนองานบริการที่มีคุณภาพ เป็นกลไกอย่างหนึ่งในการเพิ่มคุณค่า ให้งานบริการ องค์กรบริการที่นำการจัดการคุณภาพโดยรวม มาใช้จะพยายามปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องและใช้คุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญ ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้บริหารทุกคนและพนักงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับจะต้องมีความมุ่งมั่นในการเสนองานที่มีคุณภาพ มีการใช้เครื่องมือต่างๆ ในการแก้ปัญหาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ผู้รับบริการจะประเมินบริการที่ได้รับด้วยการวัดคุณภาพของบริการจากพนักงานที่เป็นตัวแทนองค์กรที่ให้บริการ นั้นๆ การวัดคุณภาพนี้เป็นหัวใจสำคัญที่จะเอาชนะคู่แข่งชั้น คุณภาพการให้บริการนี้มีความแตกต่างกันในหลายส่วนหลายขั้นตอนของการผลิตบริการ ที่ผู้บริหารต้องควบคุมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และคุณภาพการให้บริการมากยิ่งขึ้น (สมวงศ์ พงศ์สถาพร. 2547: 43)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของ การเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงานที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมุ่งศึกษาว่าการเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงานมีผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในการสร้างและพัฒนาคุณภาพการให้บริการกับบุคลากร ส่งเสริมให้บุคลากรมีการเรียนรู้นวัตกรรมด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปเป็นข้อ

เสนอแนะในการบริหารจัดการ การกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดนโยบาย และการวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพการให้บริการที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงาน ที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงาน ของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน

3. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัย จำนวน 109 คน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามคิดเป็น ร้อยละ 100 สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. กลุ่มข้าราชการ จำนวน 7 คน ตอบแบบสอบถามจำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 100

2. กลุ่มพนักงานมหาวิทยาลัย จำนวน 73 คน ตอบแบบสอบถามจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3. กลุ่มลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 32 คน ตอบแบบสอบถามจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ดำเนินการเก็บโดยตรงกับกลุ่มตัวอย่างและส่ง Online ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และใช้กรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานและรายได้ต่อเดือน

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงาน จำนวน 16 ข้อ ครอบคลุมเนื้อหาตาม 1) การปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ จำนวน 4 ข้อ 2) ด้านการเปิดใจรับฟัง จำนวน 4 ข้อ 3) ด้านความใฝ่รู้ จำนวน 4 ข้อ 4) ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 4 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ จำนวน 12 ข้อ ครอบคลุมเนื้อหา 1) ด้านลักษณะของการบริการ จำนวน 3 ข้อ 2) ด้านความไว้วางใจ จำนวน 3 ข้อ 3) ด้านความเชี่ยวชาญ จำนวน 3 ข้อ 4) ด้านความน่าเชื่อถือ จำนวน 3 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงานและคุณภาพการให้บริการจาก เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2. นำแบบสอบถามที่สร้างตามกรอบแนวความคิดพิจารณาความครบถ้วน ความถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหางานวิจัย

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3.2 การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อในแต่ละด้าน (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-Total โดยมีอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.256-0.891

3.3 การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเป็นรายด้าน (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) โดยมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.863

4. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยการหาค่าเฉลี่ย

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test, F-test (ANOVA และ MANOVA) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของนักวิชาการเงินและบัญชี

1.1 จำนวนนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 109 คน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามคิดเป็น ร้อยละ 100

1.2 ประเภทของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกเป็นกลุ่มข้าราชการ จำนวน 7 คน ตอบแบบสอบถามจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มพนักงานมหาวิทยาลัย จำนวน 73 คน ตอบแบบสอบถามจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 32 คน ตอบแบบสอบถามจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100

1.3 นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 93.40 อายุ 25-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 52 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 70.30 ตำแหน่งงานพนักงานมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 69.20 รายได้ต่อเดือน 20,000-30,000 คิดเป็นร้อยละ 51.60

2. ผลการศึกษาผลกระทบการเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงาน ที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ นวัตกรรมในการทำงานโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเปิดใจรับฟังเพื่อปรับปรุง ด้านการใส่ใจในความสำเร็จ ด้านการปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ และด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2.2 ความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการคุณภาพการให้บริการโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ด้านความกระตือรือร้น ด้านลักษณะของการให้บริการ ด้านความเชี่ยวชาญ ด้านความน่าเชื่อถือ

2.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงานของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.3.1 นักวิชาการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความใส่ใจในผลสำเร็จ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.2 นักวิชาการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงาน ด้านความใส่ใจในผลสำเร็จ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักวิชาการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีอายุ 41-50 ปี มีความคิดเห็นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงาน ด้านความใส่ใจในผลสำเร็จมากกว่า นักวิชาการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีต่ำกว่า 25 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.3 นักวิชาการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักวิชาการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงาน ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มากกว่านักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.4 นักวิชาการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งงานพนักงานมหาวิทยาลัย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงาน ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มากกว่า นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งงานข้าราชการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.5 นักวิชาการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเปิดใจรับฟังเพื่อปรับปรุงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยที่มีรายได้ต่อเดือน 20,000 -30,000 บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงาน ด้านการเปิดใจรับฟังเพื่อปรับปรุง มากกว่า นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3.1 นักวิชาการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยที่มีเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.2 นักวิชาการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.3 นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.4 นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความกระตือรือร้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งงานลูกจ้างชั่วคราว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ ด้านความกระตือรือร้น มากกว่า นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งงานข้าราชการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์การเรียนรู้ นวัตกรรมในการทำงาน ที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อพิจารณา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระการเรียนรู้ นวัตกรรมในการทำงานในแต่ละด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามคุณภาพการให้บริการ โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.363-0.761 จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์คุณภาพการให้บริการโดยรวม (y) ได้ ดังนี้

$$y = 2.672 + 0.016X_1 + 0.037X_2 + 0.155X_3 + 0.233X_4 + \Sigma$$

ซึ่งจากสมการที่ได้นี้ สามารถพยากรณ์ค่าปัจจัยในการทำวิจัยโดยรวม (y) ได้อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อนำไปทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระปัจจัยจริงใจแต่ละด้านกับตัวแปรตามปัจจัยในการทำวิจัยโดยรวม (y) พบว่า การเรียนรู้ นวัตกรรมในการทำงาน ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (X₄) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการให้บริการ โดยรวม (y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4 สำหรับการเรียนรู้ นวัตกรรมในการทำงาน ด้านการปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ (X₁) ด้านการเปิดใจรับฟังเพื่อปรับปรุง (X₂) และด้านความใส่ใจในผลสำเร็จ (X₃) ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการ (y) เมื่อนำการเรียนรู้ นวัตกรรมในการทำงาน ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (X₄) ไปสร้างสมการพยากรณ์คุณภาพการให้บริการ (y) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (AdjR²) เท่ากับ 0.267 โดยได้สมการพยากรณ์ ดังนี้

$$y = 3.133 + 0.342 (X_4) + \Sigma$$

อภิปรายผล

1. นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ นวัตกรรมในการทำงานโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอ ด้านการเปิดใจรับฟังเพื่อการปรับปรุง ด้านความใส่ใจในผลสำเร็จ ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเนื่องจากการเรียนรู้ นวัตกรรมในการทำงานเป็นการเรียนรู้ที่จะนำเอาความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ มาพัฒนาเพื่อใช้ในการทำงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ นิภา วิริยะพิพัฒน์ (2559: 52) พบว่า กลยุทธ์สำคัญที่พนักงานพบว่าสามารถพัฒนาคุณภาพองค์กรได้อย่างต่อเนื่อง คือ การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้พนักงานทุกคนตื่นตัวที่จะ

เรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองและขององค์กรโดยรวมได้ องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นวิธีเดียวที่ช่วยให้พนักงานเรียนรู้ได้เร็วกว่าคู่แข่งชั้นสามารถช่วงชิงโอกาสใหม่ๆ และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันดังนั้นจึงควรจัดรูปแบบสำนักงานที่เรียกว่า Mobile Office ซึ่งจะเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้แก่พนักงานทุกระดับ Mobile Office เป็นรูปแบบสำนักงานเปิดโอกาสให้พนักงานแต่ละคนสามารถแบ่งปันข้อมูลข่าวสารแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เพื่อพัฒนาตนเอง ทีมงานและองค์กรไปพร้อมกัน

2. นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านลักษณะของการบริการ ด้านความกระตือรือร้น ด้านความเชี่ยวชาญ ด้านความน่าเชื่อถือ เนื่องจาก คุณภาพในการบริการที่ผู้ให้บริการปฏิบัติต่อผู้รับบริการ เป็นเงื่อนไขของการปฏิบัติงานอย่างมีมาตรฐานทำให้ผู้รับบริการสามารถรับรู้และประเมินได้ว่า สิ่งที่ได้รับนั้นทำให้ผู้รับบริการพึงพอใจ สอดคล้องกับแนวความคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2557: 140) กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการ เป็นความสัมพันธ์ของเป้าหมายและจุดมุ่งหมาย ซึ่งธุรกิจใช้อยู่และวิธีการซึ่งแสวงหาเป้าหมาย ซึ่งสามารถสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน หรือเป็นคุณค่าที่เหนือกว่าในการแข่งขันมีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่มากกว่าคู่แข่งชั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยา คำสาสดี (2553: 110) พบว่า การบริการที่เป็นเลิศ ด้านการออกแบบบริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงาน ด้านการเงิน การบริการที่เป็นเลิศ ด้านการจัดการฐานข้อมูลลูกค้า ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานบริการ ด้านการปรับปรุงมาตรฐานบริการ และด้านการจัดการข้อร้องเรียน ควรนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนด

ทิศทางการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการบริการให้สอดคล้องกับผลการดำเนินงาน เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยสามารถนำไปใช้ในการการปรับปรุงและพัฒนาการบริการให้มีคุณภาพสูงมากยิ่งขึ้น

3. นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงาน ด้านความใส่ใจในผลสำเร็จ แตกต่างกัน เนื่องจากการบ่งบอกถึงความรู้ความสามารถ ทักษะและเจตคติ ที่เกิดจากการประกอบอาชีพ การทำงานที่สะท้อนถึงกระบวนการทำงานและการพัฒนาอาชีพการฝึกอาชีพ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากการดำรงชีวิตและศึกษาเรียนรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ ดังนั้นองค์กรควรจะนำเอากลยุทธ์การเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงาน มาประยุกต์ใช้กับองค์กรเพื่อความอยู่รอดขององค์กร และสามารถแข่งขันในธุรกิจได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญสิทธิ์ (2536: 109) พบว่า กระบวนการนวัตกรรมจะเริ่มจากการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานและการรวบรวมข้อมูลทางเทคโนโลยีและการตลาด เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการเกิดความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ต่อจากนั้นจะเป็นการทดสอบความเป็นไปได้ของแนวคิดดังกล่าว แล้วจึงนำไปพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ ที่จำเป็น หลังจากผลิตภัณฑ์ต้นแบบเสร็จสมบูรณ์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จของนวัตกรรมมีดังนี้ คือ กลุ่มพนักงานระดับสูง กลุ่มข้อมูลข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร กลุ่มด้านการตลาดและกลุ่มคุณภาพและความกระตือรือร้นของสมาชิกในองค์กร การปรับตัวในระยะสั้น ความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องระหว่างเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีการผลิตจะเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจและความสามารถขององค์กรในการนวัตกรรม

เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และการปรับตัวในระยะยาวส่วนประกอบปัจจัยการผลิตและผลิตภัณฑ์ที่องค์กรอาจจะต้องการในอนาคตจะเป็นผลมาจากนวัตกรรมบางอย่างในปัจจุบัน

4. นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมในการทำงาน ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน เนื่องจากลักษณะการดำเนินงานและวัฒนธรรมในการทำงาน จะเป็นแนวทางกำหนดวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานขององค์กร และยังเป็นตัวกำหนดแนวการปฏิบัติงานเพื่อการวางแผนการดำเนินงานต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของศิริโรจน์ ผลพันธิน (2550: 17-19) กล่าวว่า นวัตกรรมการบริหารจัดการองค์กร เป็นการจัดการแบบใหม่ๆ ที่มีลักษณะโดดเด่นของการทำงานเป็นที่ยอมรับขององค์กรและปฏิบัติตามการตัดสินใจในภาพรวมขององค์กร ส่งผลทำให้องค์กรมีวินัยและสามารถขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันทำให้การทำงานมีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมาย

5. นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่รายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมในการทำงาน ด้านการเปิดใจรับฟังเพื่อปรับปรุงเนื่องจากการเรียนรู้วัฒนธรรมในการทำงาน ด้านความใฝ่รู้ การกระตือรือร้นในการเปิดรับการเรียนรู้ ข้อมูลหรือองค์ความรู้ใหม่ๆ สามารถผสมผสานการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการธุรกิจ รวมถึงยินดีที่จะแนะนำถ่ายทอดความรู้ที่ได้ค้นคว้าให้แก่เพื่อนร่วมงานเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของตนเองและผู้อื่น การทำงานของพนักงานที่ให้ความใส่ใจในความต้องการของผู้รับบริการเป็นการจูงใจให้ผู้รับบริการทำให้การบริการของพนักงานเกิด

ความไว้วางใจเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ผุดผ่อง ตรีบุบผา (2548: 115) พบว่า 1) การรับรู้คุณภาพของการบริการของธุรกิจบริการที่มีลักษณะจับต้องได้และก่อให้เกิดผลโดยตรงกับทรัพย์สินของผู้รับบริการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับธุรกิจบริการที่มีลักษณะที่จับต้องไม่ได้ก่อให้เกิดผลด้านจิตใจและจับต้องไม่ได้ก่อให้เกิดผลโดยตรงกับทรัพย์สิน 2) ความจงรักภักดีต่อการบริการของผู้บริโภคในธุรกิจบริการที่มีลักษณะที่จับต้องไม่ได้และก่อให้เกิดผลด้านจิตใจมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ ความจงรักภักดีของธุรกิจบริการที่สามารถจับต้องได้และก่อให้เกิดผลโดยตรงกับร่างกายของบุคคล ธุรกิจที่จับต้องได้และก่อให้เกิดผลโดยตรงต่อทรัพย์สิน และธุรกิจบริการที่ไม่สามารถจับต้องได้และก่อให้เกิดผลโดยตรงกับทรัพย์สิน 3) การรับรู้คุณภาพของการบริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความจงรักภักดีต่อการบริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกธุรกิจบริการ

6. นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับ คุณภาพการให้บริการ ด้านความกระตือรือร้น เนื่องจากการกระตือรือร้นจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกาปฏิบัติของตนเองและผู้อื่น รวมถึงวิธีการกระบวนการดำเนินงานต่างๆ รอบตัวดีขึ้นและทำให้เกิดคุณภาพการให้บริการมากยิ่งขึ้น สอดคล้องแนวคิดของ กิตติยา คำสวัสดิ์ (2553: 110) พบว่า การบริการที่เป็นเลิศ ด้านการออกแบบบริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงาน ด้านการเงิน การบริการที่เป็นเลิศ ด้านการจัดการฐานข้อมูลลูกค้า ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานบริการ ด้านการปรับปรุงมาตรฐานบริการ และด้านการจัดการข้อร้องเรียน ควรนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการพัฒนา

ความรู้ความสามารถด้านการบริการให้สอดคล้องกับผลการดำเนินงาน เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริการให้มีคุณภาพสูงมากยิ่งขึ้น

การเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงาน ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการให้บริการโดยรวม คุณภาพการให้บริการ ด้านลักษณะของการบริการ ด้านความกระตือรือร้น ด้านความเชี่ยวชาญ และด้านความน่าเชื่อถือ เนื่องจากการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงานด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นการเรียนรู้ ความเข้าใจ และสามารถประยุกต์ใช้โปรแกรมพื้นฐานทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน รวมทั้งติดตามเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ เพื่อนำมาพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของจีร์พันธ์ คำโสภา (2544: 103) พบว่าทัศนคติการเป็นผู้ให้บริการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการบริการและด้านหน้าที่ความรับผิดชอบความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมบริการด้านการสื่อสารในด้านการให้ข้อมูลข่าวสารด้วยความชัดเจนสุภาพ ด้านการเอาใจใส่ต่อผู้มารับบริการ ด้านการมีวิจระณญาณรู้จักกาลเทศะโดยทัศนคติในการเป็นผู้ให้บริการในด้านการบริการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมบริการด้านการสื่อสารในด้านการเอาใจใส่สูงสุดและทัศนคติในการเป็นผู้ให้บริการในด้านการมีมนุษยสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมบริการสร้างความสัมพันธ์ภาพด้านการเป็นผู้ฟังที่ดีสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพร สุขุมวิริยกุล (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ กรณีศึกษา ธนาคารออมสิน

สาขาถึนานนท์ อำเภอเมืองจังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า ลูกค้าที่ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการโดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือด้านพนักงานให้บริการ ด้านสถานที่ให้บริการ ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์และเทคโนโลยี ด้านธุรกิจเงินฝาก-ออม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงานในด้านการปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมของตนเองในการทำงาน รวมถึงวิธีการการดำเนินงานต่างๆ ในทุกด้านให้ดียิ่งขึ้น

1.2 นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงานในด้านการเปิดใจรับฟังเพื่อปรับปรุง เพื่อเป็นการเปิดใจรับฟังแนวคิด มุมมองใหม่ เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็น นำคำวิจารณ์ หรือความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ไปใช้ปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง หรือวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคามควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้วัตรกรรมในการทำงานในด้านความใส่ใจในผลสำเร็จ เพื่อเป็นการมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ ให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีหน่วยงาน เลือกทางเลือกที่จะสร้างผลสำเร็จสูงสุดให้แก่หน่วยงาน โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของหน่วยงาน

1.4 นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคามควรให้ความสำคัญกับ

การเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงานในด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อความรู้ ความเข้าใจ และสามารถประยุกต์ใช้โปรแกรมพื้นฐานทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน รวมทั้งติดตามเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 นักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ควรนำหลักการปฏิบัติที่หลากหลายมาใช้ในองค์กรเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสร้างคุณภาพการให้บริการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบของการเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงานกับคุณภาพการให้บริการของกลุ่มอื่นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลการดำเนินงานอันจะส่งผลต่อการพัฒนาหน่วยงานในรูปแบบอื่นๆ ต่อไป

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ผลกระทบของการเรียนรู้นวัตกรรมในการทำงานเปรียบเทียบกับตัวแปรกลุ่มอื่นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลการดำเนินงานอันจะส่งผลต่อการพัฒนาหน่วยงานในรูปแบบอื่นๆ ต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์และ

ผลกระทบหรือปัจจัยด้านอื่นๆ ต่อคุณภาพการให้บริการ เช่น สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมือง

2.4 ควรมีการปรับวิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม เป็นการสอบถามเชิงลึก (Depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.5 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดกรอบแนวคิดที่มีตัวแปรแทรกที่อาจมีคุณภาพการให้บริการ ฉะนั้นในการวิจัยในอนาคตจึงควรมีการกำหนดตัวแปรแทรกอื่นที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการ เพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยในครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยการส่งเสริมจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่สนับสนุนทุนวิจัยในส่วนของงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562 ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.มลฤดี เชาวรัตน์ รองอธิการบดีฝ่ายบริหารและพัฒนา ดร.ฐิติศักดิ์ เวชกามา หัวหน้าสำนักงานเลขานุการ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ และนายจักริน เพรชสังหาร ผู้อำนวยการกองคลังและพัสดุ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติยา คำสวัสดิ์. (2553). *ผลกระทบของการบริการที่เป็นเลิศที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย บทช. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*
- เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. (2544). *การจัดการและการพัฒนาองค์กร*. ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมศาสตร์,
- จรินทร์ อาสาทรงธรรม. (2546). "นวัตกรรมและการสร้างภูมิปัญญาไทยให้ยั่งยืน," *นักบริหาร*. 23(1): 16 ; 1 มกราคม - มีนาคม.

- จุฑาลักษณ์ สาโรจน์. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมการจัดการองค์กับประสิทธิภาพการทำงาน ต่อภาพลักษณ์องค์กรของธนาคารพาณิชย์ไทย บชบ.* มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จุฑามาศ จันเปล่ง. (2553). *ผลกระทบของนวัตกรรมในการทำงานที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของ นักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.* บชบ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- จินตนา บุญบงการ และณัฐภูพันธ์ เขจรพันธ์. (2545). *การจัดการเชิงกลยุทธ์: Strategic Management.* กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ณัฐจิรา รัตนชาญพิชัย. (2544). *ปัจจัยที่พยากรณ์การยอมรับนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศของ พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 (เชียงใหม่) ภาคเหนือ.* การค้นคว้าแบบอิสระ กศ.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย.* พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ผู้จัดการรายสัปดาห์. (2547). *กะเทาะแก่น '25/7' Innovation ทุกลมหายใจเข้าออกคือนวัตกรรม.* 17 ธันวาคม 2547.
- พอร์เตอร์, ไมเคิล อี. (2545). *Competitive Strategy ยุทธวิธีการแข่งขัน.* แปลโดย สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่นจำกัด (มหาชน).
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2548). *หลักสูตรการจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร.* <http://www.nia.or.th/imes/imes_information.htm> 18 มิถุนายน 2548.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2541). *นวัตกรรม: กุญแจสู่ความสำเร็จของประเทศไทยในศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2548). *Integrated Innovation.* สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน, 2555 จาก <http://www.tiger.co.th/integrated.phd>

เศรษฐกิจแบบฝังแฝงในสังคมการเมืองที่เป็นธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำมูลจังหวัดศรีสะเกษ

Embedded Economy in Fair Political Society of the Mun River Basin of Sisaket Province

ประจวบ จันทร์หมื่น¹
Prajuab Janmouean¹

Received: 28 September 2020

Revised: 24 November 2020

Accepted: 25 June 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการเสนอให้เห็นว่าคนชนบทที่ดำรงชีพอยู่บริเวณลุ่มน้ำมูลจังหวัดศรีสะเกษ ยังคงมีวิถีสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่ได้ตัดขาดไปจากสังคมดั้งเดิมไปเสียทั้งหมด มีลักษณะการดำรงชีพแบบจะตั้งเดิมก็ไม่ใช่จะทันสมัยก็ไม่เชิง ในด้านเศรษฐกิจรายครัวเรือนมีการพึ่งพาตลาด ใช้แรงงาน ทำการผลิตเพื่อขายแต่ยังคงแบ่งส่วนหนึ่งไว้เพื่อดำรงชีพ นอกจากนี้ด้านสังคมและวัฒนธรรมยังมีเครือข่ายทางสังคมที่กำกับกันและกันภายใต้วิถีวัฒนธรรมคนลุ่มน้ำแต่เป็นเครือข่ายทางสังคมแบบใหม่ที่ไม่ได้ยึดติดกับความสัมพันธ์อำนาจแบบเดิม เนื่องจากเป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นเพื่อต่อรองกับอำนาจรัฐ

ประเด็นสำคัญของบทความนี้คือการเสนอให้เห็นลักษณะเศรษฐกิจแบบฝังแฝงในสังคม (Embedded economy) ของคนชนบทลุ่มน้ำมูลและจะเสนอรูปธรรมการดำรงชีพของคนชนบทที่อาศัยลำน้ำเพื่อแสดงให้เห็นว่าระบบเศรษฐกิจในชนบทปัจจุบันมีลักษณะสำคัญ คือ ดำรงอยู่ทั้งในกำกับของสังคมและมีลักษณะเชิงปัจเจกที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแต่ไม่ได้ละทิ้งความสัมพันธ์แบบเครือข่าย เป็นสังคมแบบทวิลักษณะการเคลื่อนไหวแบบคู่ขนาน (Double movement) ที่มีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา ข้อเสนอแนะในครั้งนี้คือการสร้างความเข้มแข็งให้คนในสังคมชนบทปัจจุบันจำเป็นต้องมีกลไกการเมืองภาคประชาชนที่เข้มแข็งร่วมกับรัฐเพื่อควบคุมเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดความเป็นธรรมกับคนในชุมชนท้องถิ่นนั้น

คำสำคัญ: เศรษฐกิจแบบฝังแฝงในสังคม, ทวิลักษณะการเคลื่อนไหวแบบคู่ขนาน, ความเป็นธรรม, การเมืองภาคประชาชน

¹ อาจารย์ประจำสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

¹ Lecturer of Public Administration, Sisaket Rajabhat University

Abstract

The purpose of this article is to show that rural people living in the Mun River Basin area of Sisaket Province have society and culture that are not completely separated from the traditional society. Their livelihoods are neither exactly traditional nor modern. Regarding the economic aspect of each household, it depends on the market system using sale of production labor, but retaining a portion to make a living. In addition, on society and culture aspects, there is a social network that controls each other under the watershed culture. However, it is a new social network that is unattached to the old power relationship, since it is a network created for government negotiation purpose.

The main point of this article is to illustrate the embedded economy in society of people living in the Mun River Basin and the concrete livelihoods of the rural people depending their lives on the river. In order to indicate the economic system in rural communities, the important characteristics that exist in both social control and individuality which focus on the best utility but do not abandon network relationships. It is a dual society with double movement that moves constantly. The suggestion is to strengthen the people in rural society. Furthermore, it is necessary to have a strong civil political mechanism together with the government to control the economy and for society to be fair to the people in that local community.

Keywords: Embedded Economy in Society, Double Movement, Fairness, Civil Politics

บทนำ

ช่วงทศวรรษที่ผ่านมาทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์มีการหยิบยกประเด็นสังคม ทวิลักษณ์และการเคลื่อนไหวคู่ขนาน (Double Movement) ของ คาร์ล โปลานยี (Karl Polanyi, 1889-1946) มาสนทนากับในวงแคบๆ เป็นการสนทนาเพื่อทำความเข้าใจและถกเถียงกันในประเด็นข้อเสนอของโปลานยีที่เสนอว่า การเกิดขึ้นของสังคมตลาดและการเปลี่ยนแปลงของปัจเจกไปเป็นมนุษย์เศรษฐกิจ แม้จะนำมาซึ่งความมั่นคงทางวัตถุมากกว่าอดีต แต่ก็นำมาซึ่งความขัดแย้งอย่างลึกซึ้งในสังคมตลาดด้วย เขาให้ความเห็นต่อว่าเพราะตลาดสถาปนาตัวเองขึ้นเป็นตลาดเสรีแล้วกลับมามครอบงำสังคมด้วยกฎของตลาดจนเกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมไปจาก

สภาพเดิม (Dislocation) ส่งผลให้เกิดลัทธิปกป้องทางสังคม (Social Protectionism) ขึ้น เพื่อทำการโต้ตอบและพยายามปกป้องตนเองจากการครอบงำของตลาด ซึ่งคาร์ล โปลานยี เรียกการปกป้องตนเองนั้นว่า “การเคลื่อนไหวคู่ขนาน” (Double Movement) (ภักวดี วีระภาสพงษ์, 2559: 10-14)

คาร์ล โปลานยี เป็นผู้บุกเบิกแนวคิดสำคัญว่าด้วยอิทธิพลของวัฒนธรรมที่มีต่อรูปการณ์ของระบบเศรษฐกิจและต่อพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์ในสังคม เขาเสนอว่าแท้ที่จริงแล้วสังคมตลาด (Market Society) เพิ่งเกิดขึ้นในยุคหลังศตวรรษที่ 19 นี้เอง ก่อนหน้านั้นสังคมมนุษย์ไม่ใช่ระบบตลาด แต่เป็นระบบเศรษฐกิจแบบกระจายถ่ายโอน (Redistributive) รวมศูนย์อำนาจที่ผู้นำและกระจายไปสู่หมู่ประชากร แบบที่

สองคือเศรษฐกิจแบบต่างตอบแทน (Reciprocity) เป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างหน่วยสังคม ดินแดน หรืออาณาจักร และแบบครัวเรือน (House holding) เป็นการผลิตเพื่อยังชีพ

ในประเทศไทยผลงานของโปลานยี แม้จะมีการนำมาสนทนากันในวงแคบ แต่เมื่อพิจารณาถึงคุณประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากใช้แนวคิดของเขาเกี่ยวกับการปกป้องตนเองของสังคมจากสังคมตลาดตามแนวคิด “การเคลื่อนไหวคู่ขนาน” (Double Movement) ดูจะเป็นประโยชน์มีไม่น้อย หากสามารถนำมาสู่การสร้างแนวทางเศรษฐกิจทางเลือกที่เป็นประโยชน์กับสังคม ซึ่งเวลาช่วงที่ผ่านมามีนักวิชาการเพียงกลุ่มเล็กๆ ที่หยิบยกแนวคิดดังกล่าวมาวิวาทะกัน ดังเช่นในเวทีเสวนาเนื่องในโอกาสจัดพิมพ์หนังสือเมื่อโลกพลิกผัน: การปฏิวัติอุตสาหกรรม จุดกำเนิดการเมืองและเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน โดย คาร์ล โปลานยี มีบทสนทนาระหว่างนักวิชาการที่สนับสนุนแนวคิดของโปลานยีเกี่ยวกับเศรษฐกิจต้องถูกกำกับโดยสังคม (ภักวดี วีระภาสพงษ์, 2563) ขณะที่มีการแย้งว่าแนวคิดของโปลานยีเป็นไปได้ยากในปัจจุบัน (พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์, 2563) โดยเฉพาะในประเด็นการให้สังคมเป็นกลไกควบคุมกำกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ปัจเจกชนมุ่งเห็นประโยชน์ส่วนตัวเป็นสิ่งสูงสุด แนวคิดทั้งสองมีการโต้ตอบกันโดยมีเหตุผลรองรับของแต่ละฝ่าย ที่น่าสนใจคือมีประเด็นสำคัญเรื่องสังคม ทรัพย์สินและการเคลื่อนไหวแบบคู่ขนาน (Double movement) ในการถกเถียงด้วย ซึ่งเป็นประเด็นการอธิบายสังคมในปัจจุบันที่มีลักษณะสำคัญคือ ด้านหนึ่งสังคมถูกกำกับด้วยระบบเศรษฐกิจและเศรษฐกิจถูกแยกออกจากสังคม แต่อีกด้านหนึ่งเศรษฐกิจก็ถูกกำกับโดยสังคม เนื่องจากเมื่อใดที่ระบบเศรษฐกิจที่ถูกแยกออกจากสังคมส่งผลร้ายต่อสังคม คนในสังคมนั้นๆ ก็จะลุกมาปกป้อง

สังคมตนเองเสมอ ซึ่งการลุกขึ้นมาปกป้องสังคมดังกล่าวมีนัยความหมายว่าระบบทุนนิยมเสรีไม่อาจผูกขาดการควบคุมเศรษฐกิจได้อย่างเบ็ดเสร็จในสังคมชนบท เมื่อเป็นเช่นนี้ ประเด็นสังคมแบบทวีลักษณ์และการเคลื่อนไหวแบบคู่ขนานตามแนวคิดที่โปลานยีเสนอก็น่าจะยังคงทันสมัยเสมอในการนำมาวิเคราะห์ทำความเข้าใจสังคมชนบทไทยในปัจจุบัน

ที่ผ่านมาในวงวิชาการไทยมีการแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจแบบทวีลักษณ์ที่เกิดขึ้นมากพอสมควร แต่ในแง่การวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดของคาร์ล โปลานยีถือว่าอาจจะยังคงมีในวงจำกัด หรือหากมีการอธิบายก็จะพบว่าเป็นการเสนอภาพใหญ่ระดับมหภาคของรัฐระดับประเทศ เช่น การต่อต้านทุนนิยมเสรีของแต่ละประเทศของกลุ่มสังคมต่างๆ แต่ในระดับจุลภาค อาทิ ในชุมชนหมู่บ้าน ในสังคมชนบทเล็กๆ ยังมีการเสนอลักษณะเศรษฐกิจทวีลักษณ์และการเคลื่อนไหวแบบคู่ขนานในระดับชุมชนน้อยเกินไป อย่างไรก็ตามแนวคิดของโปลานยีก็มีการกล่าวถึงอยู่เสมอในกลุ่มนักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์ อาทิ มีงานเรื่องเศรษฐกิจในกำกับของสังคม โดย กนกวรรณ มะโนรมย์ (2556: 14-15) ที่นำแนวคิด “การเคลื่อนไหวคู่ขนาน” (Double Movement) มาใช้วิเคราะห์ความหลากหลายของเศรษฐกิจลุ่มน้ำอีสาน และได้ถอดความจากแนวคิดของโปลานยีมาใช้ปรับใช้เป็นแนวคิดเศรษฐกิจแบบฝังแฝงในสังคม (Embedded economy) เพื่ออธิบายถึงบทบาททางสังคม วัฒนธรรมและการเมืองในการกำกับตรวจสอบเศรษฐกิจ โดยใช้บริบทวิถีชีวิตของคนลุ่มน้ำมูล และลุ่มน้ำโขงในการอธิบาย งานวิจัยของ กนกวรรณ มะโนรมย์ มีข้อสรุปสำคัญคือเศรษฐกิจจะสร้างความเป็นธรรมกับคนเล็กคนน้อยได้จะ

ต้องถูกกำกับและควบคุมโดยสังคม อย่างไรก็ตาม
ในข้อสรุปนี้ผู้เขียนเห็นว่า ยังไม่ได้แสดงให้เห็นถึง
บทบาทของรัฐในระดับท้องถิ่นมากนัก เนื่องจาก
ในงานมุ่งศึกษาเพียงระบบเศรษฐกิจในกำกับของ
สังคมเท่านั้น

บทความนี้ต้องการเสนอว่า สังคมชนบท
ปัจจุบันจำเป็นต้องมีกลไกการเมืองภาคประชาชน
ที่เข้มแข็งร่วมกับรัฐท้องถิ่นเพื่อควบคุมเศรษฐกิจ
และสังคมให้เกิดความเป็นธรรมกับคนในชุมชน
ท้องถิ่นนั้น โดยจะเสนอผ่านข้อมูลลักษณะสังคม
แบบเศรษฐกิจแบบฝังแฝงในสังคม (Embedded)
ของคนชนบทลุ่มน้ำมูนในพื้นที่จังหวัด ศรีสะเกษ
ตามแนวคิดของกนกวรรณเป็นเบื้องต้นเพื่อเสนอ
ให้เห็นว่าในชุมชนมีการกำกับควบคุมกันอย่างไร
มีการกำกับดูแลให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็น
ธรรมในชุมชนอย่างไร ขณะเดียวกันก็จะเสนอ
ปรากฏการณ์การโต้ตอบระบบทุนและรัฐที่เข้ามา
รุกทำลายพื้นที่ดำรงชีพ กรณี เชื้อนราสีไศลและ
เชื้อนห้วนา ซึ่งเป็นการเสนอภาพทวิลักษณ์การ
เคลื่อนไหวแบบคู่ขนาน (Double movement) ที่
เกิดขึ้นในหมู่บ้านชนบทของจังหวัดศรีสะเกษ ตาม
แนวคิดของโปลานยี ซึ่งปัจจุบันผู้คนในหมู่บ้าน
ส่วนใหญ่ได้กลายมาเป็นชาวนาผู้ประกอบการ
(อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, 2559: 46) ที่ดำรงชีพอยู่
ในระบบทุนนิยมสมัยใหม่ทั้งการผลิต การบริโภค
เป็นวิถีพึ่งพาตลาดเกือบทั้งหมด นอกจากนี้ผู้คน
ในหมู่บ้านจำนวนมากยังมีสำนึกทางการเมือง
สูง พร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่
ตลอดเวลา (สมชัย ภัทรชนานันท์, 2552: 125)
พร้อมที่จะตรวจสอบอำนาจรัฐและทุนที่เข้ามาใน
ชุมชนโดยใช้กลไกต่างๆ ที่รัฐธรรมนูญกำหนด
ไว้ ในประเด็นนี้จะเสนอว่าชุมชนตามลุ่มน้ำมูนใช้
เงื่อนไขกลไกอะไรในการเคลื่อนไหวเพื่อโต้ตอบ
ต่ออรรถระบบรัฐและทุน หลังจากนำเสนอข้อมูล
ดังกล่าวแล้วผู้เขียนจะขยายขอบเขตแ่งมุม

วิชาการที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นในประเด็นเกี่ยวกับ
การเมืองการปกครอง โดยเฉพาะข้อเสนอที่ผู้เขียน
ต้องการเสนอว่าสังคมชนบทปัจจุบันจำเป็นต้องมี
กลไกการเมืองภาคประชาชนที่เข้มแข็งร่วมกับรัฐ
เพื่อตรวจสอบควบคุมเศรษฐกิจและสังคมให้เกิด
ความเป็นธรรมกับคนในชุมชนท้องถิ่นนั้น

เศรษฐกิจแบบฝังแฝงในสังคม (Embedded economy) บริเวณลุ่มน้ำ มูนจังหวัดศรีสะเกษ

เศรษฐกิจแบบฝังแฝงในสังคม
(Embedded economy) คือระบบเศรษฐกิจในชีวิต
ประจำวันที่ผู้คนทำการผลิต การบริโภค รวมทั้ง
การขาย ภายใต้การกำกับของสถาบันทางสังคม
วัฒนธรรมประเพณีของสังคมนั้นๆ ที่ผู้คนยอมรับ
และเชื่อถือ ในบทความนี้คือระบบเศรษฐกิจที่ฝัง
แฝงอยู่ในวิถีการดำรงชีพของผู้คนลุ่มน้ำมูนทั้ง
ที่ไม่เป็นทางการ (Substantive economy) และ
แบบเป็นทางการ (Formalist economy) ที่ต่างมี
การสานประโยชน์ ผู้ผลิตมุ่งเน้นการแสวงหาผล
ประโยชน์สูงสุด ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสูงสุด
มุ่งแสวงหากำไรใช้เงินตราเป็นเครื่องแลกเปลี่ยน
โดยไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์หรือพันธสัญญา
ต่อกัน ทั้งสองระบบฝังแฝงอยู่ในสังคมที่มีการ
เคลื่อนไหวแบบคู่ขนาน (Double movement) อยู่
ตลอดเวลา กล่าวคือ เป็นสังคมที่กลไกตลาดเข้าไป
มีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีพ ขณะเดียวกัน
ผู้คนดำรงชีพภายใต้ระบบตลาดก็กำกับควบคุม
กันเองในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เมื่อใดผล
ประโยชน์ถูกลดทอน หรือหากถูกกระทำหรือถูก
เอาเปรียบ ผู้คนที่ได้รับผลกระทบนั้นก็จะลุกขึ้น
มาต่อสู้ต่ออรรถไปจนถึงประท้วงเพื่อความถูกต้อง
เป็นธรรม ดังรายละเอียดวิถีการดำรงชีพของคน
ลุ่มน้ำมูนที่ผู้เขียนจะเสนอให้เห็นในลำดับต่อไป

วิธีการดำรงชีพในระบบเศรษฐกิจแบบไม่เป็นทางการและเศรษฐกิจแบบเป็นทางการของคนลำนํ้ามูล

วิธีการดำรงชีพของคนลำนํ้ามูลจำนวนมากพึ่งพาฐานทรัพยากรจากลำนํ้ามูล นักวิชาการได้แบ่งลำนํ้ามูลออกเป็น 3 ส่วน ตามกายภาพของพื้นที่ คือส่วนที่ 1 ลุ่มนํ้ามูลตอนบนบนเขตจังหวัดนครราชสีมาและบุรีรัมย์สภาพของแม่น้ำมีขนาดแคบกระแสนํ้าไหลแรงเนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของลุ่มนํ้าส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ราบสูง ส่วนที่ 2 ลำนํ้ามูลตอนกลางเขตจังหวัดสุรินทร์และศรีสะเกษ สภาพของแม่น้ำมีขนาดกว้างกระแสนํ้าไหลช้า เนื่องจากลักษณะพื้นที่ค่อยๆ ลาดต่ำจากพื้นที่ลุ่มนํ้ามูลตอนบนลงมาทางทิศเหนือสู่แม่น้ำมูลตอนกลาง สภาพภูมิประเทศทางด้านทิศเหนือของลุ่มนํ้าเป็นเนินเขาระดับไม่สูงมากนัก จากนั้นพื้นที่ค่อยๆ ลาดต่ำลงมาทางทิศใต้ซึ่งในฤดูน้ำหลาก น้ำจะล้นตลิ่งเข้าท่วมพื้นที่ป่าริมน้ำซึ่งชาวบ้านเรียกว่าป่าบุ่ง-ป่าทาม ส่วนที่ 3 กลุ่มนํ้ามูลตอนล่างเขตจังหวัดศรีสะเกษและอุบลราชธานี สภาพของแม่น้ำจะมีตลิ่งสูงมีแก่งหินกระจายอยู่ตามลำนํ้า จากลักษณะกายภาพลำนํ้ามูลและลักษณะพื้นที่ลุ่มนํ้าดังกล่าวทำให้เกิด ภูมิสังคมเป็นระบบนิเวศย่อยๆ เรียกกันในภาษาถิ่นอีสาน เช่น หนองบุง ทาม เป็นต้น และในระบบนิเวศย่อยก็มีสังคมพืชที่ปกคลุมในพื้นที่แตกต่างกันหลากหลายชนิดที่เรียกต่างกันว่า “ป่าบุ่ง-ป่าทาม” ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย เพาะพันธุ์ และหลบภัยของสัตว์น้ำ สัตว์บก สัตว์ครึ่งบกครึ่งนํ้านานาชนิด พื้นที่ทามในลุ่มนํ้ามูลจึงเปรียบเสมือนมดลูกของภาคอีสาน เป็นบ่อเกิดของสรรพสิ่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีพันธุ์พืชมากกว่า 118 ชนิด พันธุ์พืชที่พบในพื้นที่ทามส่วนมากเป็นพืชที่มีความทนต่อการท่วมขังของนํ้าสามารถดำรงอยู่ยืนต้นได้นานและเป็นไม้พุ่ม ซึ่งมี

อยู่อย่างหนาแน่น ในลำนํ้ามูลตอนกลางมีปลาหน้าจืดอาศัยมากกว่า 90 ชนิด มีนกสัตว์ป่าและแมลงใช้ชีวิตอยู่ในป่าทามจำนวนถึง 85 ชนิด การดำรงอยู่ของสัตว์ป่าทั้งสัตว์บกและสัตว์นํ้าล้วนสะท้อนถึงความอุดมสมบูรณ์ได้เป็นอย่างดี (ยงยุทธ ศรีวรรณ และคณะ, 2556)

จากระบบนิเวศดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงทรัพยากรธรรมชาติที่คนลุ่มนํ้ามูลจะนำมาใช้ดำรงชีพทั้งการผลิตการบริโภคและการขาย ส่วนหนึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่นักวิชาการบางกลุ่มเรียกว่าเศรษฐกิจเชิงแก่นสารหรือระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการ (Substantive economy) เป็นลักษณะเศรษฐกิจการดำรงชีพที่ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเพื่อตอบสนองความปรารถนาและความต้องการของคนและกลุ่มคนโดยเปลี่ยนทรัพยากรให้เป็นพลังงานนำมาใช้ในวิถีประจำวัน อาทิใช้เพื่อบริโภคเพื่อแลกเปลี่ยนและเพื่อขายจากบางส่วนที่บริโภคเหลือ ซึ่งการตัดสินใจใดๆ ในการดำเนินการทางเศรษฐกิจไม่ได้กระทำโดยแบบปัจเจกบุคคลแต่ดำเนินการผ่านความสัมพันธ์ทางสังคม อธิบายให้เห็นภาพชัดเจนขึ้นคือคนในสังคมทำการผลิต บริโภคและขายโดยพึ่งพิงฐานทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นของส่วนรวมในการใช้ประโยชน์นั้นต้องมีข้อตกลง มีกติกาในการใช้ประโยชน์ ซึ่งส่วนใหญ่จะพบว่าเป็นระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการแต่มีการควบคุมกำกับกันเองระหว่างคนในสังคม ตัวอย่างเศรษฐกิจแบบไม่เป็นทางการที่ยังมีอยู่ในวิถีคนลำนํ้ามูลพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ อาทิเช่น “ลวงปลา” เป็นการหาปลาโดยใช้เครื่องมือหาปลาของชุมชน เช่น แหมอง จีบ ตามบริเวณต่างๆ ของลุ่มนํ้า การศึกษาโดย กนกวรรณ มะโนรัมย์ (2556: 97) สรุปให้เห็นว่าชาวลุ่มนํ้ามูลมีการแบ่งพื้นที่การหาปลาใน 2 ลักษณะคือแบบกรรมสิทธิ์ของครอบครัวที่สืบทอดบริเวณที่ลวงปลาและแบบที่สองคือแบบกรรมสิทธิ์

ของส่วนรวมตามแนวคิดของชาวลุ่มน้ำมูนว่า
ลำน้ำเป็นของทุกคน ในการศึกษาครั้งนั้นสะท้อน
วิถีคนลุ่มน้ำมูนมีวิธีการในการกำกับควบคุมการ
ใช้ทรัพยากร อาทิ ในแบบที่ 1 กรรมสิทธิ์พื้นที่
ลวงปลาของครอบครัวหากไม่มีการใช้ประโยชน์
บริเวณนั้นแล้ว คนอื่นสามารถเข้ามาจับจองต่อ
ได้ หรือในแบบที่ 2 พื้นที่ลวงปลาแบบกรรมสิทธิ์
ส่วนรวมจะมีการกำหนดระยะเวลาในการลวงปลา
ให้ทุกคนได้หมุนเวียนเข้ามาใช้ประโยชน์

นอกจากนี้ลักษณะเศรษฐกิจแบบไม่เป็น
ทางการ (Substantive economy) นี้ยังคงปรากฏ
ให้เห็นในพื้นที่เทศบาลตำบลน้ำคำ อำเภอเมือง
จังหวัดศรีสะเกษ โดยผู้เขียนดำเนินโครงการวิจัย
และบริการวิชาการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววิถี
ลำน้ำมูน ได้ศึกษาวิถีชีวิตของคนลุ่มน้ำมูน พบว่า
ชาวชุมชนยังคงมีกิจกรรมที่สะท้อนลักษณะ
เศรษฐกิจแบบไม่เป็นทางการคือ “ซุ่มแห” เป็น
กิจกรรมการหว่านแหแบบหมู่คณะ กล่าว
คือ ในการหาปลาของลุ่มน้ำมูนปัจจุบันจะมีการ
ใช้แหหว่านเพื่อจับปลา ซึ่งโดยทั่วไปจะหว่านแบบ
สองคนในเรือลำเดียวและไม่ได้รวมกลุ่มหว่าน แต่
ในบางช่วงที่มีความจำเป็นเนื่องจากคนหาปลา
พร้อมกันหลายลำในบริเวณเดียวกัน พวกเขาจะ
ใช้วิธีซุ่มแห คือ การหว่านพร้อมกันเป็นวงกลม
ไปตามลำน้ำ โดยมีผู้นำคนหนึ่งเป็นผู้ให้สัญญาณ
ในการหว่าน ในแง่หนึ่งเป็นการใช้พื้นที่ร่วมและ
ให้โอกาสการเข้าถึงทรัพยากร การสังเกตพบว่า
ชาวลุ่มน้ำจะเคารพสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากร
ซึ่งกันและกัน กล่าวคือในวงซุ่มแหจะมีผู้ที่มีทักษะ
ในการสังเกตจุดที่มีปลาอยู่และจะมีกติกาให้เรือลำ
ไหนเข้าถึงก่อน ต้องหาปลาภายใต้กติกาการพาย
เรือแบบไขว้ซ้าย-ขวา และเรือลำที่เคยอยู่ข้างหน้า
ต้องวนกลับมายู่ข้างหลังเพื่อให้โอกาสกันและ
กัน ซึ่งหากพิจารณาในประเด็นเศรษฐกิจเชิงแก่น
สารแบบไม่เป็นทางการ จะพบว่าพื้นที่ลำน้ำมูนนี้

ยังคงมีลักษณะเศรษฐกิจดังกล่าว คือ การใช้ความ
สัมพันธ์ทางสังคมกำกับการผลิตซึ่งกันและกัน

“ซุ่มแห” ที่มา: ผู้เขียน

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของผู้เขียน
พบว่าวิถีชีวิตของคนลุ่มน้ำมูนด้านหนึ่งก็ดำรง
ชีพอยู่กับระบบเศรษฐกิจแบบทางการ (Formalist
economy) ตามลักษณะที่ Polanyi (1977) กล่าวไว้
ว่าหมายถึงเศรษฐกิจที่ผู้ผลิตมุ่งเน้นการแสวงหา
ผลประโยชน์สูงสุด ใช้ประโยชน์จากทรัพยากร
สูงสุด มุ่งแสวงหากำไรใช้เงินตราเป็นเครื่องแลกเปลี่ยน
โดยไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์หรือพันธ
สัญญาต่อกัน ในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้พบว่ามีการจัด
ทำแพอาหารไว้บริการนักท่องเที่ยว จัดทำร้านค้า
เพื่อขายสินค้าที่รับซื้อมาจากชาวลุ่มน้ำและมุ่งขาย
เพื่อให้ได้กำไรเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาผู้เขียนเห็น
ว่าในสังคมชนบทนั้น เศรษฐกิจแบบเป็นทางการ
บางประเภทก็ต้องพึ่งพาเศรษฐกิจแบบไม่เป็น
ทางการ กล่าวคือ จากการศึกษาลักษณะเศรษฐกิจ
แบบเป็นทางการพบว่าในช่วงเช้าของเกือบทุก
วัน ชาวบ้านฝึกหัด อำเภออย่างซุ่มน้อยจังหวัด
ศรีสะเกษจะหาปลาและขายให้กับแม่ค้าที่มา
ซื้อถึงท่าหน้าเพื่อนำปลามาขายที่ตลาดในตัวเมือง
(อุสา มีพันธ์. ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม,
2563) แม่ค้าเหล่านี้มุ่งขายเพื่อให้ได้กำไรแต่ก็ต้อง

สร้างสัมพันธ์อันดีไว้กับผู้หาปลา มิฉะนั้นกลุ่มผู้หาปลา ก็จะเลือกขายให้กับแม่ค้าคนอื่น เช่นเดียวกับกับผู้ประกอบการขายปลาในโลกออนไลน์ที่มีความรู้ระดับปริญญาโท สามารถสร้างแบรนด์สินค้าเพื่อขายสินค้าที่เกิดจากลำน้ำมูลอาทิสินค้าชื่อ “ปลาแห้งครบผม” ผลิตภัณฑ์ปลาแห้งนี้ส่งทั่วประเทศเจ้าของจะมีช่องทางการขายผ่านระบบ Line และ Facebook โดยใช้ข้อความที่ชวนซื้อ อาทิ “มีปลาสด ๆ ใหม่ ๆ ปลาจากแม่ น้ำมูนแท้ ราชีนีแห้งปลาน้ำจืด ปลายอนเล็ก ปลายอนใหญ่ ปลาปีกไก่ ปลาชีวแก้วและปลาบักแปป เข้านี้ 11 แพ็ค พร้อมส่งถึงที่บ้าน” (ดาร์รต์ กันทวงศ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2563) ผู้ประกอบการรายนี้ก็ยังต้องสร้างสัมพันธ์อันดีไว้กับกลุ่มผู้หาปลาเช่นเดียวกัน นอกจากนั้นแล้วระบบเศรษฐกิจแบบเป็นทางก็ต้องพึ่งเศรษฐกิจแบบไม่เป็นทางการในกลุ่มน้ำมูลยังพบได้จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีการเลี้ยงควายทามของชาวกลุ่มน้ำมูลโดยปัญญาคำลาด (2563) เขาพบว่าปัจจุบันการเลี้ยงควายเป็นการเลี้ยงเพื่อขายทั้งหมด ชาวบ้านจะนำควายไปขายยังตลาดรับซื้อราคาตัวละ 20,000-30,000 บาท /ตัว ในตลาดรับซื้อมีการจับเชือกขายได้กำไรวันละ 1,000-2,000 กลุ่มที่เรียกตนเองว่านาฮอยจะเข้ามาจับจองควายที่ชาวบ้านนำมาขายเพื่อไปขายต่อ หากจะเข้าใจง่ายขึ้นกลุ่มนายฮ้อยดังกล่าวก็คือนายหน้าขายควายนั่นเอง และนายฮ้อยเหล่านั้นต้องมีเครือข่ายผู้เลี้ยงควายไว้เพื่อการันตีรายได้ที่จะเกิดขึ้นจากการซื้อขายเช่นเดียวกัน

สังคมทวิลักษณ์การเคลื่อนไหวแบบคู่ขนาน (Double movement) ในพื้นที่ลุ่มน้ำมูล

เมื่อได้ทราบถึงระบบเศรษฐกิจแบบฝั่งแฝงทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่เสนอผ่านวิถีชีวิตประจำวันของคนลุ่มน้ำมูลแล้ว ในส่วนนี้จะเสนอลักษณะสังคมแบบทวิลักษณ์ของ

สังคมชนบทในพื้นที่ลำน้ำมูลที่เกี่ยวข้องกับภาคการเมือง ซึ่งก็คือสังคมของการเคลื่อนไหวต่อรองกับอำนาจรัฐ ตามความหมายที่สมชัย ภัทรธำนันท์ (2559: 16) กล่าวว่าเมื่อสังคมถูกคุกคามโดยระบบรัฐและทุนสังคมจะรวมกันเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องสังคมของตนเอง เป็นปฏิบัติการรวมหมู่ (Collective action) ของผู้คนเพื่อปกป้องโครงสร้างสังคมต่อต้านเรียกร้องสิทธิที่ถูกละเมิด โดยในพื้นที่ลุ่มน้ำมูลจังหวัดศรีสะเกษยังไม่ปรากฏการรุกรานของระบบทุนนิยมโดยนายทุนขนาดใหญ่ แต่จะพบการปรับเปลี่ยนพื้นที่การดำรงชีพโดยอำนาจรัฐด้วยการสร้างฝายกั้นน้ำมากกว่า กล่าวคือพื้นที่ลำน้ำมูลในเขตจังหวัดศรีสะเกษยังไม่เกิดปรากฏการณ์ลงทุนขนาดใหญ่ของนักลงทุนที่สัมพันธ์กับลำน้ำ มีแต่เพียงการสร้างฝาย 2 แห่งคือฝายราศีไศลและฝายห้วยนา ซึ่งเกิดจากโครงการโขง-ชี-มูลที่รัฐมีความเชื่อว่าถ้าภาคอีสานมีน้ำจะหายยากจนปัจจุบันชาวบ้านในพื้นที่เรียกว่าเขื่อนราศีไศลและเขื่อนห้วยนา ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนราศีไศลในปี พ.ศ. 2536 ได้มีการกักเก็บน้ำจำนวนมากและทำให้พื้นที่ทามถูกน้ำท่วมทั้งหมด จนถึงปี พ.ศ. 2545 จึงได้เปิดน้ำออก แต่ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป จนต้องมีการฟื้นฟูระบบนิเวศทามขึ้นใหม่เพื่อการดำรงชีพ ชาวบ้านในเขตอำเภอรามันไศล อำเภอยางชุมน้อย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษต่างได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนกั้นน้ำ เพราะทำให้การลดหรือเพิ่มของระดับน้ำไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติ ดังเช่นอดีต ระดับน้ำที่สูงขึ้นเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประจำวันไปเกือบทั้งหมด ทำน้ำในอดีตถูกเปลี่ยนแปลงไปเพียงท่าจอดเรือของชาวบ้านตลอดลำน้ำวิถีหาปลามีเพียงใสมอง หว่านแห ชุมแหและสอนปลา เครื่องมือดั้งเดิม เช่น การวางจیبหายไปโดยสิ้นเชิงเมื่อระดับน้ำสูงขึ้นและไม่เป็นไปตามฤดูกาล

การเกิดขึ้นของฝ่ายหรือเขื่อนทั้งสอง ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนตามลำน้ำ จึงเกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อประท้วงและเรียกร้องสิทธิ การต่อสู้ของกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบเกิดขึ้นหลายช่วง อาทิ ช่วงเคลื่อนไหวในนามสมัชชาคนจน มีประเด็นการขับเคลื่อนเพื่อเรียกร้องสิทธิทำกิน จากนั้นมีการรวมกลุ่มเป็นสมาคมคนทามซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาชนที่สามารถดำรงสืบทอดเจตจำนงของประชาชนมาจนถึงปัจจุบัน มีกิจกรรมฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสังคมการเมืองเพื่อโต้ตอบการรุกพื้นที่จากรัฐในอดีต สมาคมคนทาม เขื่อนราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ เกิดจากการยกระดับขององค์กรจากคณะกรรมการร่วมอนุรักษ์ป่าทามแม่น้ำมูล สถานการณ์ในช่วงนั้นมีการจัดตั้งสมัชชาคนจนผู้ได้รับผลกระทบเขื่อนราษีไศลได้ร่วมเป็นหนึ่งใน การก่อตั้งสมัชชาคนจนและรวมตัวเคลื่อนไหวภายในนาม “สมัชชาคนจน” อนึ่งสมาชิกกลุ่มเห็นว่า การเป็นสมัชชาคนจนยังเป็นองค์กรที่ยังไม่มีความชัดเจน จึงมีแนวคิดอยากจัดตั้งกลุ่มเป็นมูลนิธิ จากการศึกษาระเบียบในการจัดตั้งแล้ว เห็นว่ามีความยุ่งยาก จนนำไปสู่การจดทะเบียนเป็น “สมาคมคนทาม” ในวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2553 (สนั่น ชูสกุล, 2556: 73) มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการฟื้นฟูวิถีชีวิตและชุมชนของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนให้มีความยั่งยืน การเคลื่อนไหวของกลุ่มที่ผ่านมาเน้นการทำงานด้านการประสานงานเครือข่าย ประสานงานองค์กรภาคี ร่วมในประเด็นผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน แต่ถ้าวเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองหรือมีการ เจริญต่อรองเพื่อแก้ไขปัญหาที่จะร่วมในนาม “สมัชชาคนจน” หรือ “เขื่อนห้วยนา ราษีไศล” จะมุ่งโต้ตอบแนวทางของรัฐที่มักจะสร้างโครงการขนาดใหญ่แต่ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางกับการดำรงชีพของคนบริเวณอำเภอรามัญไศลและอำเภอกันทรารมย์ (เพ็ญศรี ชิตบุตรและณัฐกานต์

อัครพงศ์พิศักดิ์, 2562) ลักษณะการเคลื่อนไหวของสมาคมคนทามสะท้อนลักษณะสังคมทวิลักษณ์ การเคลื่อนไหวแบบคู่ขนาน (Double movement) ในพื้นที่ลุ่มน้ำมูนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะกรณีการดำรงชีพการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งด้านหนึ่งกลุ่มชาวบ้านล้วนสัมพันธ์กับระบบการเมืองนับตั้งแต่เข้าไปมีส่วนร่วมในการประท้วงเรียกร้องกรณีเขื่อน ในส่วนต่อไปผู้เขียนจะขยายความให้เห็นความชัดเจนขึ้นกรณีการเคลื่อนไหวแบบคู่ขนานในมิติทางการเมือง

การเมืองในชีวิตประจำวันของคน ลำน้ำมูล

ลักษณะสังคมทวิลักษณ์การเคลื่อนไหวแบบคู่ขนาน (Double movement) ในพื้นที่ลุ่มน้ำมูลตั้งที่กล่าวถึงในส่วนที่ผ่านมา ด้านหนึ่งสอดคล้องกับแนวคิดโปลานยีที่เสนอว่าเมื่อใดสังคมถูกแยกออกจากเศรษฐกิจและเกิดผลกระทบต่อสังคม กลุ่มสังคมจะรวมหมู่ขึ้นมาปกป้องสังคมตนเอง ในแง่หนึ่งคือการสร้างอำนาจในการต่อรอง การปกป้องผลประโยชน์ของสังคมชุมชน (ภัควดี วีระภาสพงษ์, 2563: 185) ซึ่งหากอธิบายในมุมมองของโครงสร้างทางการเมือง จะพบว่าโปลานยีอธิบายถึงพลังอำนาจทางการเมืองที่ฝังแฝงอยู่ในสังคมด้วย เพียงแต่ให้น้ำหนักน้อยกว่าการให้สังคมไปกำกับควบคุมเศรษฐกิจ

ในส่วนนี้ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอเพิ่มเติมว่า นักสังคมวิทยาที่สนใจวิเคราะห์เศรษฐกิจแบบฝังแฝงในสังคมและการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบทวิลักษณ์ ควรเพิ่มประเด็นวิเคราะห์การเมืองในชีวิตประจำวัน (Politics Everyday life) เพื่อทำความเข้าใจสังคมด้วย โดยเฉพาะสังคมชนบทใหม่ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างกว้างขวาง ดังเช่นปัจจุบันหากพิจารณาในแง่การเมือง จะพบว่าระบบการเมืองเชิงสถาบันมีการกระชับอำนาจเพื่อควบคุมสังคมให้เป็นไปตามเงื่อนไข

และความต้องการ แต่ปรากฏการณ์ราวทศวรรษที่ผ่านมาในแง่ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในระดับท้องถิ่นต่างแสดงให้เห็นแล้วว่าชาวชนบทมีความต้องการสังคมแบบเสมอภาคเท่าเทียม ดังนั้นวงวิชาการที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของชนบทที่สนใจแนวคิดของโปลานีจำเป็นต้องเพิ่มมุมมองทางการเมืองให้เข้มข้นขึ้น กล่าวคือ นอกจากมองว่าสังคมจะต้องกำกับเศรษฐกิจแล้ว จำเป็นต้องมองให้เห็นว่าสังคมจำเป็นต้องกำกับการเมืองด้วยโดยใช้กลไกอำนาจทางการเมืองในระดับชุมชนที่งานวิชาการจำนวนหนึ่งเสนอแล้วว่าในปัจจุบันการเมืองในชุมชนก้าวหน้ามาก ชาวบ้านมีสำนึกทางการเมืองสูง เป็นการเมืองในชีวิตประจำวันที่มีการตรวจสอบอำนาจทางการเมืองจากชุมชนอยู่ตลอดเวลา (จักรกริช สังขมณี, 2559: 301) การเมืองในชีวิตประจำวันผสมผสานแม้กระทั่งในงานบุญประเพณี ในโครงการของรัฐที่เข้ามาดำเนินงานในชุมชนหมู่บ้าน ชาวบ้านในปัจจุบันจะเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อแสดงสิทธิ์ที่พึงมีพึงได้จากโครงการ เพราะฉะนั้นในสังคมชนบทใหม่จะใช้เพียงสังคมกำกับเศรษฐกิจไม่พอ ในสังคมชนบทหมู่บ้านชนบทต้องมีบทบาทในการกำกับการเมืองในสังคมตนเองด้วย

สรุป

โดยสรุปแล้ว ผู้เขียนต้องการเสนอให้เห็นว่าลักษณะเศรษฐกิจแบบฝังแฝงในสังคม (Embedded economy) ของคนชนบทลุ่มน้ำมูลยังคงมีลักษณะทั้งระบบเศรษฐกิจแบบไม่เป็นการ (Substantive economy) และเศรษฐกิจแบบทางการ (Formalist economy) ซึ่งลักษณะเศรษฐกิจทั้งสองยังคงต้องอาศัยความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะเครือข่ายทางสังคมเพื่อสานผลประโยชน์กัน เป็นระบบเศรษฐกิจที่ไม่ใช่

ระบบตลาดกำหนดทั้งหมด หากจะอธิบายให้เห็นภาพชัดขึ้นก็จะอธิบายได้ว่าเป็นเศรษฐกิจแบบที่ผู้ลงทุนเป็นทั้งผู้ผลิตเองใช้แรงงานตนเอง ถึงมีการจ้างงานอยู่บ้างแต่เป็นการจ้างงานที่อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายไม่ได้มีการขูดรีดแรงงานอย่างเข้มข้นเหมือนระบบทุนนิยมทั่วไปที่มุ่งให้ตลาดเป็นกลไกในการกำกับการผลิต ในประเด็นเรื่องการเมืองของคนลุ่มน้ำมูลเขตพื้นที่ศรีสะเกษปัจจุบันยังมีการเรียกร้องสิทธิค่าชดเชยที่ดินทำกิน การขอให้รัฐฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำอย่างต่อเนื่อง ในแง่หนึ่งสะท้อนว่าการแก้ไขปัญหาของรัฐยังไม่ส่งผลกระทบต่อชนชั้นที่พึงพอใจของชาวลุ่มน้ำที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งในมุมการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ดังที่กล่าวนี้โดยใช้แนวคิดลักษณะการเคลื่อนไหวแบบคู่ขนาน (Double movement) ทำให้เข้าใจได้ว่าสังคมรวมหมู่ในชนบทยังคงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคให้กับคนเล็กคนน้อยที่ไร้อำนาจการต่อรองหากแยกหมู่กันและกัน

เมื่อลักษณะเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของคนลุ่มน้ำมูลเป็นดังที่กล่าว จึงสะท้อนให้เห็นว่าการดำรงชีพของคนชนบทในปัจจุบันมีลักษณะสำคัญ คือ ดำรงชีพอยู่ทั้งในกำกับของสังคมและมีลักษณะเชิงปัจเจกที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแต่ไม่ได้ละทิ้งความสัมพันธ์แบบเครือข่าย เป็นสังคมแบบทวิลักษณะการเคลื่อนไหวแบบคู่ขนาน (Double movement) ที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อต่อรองและสานผลประโยชน์กับรัฐอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นข้อเสนอแนะในครั้งนี้คือสังคมชนบทปัจจุบันจำเป็นต้องมีกลไกการเมืองภาคประชาชนที่เข้มแข็งร่วมกับรัฐเพื่อควบคุมเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดความเป็นธรรมกับคนในชุมชนท้องถิ่นนั้น

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ มะโนรัมย์. (2556). *เศรษฐกิจในกำกับของสังคม สถาบันสังคมกับเศรษฐกิจลุ่มน้ำอีสาน และโขง*. ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป. อุบลราชธานี.
- จักรกริช สังขมณี. (2559). *ชานาการเมืองอำนาจในเศรษฐกิจชนบทใหม่ของไทย. ฟ้าเดียวกัน*. กรุงเทพฯ ดารารัตน์ กันทวงศ์. สัมภาษณ์. เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2563.
- ปัญญา คำลาด.(2563). *ควายทามสัตว์เลี้ยงทำเงินภาคพิเศษ*. <https://youtube.com>.
- พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์.(2563). *เมื่อโลกพลิกผัน: การปฏิวัติอุตสาหกรรม จุดกำเนิดการเมืองและเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน* โดย คาร์ล โปแลนด์. สืบค้น https://www.youtube.com/watch?v=_jOhv8sUeNY&fbclid=IwAR2jGafnDdgsd4B_n4fnmZmNz32bn_y6UZOh13XtRkEsH6RhDY7JnUtsoil เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2563.
- ภัทวดี วีระภาสพงษ์. (2559). *เมื่อโลกพลิกผัน: การปฏิวัติอุตสาหกรรม จุดกำเนิดการเมืองและเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน*. สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน. กรุงเทพฯ.
- สมชัย ภัทรานันท์. (2559). *ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการประท้วงทางการเมือง*. สำนักพิมพ์อินทนิล. มหาสารคาม
- สนั่น ชูสกุล. (2559). *แก่นชีวิตความคิด สนั่น ชูสกุล*. บริษัทชนนิยม. กรุงเทพฯ.
- เพ็ญศรี ชิตบุตร และณัฐกานต์ อัครพงศ์พิศักดิ์. (2562). ประชาธิปไตยในมุมมองของเอ็นจีโออีสานระหว่าง พ.ศ.2549-2559. *Journal of Politics and Governance*, 9(2), 60-77.
- อุสา มีพันธ์. สัมภาษณ์. เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2563.

การศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ของนักศึกษา และการปรับปรุงพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

A Study of Opinion and Satisfaction of Students of Active Learning Teaching and Improvement of Smart Classroom Development of Suranaree University of Technology

พีระศักดิ์ จิวตัน^{1*}, อภิญญา ลิ้มสุวัฒน์¹
Peerasak Jiwatan^{1*}, Apinya Limsuwat¹

Received: 21 October 2020

Revised: 24 November 2020

Accepted: 15 January 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) 3) ศึกษาแนวทางการปรับปรุงห้องเรียนอัจฉริยะของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ นักศึกษาและอาจารย์ โดยตัวอย่างนักศึกษาเลือกจากคนที่เคยเรียนในห้องเรียนอัจฉริยะ ใช้วิธีการเก็บแบบสอบถามให้ได้มาซึ่งข้อมูล สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 191 ตัวอย่าง สำหรับตัวอย่างอาจารย์เลือกตัวแทนจากแต่ละสำนักวิชาที่เคยใช้ห้องเรียนอัจฉริยะและมีแผนที่จะจัดการเรียนการสอนรูปแบบมีส่วนร่วมในอนาคต ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกให้ได้มาซึ่งข้อมูล การวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์นำมาจัดลำดับและหมวดหมู่แต่ละด้าน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในลักษณะของความเรียงผลการวิจัยสรุปได้โดยสังเขป ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในห้องเรียนอัจฉริยะ พบว่า ห้องเรียนอัจฉริยะทำให้นักศึกษามีความต้องการเข้าเรียนเป็นประจำมากที่สุด โดยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีทัศนคติในการเรียนดีขึ้น และสามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มกับคนอื่นได้เป็นอย่างดี ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม พบว่า ต้องการให้มีการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ อีก เป็นความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด โดยอยู่

¹ ศูนย์บริการการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี Email: mike.peerasak@gmail.com

¹ The Center for Educational Services, Suranaree University of Technology

* ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เลขที่การรับรอง COANo.85/2562

ในระดับมาก รองลงมา คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงห้องเรียนอัจฉริยะ ได้แก่ การปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตไร้สาย (WiFi) ให้มีเสถียรภาพ เพื่อรองรับจำนวนการใช้งานอย่างเพียงพอและความเร็วของอินเทอร์เน็ตมีความเหมาะสม เพิ่มอุปกรณ์สื่อต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อการใช้งาน เช่น ไมโครโฟน ปลั๊กไฟ ปากกาไวท์บอร์ดและกระดานไวท์บอร์ดเคลื่อนที่ได้ จอ Screen แสดงผล ตู้ล็อกเกอร์เก็บอุปกรณ์การสอนของอาจารย์ รวมทั้งติดกระดานกระจกรอบห้องแทนผนังเขียนได้ เนื่องจากเขียนและลบได้ง่ายกว่า ประกอบกับการปรับปรุงโต๊ะให้พับและจัดเป็นวงกลมได้ง่าย มีความแข็งแรง และมีความกว้างเพียงพอเพื่อวางอุปกรณ์การเรียนได้สะดวก รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์เสริมต่างๆ ในการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ต้องปรับปรุงห้องให้เก็บเสียงได้ มีแสงสว่างเพียงพอและมีโทนสีสว่าง และดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียนอยู่เสมอ หากมีการปรับปรุงและเพิ่มจำนวนห้องเรียนอัจฉริยะในอนาคต ควรมีหลากหลายรูปแบบ เพื่อตอบสนองการใช้งานที่มีความแตกต่างกัน และสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะก่อนเสมอ

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, ความคิดเห็น, การเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม, ห้องเรียนอัจฉริยะ

Abstract

The main objectives of this study were 1) to study the opinion of students in the smart classroom 2) to study satisfaction with active learning teaching 3) to study ways to improve the smart classroom of Suranaree University of Technology. The population in this research was divided into 2 groups. The first group was students who used smart classrooms. The data were collected from checklist questionnaires. The sample was 191 students. The second group was teachers who used the same smart classrooms as the students. They were selected from 6 schools in the university. The data were obtained through the in-depth interview with an opinion questionnaire. For analysis, the opinions of teachers were ordered and categorized by using content analysis. The results of the research are as follows:

1. The results of opinion in the smart classroom showed that regular attendance had the greatest impact on learning behavior in the Active Learning classroom, followed by better learning attitudes, and can work together as a group with others, respectively.

2. The results of the study on the satisfaction of the Active Learning teaching showed that wanting to teach in other subjects provided the most satisfaction, followed by encouraging students to participate in their learning, able to work with others, and create a good environment for teaching and learning, respectively.

3. Guidelines were prepared for the development and improvement of the smart classroom, including improving the wireless Internet system to be stable to support the number

of applications. It is important to provide various audio-visual equipment, such as microphones, power outlets, whiteboard pens, and mobile whiteboards, display screens, locker cabinets to store teaching equipment, including to installing glass boards around the room instead of the writable wall, because it's easier to write and erase. Improving the table to be easily folded and organized into a circle, strong and be wide enough to conveniently place the school supplies was important. There needs to be appropriate budget allocation to purchase accessories for teaching and learning. Active Learning also needs to improve the room to make it soundproof, well lit and have a bright tone, and to always maintain the classroom cleanliness. If there are improvements and increases in smart classrooms in the future, there should be a variety of approaches to meet the needs of different applications. Finally, policymakers should ask for opinions and suggestions first.

Keywords: Satisfaction, Opinion, Active Learning, Smart Classroom

บทนำ

ในยุคศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรง รวดเร็ว และคาดไม่ถึงต่อการดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ การค้า เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและพลังงาน ความเป็นสังคมเมืองและสังคมผู้สูงอายุ เป็นต้น ดังนั้นคนในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีทักษะสูงในการปรับตัวและเรียนรู้ รวมทั้งการสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาในอนาคตซึ่งประกอบด้วย 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ รวมทั้งการพัฒนาให้นักศึกษาสามารถดำรงชีวิตและยืนหยัดในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุขทั้งด้านการดำเนินชีวิตและด้านหน้าที่การงาน สามารถปรับตัวให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นบัณฑิตที่มีคุณสมบัติพร้อมและประสบความสำเร็จ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

สุรนารี, 2560)มหาวิทยาลัยฯ จึงได้ระบุนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้ในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ระยะที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนปฏิบัติการดิจิทัล ระยะ 5 ปี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560-2564 เกี่ยวกับการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning และปรับปรุงห้องเรียนเพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวเพื่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษา จึงได้จัดสรรงบประมาณให้ปรับปรุงห้องเรียนเป็นห้องเรียนอัจฉริยะ ๓ อาคารเรียนรวม 1 และ 2 ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 3 ห้อง โดยภายในห้องเรียนดังกล่าวประกอบด้วย โต๊ะเก้าอี้เป็นแบบเคลื่อนที่ได้ มีกระดานและผนังที่สามารถเขียนและลบได้ เป็นต้น การปรับปรุงนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคาดหวังให้อาจารย์ผู้สอนได้มีเวลาในการปรับวิธีการสอนที่จะรองรับกับระบบการเรียนการสอนแบบ Active Learning (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2560)

เพื่อดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะให้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงทำการ

ศึกษาแนวทางการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะทางกายภาพ ให้เป็นไปตามความเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้งาน และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงห้องเรียนอื่นๆ ต่อไปในอนาคตด้วย จึงได้ทำการศึกษาสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในห้องเรียนอัจฉริยะของนักศึกษา และสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบ Active Learning ของนักศึกษา เพื่อดูว่ามีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือไม่อย่างไร มีประเด็นไหนบ้าง เพื่อนำมาสนับสนุนในการพัฒนาห้องเรียนดังกล่าว รวมทั้งสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะจากอาจารย์ที่เคยใช้ห้องเรียนดังกล่าวและอาจารย์ที่มีแผนจะจัดการเรียนการสอนรูปแบบ Active Learning ที่ต้องการใช้ห้องเรียนอัจฉริยะในอนาคตด้วย ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์และนำมาเสนอเป็นแผนปรับปรุงห้องเรียนอัจฉริยะของมหาวิทยาลัยให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานให้มากที่สุดต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนในห้องเรียนอัจฉริยะ
2. ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนแบบ Active Learning
3. ศึกษาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

วิธีการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัยในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย 1) การกำหนดประชากรและตัวอย่าง 2) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การกำหนดประชากรและตัวอย่าง การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ประชากรและตัวอย่างมาจากนักศึกษาและอาจารย์ที่กำลังใช้ห้องเรียนอัจฉริยะในภาคการศึกษาที่ 3/2562 และอาจารย์ที่มีแผนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ Active Learning ที่ต้องการใช้ห้องเรียนอัจฉริยะในอนาคตสำหรับนักศึกษา มีจำนวนประชากรทั้งหมด 665 คน เนื่องจากผู้วิจัยทราบจำนวนประชากรจำนวนที่แน่นอน จึงคำนวณหาทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นตอนเดียว โดยจัดสรรขนาดตัวอย่างไปตามห้องเรียนต่างๆ แบบเป็นขนาดกับสัดส่วน (Allocation with Proportional to Size) โดยจำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักร้อยละ จะใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 15-30 (บุญชุม ศรีสะอาด, 2535) ซึ่งเป็นไปตามระเบียบวิธีทางสถิติ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ประมาณร้อยละ 25 ของประชากรแต่ละห้อง ประกอบด้วย ห้อง B1122 จำนวน 47 ตัวอย่าง ห้อง B1136 จำนวน 32 ตัวอย่าง ห้อง B5208 จำนวน 88 ตัวอย่าง รวมทั้งหมด 167 ตัวอย่าง ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนนักศึกษาที่กำลังเรียนห้องเรียนอัจฉริยะภาคการศึกษาที่ 3/2562 และสัดส่วนตัวอย่าง ซึ่งจัดสรรตามห้องเรียนอัจฉริยะ

ห้องเรียน Active Learning	จำนวนนักศึกษาที่กำลังเรียนห้องเรียนอัจฉริยะในภาคการศึกษาที่ 3/2562 (คน)		
	ประชากร	ตัวอย่าง	ร้อยละ
ห้อง B1122	185	47	25.41
ห้อง B1136	128	32	25.00
ห้อง B5208	352	88	25.00
รวม	665	167	25.11

สำหรับตัวอย่างอาจารย์ เลือกตัวแทนอาจารย์จากแต่ละสำนักวิชาประกอบด้วย สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ เทคโนโลยี การเกษตร เทคโนโลยีสังคม สาธารณสุขศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ ที่เคยใช้ห้องเรียนอัจฉริยะ จำนวน 2 คน และอาจารย์มีแผนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ Active Learning ที่ต้องการใช้ห้องเรียนอัจฉริยะในอนาคต จำนวน 1 คน

2) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวอย่างนักศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไป เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และเติมคำสั้นๆ ได้แก่ เพศ กำลังศึกษาชั้นปี สังกัดสำนักวิชา และเลขที่ห้องเรียนอัจฉริยะ ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในห้องเรียนอัจฉริยะของนักศึกษา และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบ Active Learning ของนักศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับห้องเรียนอัจฉริยะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

(Open Ended Questions) ในการสร้างแบบสอบถามนี้มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและภาษา (Content Validity) และตรวจสอบความถูกต้องความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อดำเนินการในขั้นต่อไปตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ จำนวนนักศึกษา 30 คน แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในห้องเรียนอัจฉริยะของนักศึกษาเท่ากับ 0.939 และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบ Active Learning ของนักศึกษาเท่ากับ 0.937 จึงยอมรับแบบสอบถามได้ แล้วนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

สำหรับตัวอย่างอาจารย์ใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questions) ที่ไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่ได้รับ ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะจากห้องเรียนอัจฉริยะ

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวอย่างนักศึกษามีวิธีการเก็บแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำ

แบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบทั้งหมด 252 ชุด ส่งกลับคืนมา 191 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 75.8 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด สำหรับตัวอย่างอาจารย์ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างได้ทั้งสิ้น 18 ตัวอย่าง

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ตัวอย่างนักศึกษา ใช้การวิเคราะห์แบบมาตราส่วนประมาณค่า ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตาราง สำหรับตัวอย่างอาจารย์ นำความคิดเห็นมาจัดลำดับและหมวดหมู่แต่ละด้านโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอในรูปแบบตารางและความถี่

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 มากที่สุดจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 54.97 สำนักวิชาที่ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ วิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 58.64 และห้องเรียนอัจฉริยะที่ตัวอย่างใช้มากที่สุด คือ ห้อง B5208 จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50 รองลงมาคือ ห้อง B1122 จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 27.75 และห้อง B1136 จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 16.75 ตามลำดับ

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนของนักศึกษาเมื่อเรียนในห้องเรียนอัจฉริยะ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในห้องเรียนอัจฉริยะ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในห้องเรียนอัจฉริยะ	ระดับผลกระทบ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. เข้าเรียนเป็นประจำ	3.93	0.84	มาก	1
2. ทัดคนคิดในการเรียนมีดีขึ้น	3.86	0.72	มาก	2
3. สามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มกับคนอื่นได้เป็นอย่างดี	3.84	0.77	มาก	3
4. มีความตั้งใจพัฒนาตนเองเพื่อให้ผลการเรียนดีขึ้น	3.81	0.73	มาก	4
5. ทำแบบฝึกหัดส่งตามกำหนดเวลา	3.79	0.87	มาก	5
6. แรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น	3.79	0.75	มาก	5
7. วิธีการสอนทำให้เข้าใจบทเรียนง่ายขึ้น	3.77	0.77	มาก	6
8. สามารถซักถามอาจารย์ผู้สอนเมื่อไม่เข้าใจในชั้นเรียน	3.77	0.77	มาก	6
9. มีความสนใจในบทเรียนที่กำลังศึกษามากขึ้น	3.76	0.74	มาก	7
10. มีสมาธิต่อการเรียนมากขึ้น	3.76	0.77	มาก	7
11. เข้าห้องเรียนก่อนอาจารย์	3.72	0.85	มาก	8
12. มีความสนใจในบทเรียนมากขึ้น	3.71	0.66	มาก	9

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในห้องเรียนอัจฉริยะ (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในห้องเรียนอัจฉริยะ	ระดับผลกระทบ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
13. ตั้งใจฟังอาจารย์ผู้สอนตลอดชั่วโมง	3.70	0.78	มาก	9
14. สามารถทำแบบทดสอบหลังเรียนได้	3.68	0.79	มาก	10
15. ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ในการเรียนอย่างเคร่งครัดมากขึ้น	3.59	0.78	มาก	11
16. สามารถตอบคำถามในชั้นเรียนได้	3.57	0.73	มาก	12
17. กล้าแสดงออกมากขึ้น	3.56	0.76	มาก	13

จากตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในห้องเรียนอัจฉริยะ พบว่า เข้าเรียนเป็นประจำเป็นผลกระทบต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียนอัจฉริยะมากที่สุด โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93$) รองลงมา

คือ ทักษะคิดในการเรียนดีขึ้น ($\bar{X}=3.86$) และสามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มกับคนอื่นได้เป็นอย่างดี ($\bar{X}=3.84$) ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบ Active Learning

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบ Active Learning

ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบ Active Learning	ระดับความพึงพอใจ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ต้องการให้มีการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ อีก	4.02	0.80	มาก	1
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	3.99	0.71	มาก	2
3. สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน	3.97	0.71	มาก	3
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอน	3.92	0.76	มาก	4
5. ส่งเสริมกระบวนการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง	3.89	0.73	มาก	5
6. ส่งเสริมให้นักศึกษามีความกล้าแสดงออกด้านการแสดงความคิดเห็นมากขึ้นหรือทำกิจกรรมได้มากขึ้น	3.89	0.78	มาก	5
7. มีความน่าสนใจ และรู้สึกสนุกกับการเรียน	3.88	0.67	มาก	6
8. ช่วยฝึกให้นักศึกษาเกิดความคิดสร้างสรรค์	3.85	0.71	มาก	7
9. ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาในบทเรียนได้มากยิ่งขึ้น	3.84	0.68	มาก	8
10. ช่วยให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพได้จริง	3.84	0.75	มาก	8
11. สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์	3.83	0.70	มาก	9

จากตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบ Active Learning พบว่า ต้องการให้มีการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ อีก เป็นความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนแบบ Active Learning มากที่สุด โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.02$) รองลงมา คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ($\bar{X}=3.99$) และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน

การสอน ($\bar{X}=3.97$) ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

3. ผลสรุปการสัมภาษณ์อาจารย์เกี่ยวกับ ห้องเรียนอัจฉริยะ

ผลการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้ใช้งาน ห้องเรียนอัจฉริยะและมีแผนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ Active Learning ในอนาคตแต่ละ สำนักวิชา สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4 ผลสรุปประโยชน์ที่ได้รับ ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะของห้องเรียนอัจฉริยะและ ความถี่ความคิดเห็นประเด็นต่างๆ จากการสัมภาษณ์อาจารย์

ประเด็น	รายละเอียด	ความถี่
1. โต๊ะและเก้าอี้	ประโยชน์ที่ได้รับ	
	1. พับได้และเคลื่อนที่ง่าย สามารถออกแบบการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ ได้มากขึ้น	5
	2. โต๊ะกว้างวางของได้สะดวก	3
	ปัญหาและอุปสรรค	
	1. โต๊ะและเก้าอี้มีจำนวนและน้ำหนักมากเกินไป ไม่สะดวกในการจัดเก็บ	3
	2. เก้าอี้ไม่เอื้อต่อการนั่งนาน และไม่เหมาะกับสรีระนักศึกษาบางคน	2
	3. การพับและเลื่อนโต๊ะบ่อยๆ ทำให้ชำรุดได้ง่าย	1
	ข้อเสนอแนะ	
	1. โต๊ะต้องพับง่าย รวดเร็วกว่าเดิม และต้องมีความแข็งแรง	5
	2. โต๊ะเรียนสามารถจัดเป็นวงกลมได้ง่าย	2
3. โต๊ะเรียนต้องมีความกว้างเพียงพอเพื่อวางอุปกรณ์การเรียน	1	
2. แสงสว่างและอุณหภูมิ	ประโยชน์ที่ได้รับ	
	1. แสงสว่างและอุณหภูมิในห้องมีความเหมาะสม	5
	ปัญหาและอุปสรรค	
	1. แอร์ไม่เย็น และกระจายไม่ทั่วห้อง	2
	2. แสงสว่างช่วงหน้าห้องไม่เหมาะสม	1
ข้อเสนอแนะ		
1. ห้องต้องมีแสงสว่างเพียงพอและมีโทนสีสว่าง	3	

ตาราง 4 ผลสรุปประโยชน์ที่ได้รับ ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะของห้องเรียนอัจฉริยะและ ความถี่ความคิดเห็นประเด็นต่างๆ จากการสัมภาษณ์อาจารย์ (ต่อ)

ประเด็น	รายละเอียด	ความถี่
	2. กระดานและผนัง	
	ประโยชน์ที่ได้รับ	
	1. กระดานกระจก ผนังเขียนได้ และไวท์บอร์ดใช้งานได้ดี	3
	ปัญหาและอุปสรรค	
	1. กระดานกระจกสะท้อนแสง มองไม่เห็นตัวอักษร	3
	2. ผนังห้องเขียนได้พื้นไม่เรียบ เขียนและลบยาก	1
	3. ปากกาไวท์บอร์ดมีกลิ่นเหม็น	1
	ข้อเสนอแนะ	
	1. เพิ่มจำนวนปากกาไวท์บอร์ดและกระดานไวท์บอร์ดเคลื่อนที่ได้	3
	2. ติดกระดานกระจกรอบห้อง	2
4. สื่อสื่อดิจิทัล	ประโยชน์ที่ได้รับ	
	1. สื่อสื่อดิจิทัลต่างๆ มีคุณภาพ สามารถใช้งานได้ดี	2
	2. อินเทอร์เน็ตไร้สายใช้งานได้ดี	2
	ปัญหาและอุปสรรค	
	1. อินเทอร์เน็ตไร้สาย (WiFi) ไม่เสถียร	3
	2. สื่อสื่อดิจิทัล ใช้งานยาก และอยู่ในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม บดบังมุมมองของนักศึกษา	3
	3. ไมโครโฟน Wireless สัญญาณไม่เสถียร	2
	ข้อเสนอแนะ	
	1. เพิ่มจำนวนไมโครโฟน	5
	2. ปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตไร้สาย (WiFi) ให้มีเสถียรภาพ	2
	3. เพิ่มจำนวนปลั๊กไฟให้เพียงพอ	2
	4. เพิ่มจอ Screen แสดงผลในห้องเรียน	2
	5. เพิ่มตู้ล็อกเกอร์เก็บอุปกรณ์การสอนของอาจารย์	1
5. ด้านอื่นๆ	ประโยชน์ที่ได้รับ	
	1. สอนย่อยได้ง่ายขึ้น	4
	2. นักศึกษามีความกระตือรือร้น กล้าแสดงความคิดเห็น นำเสนอผลงานได้ดีขึ้น	4
	3. อาจารย์ประเมินวิทยากรรายบุคคลได้ดีขึ้น	2

ตาราง 4 ผลสรุปประโยชน์ที่ได้รับ ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะของห้องเรียนอัจฉริยะและ ความถี่ความคิดเห็นประเด็นต่างๆ จากการสัมภาษณ์อาจารย์ (ต่อ)

ประเด็น	รายละเอียด	ความถี่
	4. นักศึกษามีความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น และได้คะแนนสอบเยอะขึ้น	1
	ปัญหาและอุปสรรค	
	1. ห้องไม่เก็บเสียง	3
	2. ห้องขนาดใหญ่ควบคุมการทำกิจกรรมยาก ดูแลการทำกิจกรรมนักศึกษาไม่ทั่วถึง	2
	3. จำนวนห้องเรียนอัจฉริยะไม่เพียงพอต่อการใช้งาน	1
	ข้อเสนอแนะ	
	1. เพิ่มจำนวนห้องเรียน Active Learning	4
	2. จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์เสริมต่างๆ ในการเรียนการสอนแบบ Active Learning	4
	3. ปรับปรุงห้องให้เก็บเสียงได้	2
	4. สร้างห้องเรียนอัจฉริยะให้มีหลากหลายรูปแบบ เพื่อตอบสนองการใช้งานที่มีความแตกต่างกัน	2
	5. การปรับปรุงห้องเรียนควรมีการสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ก่อน	1
	6. ดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียนให้อยู่เสมอ	1

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในห้องเรียนอัจฉริยะ พบว่า การเข้าเรียนเป็นประจำเป็นผลลัพธ์ที่มีต่อการเรียนในห้องเรียนอัจฉริยะมากที่สุด รองลงมา คือ ทัศนคติในการเรียนดีขึ้น และสามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มกับคนอื่นได้เป็นอย่างดี ด้วยลักษณะของห้องเรียนอัจฉริยะที่ทำให้อาจารย์ผู้สอนมีความยืดหยุ่นในการออกแบบการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ ทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในห้องเรียนมากขึ้น ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวกให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ขึ้น นักศึกษาจึงมีทัศนคติในการเรียนดีขึ้น สามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มกับคนอื่นได้เป็นอย่างดี เป็นผล

ให้การเข้าเรียนในห้องเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Maddox (1965) กล่าวว่า การเรียนที่ดีนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นคนที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดมาก แต่ต้องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนหรือวิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพ และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hill & Kathryn (2010) พบว่า นักศึกษามีการรับรู้ถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างห้องเรียนมาตรฐานทั่วไป และห้องเรียนที่ได้รับการยกระดับปรับปรุงใหม่ให้ดีขึ้น และยังแสดงความพึงพอใจในหลายๆ ด้านของห้องเรียนที่ได้รับการยกระดับ ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินจากการเรียนการสอนในห้องเรียน

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบ Active Learning พบว่า อยากให้มีการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ อีก เป็น

ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนแบบ Active Learning มากที่สุด รองลงมา คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Active Learning ช่วยเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น และหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยการพูด การเขียน การอภิปรายกับเพื่อนๆ เป็นแรงขับที่ทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา รายวิชามากขึ้น ผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์อาจารย์โดยภาพรวมที่ได้รับประโยชน์จากห้องเรียนอัจฉริยะ และงานวิจัยของ อภิรดี นันทศุภวัฒน์ และเรมวาล นันทศุภวัฒน์ (2556) ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ด้วยวิธีการแบบ Active Learning ช่วยให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในบรรยากาศของการเรียนรู้ รวมทั้งงานวิจัยของ Bonk & Graham (2004) ที่พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น ผลที่ตามมาคือทำให้เป็นผู้ใฝ่รู้

3. ผลจากการสัมภาษณ์อาจารย์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงห้องเรียนอัจฉริยะ มีหลายด้าน ได้แก่ การปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตไร้สาย (WiFi) ให้มีเสถียรภาพ เพื่อรองรับจำนวนการใช้งานอย่างเพียงพอและความเร็วของอินเทอร์เน็ตมีความเหมาะสม เพิ่มอุปกรณ์สื่อโสตต่างๆ ให้เพียงพอต่อการใช้งาน เช่น ไมโครโฟน ปลั๊กไฟ ปากกาไวท์บอร์ดและกระดานไวท์บอร์ดเคลื่อนที่ได้ จอ Screen แสดงผล ตู้ล็อกเกอร์เก็บอุปกรณ์การสอนของอาจารย์ รวมทั้งติดกระดานกระจกรอบห้องแทนผนังเขียนได้ เนื่องจากเขียน

และลบได้ง่ายกว่า ประกอบกับการปรับปรุงโต๊ะให้พับและจัดเป็นวงกลมได้ง่าย มีความแข็งแรง และมีความกว้างเพียงพอเพื่อวางอุปกรณ์การเรียนได้สะดวก รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์เสริมต่างๆ ในการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ต้องปรับปรุงห้องให้เก็บเสียงได้ มีแสงสว่างเพียงพอและมีโทนสีสว่าง และดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียนอยู่เสมอ หากมีการปรับปรุงและเพิ่มจำนวนห้องเรียนอัจฉริยะในอนาคต ควรมีหลากหลายรูปแบบ เพื่อตอบสนองการใช้งานที่มีความแตกต่างกัน และสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะก่อนเสมอ

ทั้งนี้ผลการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้ใช้งานห้องเรียนอัจฉริยะแต่ละสำนักวิชาที่มีความเห็นร่วมกันมากที่สุด ได้แก่ เพิ่มอุปกรณ์สื่อโสตต่างๆ ให้เพียงพอต่อการใช้งาน เช่น ไมโครโฟน การปรับปรุงโต๊ะให้พับและจัดเป็นวงกลมได้ง่าย รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์เสริมต่างๆ ในการเรียนการสอนแบบ Active Learning เพิ่มขึ้น และเพิ่มจำนวนห้องเรียนอัจฉริยะ เป็นต้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ Yang, Gerber & Mino (2013) พบว่า การรับรู้ความพึงพอใจห้องเรียน ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะเชิงพื้นที่ของห้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมองเห็น (Visibility) และเฟอร์นิเจอร์ในห้องเรียน และคุณลักษณะโดยรอบ ซึ่งเป็นผลมาจากการออกแบบ การจัดการ และการบำรุงรักษาห้องเรียน

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาและอาจารย์ได้รับประโยชน์จากการใช้ห้องเรียนอัจฉริยะและการเรียนการสอนแบบ Active Learning หลายด้าน ดังนั้นการสนับสนุนการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนแบบ Active Learning ของมหาวิทยาลัยฯ จึงควรดำเนินต่อไปอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการ

ปรับปรุงและพัฒนาห้องเรียนให้ตอบโจทย์แก่การใช้งานมากที่สุด รวมทั้งเพิ่มจำนวนห้องเรียนอัจฉริยะมากขึ้นในอนาคต ผลจากการวิจัยมีข้อเสนอแนะการปรับปรุงห้องเรียนอัจฉริยะ ดังนี้ 1) ปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตไร้สาย (WiFi) ให้มีเสถียรภาพ 2) เพิ่มจำนวนไมโครโฟน 3) เพิ่มจำนวนปลั๊กไฟให้เพียงพอ 4) เพิ่มจำนวนปากกาและกระดานไวท์บอร์ดเคลื่อนที่ได้ 5) ติดกระดานกระจกรอบห้อง 6) โต๊ะต้องพับง่าย รวดเร็วกว่าเดิม และต้องมีความแข็งแรง มีความกว้างเพียงพอเพื่อวางอุปกรณ์การเรียน 7) ห้องต้องมีแสงสว่างเพียงพอและมีโทนสีสว่าง 8) เพิ่มจำนวนห้องเรียนอัจฉริยะ 9) ปรับปรุงห้องให้เก็บเสียงได้ 10) เพิ่มตู้ล็อกเกอร์เก็บอุปกรณ์การสอนของอาจารย์ 11) เพิ่มจอ screen แสดงผลในห้องเรียน 12) ดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียนให้อยู่เสมอ 13) จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์เสริมต่างๆ

นอกจากนี้ ในเชิงนโยบายควรมีการออกแบบห้องเรียนควรคำนึงถึงธรรมชาติของวิชาต่างๆ เพื่อออกแบบห้องเรียนให้ตรงกับความต้องการใช้งานมากขึ้น โดยการแบ่งกลุ่มวิชาให้เหมาะสม แล้วออกแบบห้องเรียนให้เหมาะสมกับกลุ่มวิชานั้นๆ รวมทั้งการสร้างห้องเรียนอัจฉริยะให้มีหลากหลายรูปแบบ เพื่อตอบสนองการใช้งานที่มีความแตกต่างกัน เช่น ห้องเรียนที่ไม่มีโต๊ะซึ่งเหมาะสำหรับการเรียนการสอนบางวิชา แต่อุปกรณ์การเรียนการสอนต้องสามารถเคลื่อนที่ได้สะดวก นอกจากนี้ การพัฒนาหรือปรับปรุงห้องเรียนควรมีการสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ต้องการสอนแบบ Active Learning ก่อน เพื่อให้ตอบโจทย์การใช้งานมากที่สุด

อย่างก็ตาม การเรียนการสอนแบบ Active Learning เกิดจากอาจารย์เป็นสำคัญ การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในห้องเรียนเกิด

จากอาจารย์ อาจารย์ต้องออกแบบกิจกรรมให้นักศึกษามีส่วนร่วม ห้องเรียนอัจฉริยะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้อาจารย์มีความยืดหยุ่นในการออกแบบการสอนได้หลายรูปแบบมากขึ้น ซึ่งผู้กำหนดนโยบายควรคำนึงถึงประเด็นนี้มากกว่าการปรับปรุงและพัฒนาห้องเรียนทางกายภาพ รวมทั้งผู้ควรกำหนดแผนการปรับปรุงและพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะเป็นระยะสั้น กลาง ยาว เพื่อเป็นกรอบหรือทิศทางในการพัฒนาในชัดเจน ด้วยวิธีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา คำนึงถึงขนาดของปัญหา ความรุนแรง ความยากง่ายในการแก้ปัญหา ความสนใจหรือความตระหนักของผู้เรียนและผู้สอนที่มีต่อปัญหานั้น และการส่งเสริมการเรียนออนไลน์ เป็นทางเลือกหนึ่งที่ได้รับคามนิยมอย่างมากในปัจจุบัน ซึ่งสามารถลดงบประมาณในการพัฒนาห้องเรียนได้

สำหรับข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ 1) ควรทำการศึกษาประสิทธิภาพหรือผลลัพธ์ของการเรียนการสอนแบบ Active Learning เพิ่มเติม เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงเชิงนโยบายที่ตรงประเด็นมากขึ้น 2) ควรมีการขยายขอบเขตของประชากรในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อศึกษาประชากรในกลุ่มที่กว้างขึ้นและสามารถเปรียบเทียบความสัมพันธ์และความแตกต่างได้ 3) ควรเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและออกแบบสอบถามเฉพาะกลุ่มสำหรับนักศึกษาและกลุ่มวิชาต่างๆ ที่มีความต้องการห้องเรียนอัจฉริยะที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจน และมีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุนวิจัยสถาบันมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่สนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กิดานันท์ มลิทอง. (2548). *เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2557). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ชรรวมสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2560). *รายงานประจำปี 2560 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2560). *แผนปฏิบัติการดิจิทัล ระยะ 5 ปี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- อภิรดี นันท์ศุภวัฒน์ และ เรมवल นันท์ศุภวัฒน์ (2556). ความพึงพอใจและผลลัพธ์ของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานในกระบวนวิชาภาวะผู้นำและการจัดการทางการแพทย์ของนักศึกษาพยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *พยาบาลสาร*, 40: 47-60.
- Best, J.W., (1981). *Research in Education, 4th ed.* New Jersey: Prentice-Hall Inc., p. 182.
- Bonk, C.J., & Graham, C.R. (2004). *Handbook of blended learning: Global perspectives*. San Francisco: Pfeiffer Publishing.
- Hill. M.C., & Kathryn E.K. (2010). The Impact of Physical Classroom Environment on Student Satisfaction and Student Evaluation of Teaching in the University Environment. *Academy of Educational Leadership Journal*, 14(4): 65-79.
- Maddox, H. (1965). *How to Study*. London: Wyman Lod.,
- Yang. Z., Gerber. B.B., & Mino. L.L. (2013). A Study on Student Perceptions of Higher Education Classrooms: Impact of Classroom Attributes on Student Satisfaction and Performance. *Building and Environment*, 70: 171-188.

นวัตกรรมการสอนกระบวนการวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคมในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา สู่ EEC

Teaching Innovation in Volunteer Sprints for a Social Development Course for Developing Working Essential Skills towards EEC of Burapha University Students

ภัทรมนัส ศรีตระกุล¹

Phattharmanat Sritrakul¹

Received: 11 September 2020

Revised: 24 November 2020

Accepted: 15 January 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนวัตกรรมการสอนกระบวนการวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม ในการพัฒนาทักษะที่จำเป็น ของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาสู่ EEC มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนวัตกรรมการสอนกระบวนการวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคมและศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการสอนในกระบวนการวิชาจิตอาสาพัฒนาสังคม ประชากรในการศึกษาเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ศึกษากระบวนการวิชาจิตอาสาภาคเรียนที่ 2/2563 ทุกคนจำนวน 271 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง ขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างนวัตกรรมการสอน โดยสังเคราะห์วิธีสอนแบบใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL) การสอนแบบ Co-5STEPS และ การใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) 2) นำนวัตกรรมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้กระบวนการวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม ผลการวิจัย พบว่า ด้านการสร้างนวัตกรรมการสอน มีทั้งหมด 8 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. สร้างทางเลือกให้ผู้เรียน 2. สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน 3. กำหนดเป้าหมายพื้นที่ เพื่อสำรวจปัญหาความต้องการ 4. วางแผนจัดทำโครงการ 5. สร้างเครือข่ายในการทำงาน 6. ปฏิบัติงานตามแผน 7. สรุปและประเมินผล 8. นำเสนอผลงาน สำหรับด้านผลการนำนวัตกรรมการสอนไปใช้ พบว่า นิสิตเกิดทักษะที่จำเป็นตามแนวคิดของ EEC ประกอบด้วยทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณ และการมีจิตอาสา ร้อยละ 100 ทักษะอาชีพร้อยละ 86.96 การใช้เทคโนโลยีร้อยละ 82.60 ทักษะความคิดสร้างสรรค์ร้อยละ 78.26 ส่วนทักษะที่นำไปใช้ น้อยที่สุดคือ การจัดการข้ามวัฒนธรรม ร้อยละ 69.57

คำสำคัญ: นวัตกรรมการสอน, จิตอาสา, ทักษะที่จำเป็น

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹ Lecturer, Department of Vocational Education and Social Development, Faculty of Education, Burapha University

Abstract

The purposes of this study were to create teaching innovation in Volunteer Sprits for Social Development Course for Developing Working Essential Skills towards EEC area of Burapha University Students and to develop the integration in teaching progress on this course. The sample was 271 students enrolled in this course. The population was selected by purposive sampling. The research method was created the teaching innovation which integrated among Project-Based Learning (PBL), Co-5SETPs and Creativity Based Learning. The teaching procedures were as follows.- (1) creating learning options (2) building learning inspiration (3) targeting area (4) planning the project (5) building the connection (6) arranging activities (7) concluding and evaluating activities (8) presenting the project. After the teaching innovation was implemented, our finding would seem to imply that students had been developed essential working skills; collaborative working skill, communicating skill, critical thinking skill, and volunteer sprit for 100%, career skill for 86.96%, media skill for 82.60%, creativity skill Sprits for Social Development Course for Developing Working Essential Skills towards EEC of Burapha University Students for 78.26% and cross-cultural management for 69.57%.

Keywords: Teaching Innovation; Volunteer Sprits; Essential Working Skills

บทนำ

นโยบายรัฐบาลในปี พ.ศ.2560 มุ่งส่งเสริมการค้าการลงทุนเพื่อพัฒนาการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศนโยบายการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจบริเวณภาคตะวันออก มีเป้าหมายการพัฒนา 3 จังหวัดในภูมิภาคตะวันออกได้แก่ ระยอง ชลบุรี และ ฉะเชิงเทราให้เป็นพื้นที่เพื่อรองรับความเจริญทางด้านเศรษฐกิจรองจากกรุงเทพมหานคร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) โดยนโยบายดังกล่าวอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ไทยแลนด์ 4.0 หากการพัฒนาภูมิภาคนี้

มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากขึ้น ก็จะส่งผลให้ผู้ประกอบการมีการจ้างงานมากขึ้น สามารถดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศโดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาชนจีนทำให้เกิดการ

สร้างกระบวนการถ่ายโอนเทคโนโลยีขั้นสูงสู่ประเทศไทยและอาเซียนเกิดการขยายตัวแรงงานในอาเซียนจำนวนมาก (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

ดังนั้น การพัฒนากำลังคนจึงเป็นโจทย์สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ภาคตะวันออกดังกล่าว แต่เนื่องจากปัจจุบันศักยภาพของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ EEC ยังไม่ตอบโจทย์ตามความต้องการของการพัฒนาพื้นที่สู่เขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งงานวิจัยของสภาการศึกษาแห่งชาติ ได้สำรวจปัญหาแรงงานไทยพบว่าตลาดแรงงานปัจจุบันของประเทศไม่สอดคล้องกับคุณลักษณะแรงงานในตลาดแรงงานในพื้นที่ EEC สะท้อนถึงผลผลิตของการศึกษาที่ไม่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการในพื้นที่แรงงานส่วนใหญ่ขาดทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและการทำงานในพื้นที่ ดังนั้น การ

อุดมศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตและพัฒนากำลังคนดังกล่าวเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพคนเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทย ไปสู่ Thailand 4.0 นอกจากนี้การพัฒนาอุดมศึกษาของไทยที่ผ่านมาตามแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 พ.ศ.2551-2565 มีจุดเน้นในการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยเพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต สร้างความรู้และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกาภิวัตน์สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทย โดยใช้กลไกของธรรมาภิบาล การเงินการกำกับมาตรฐานและให้เครือข่ายอุดมศึกษาบนพื้นฐานของเสรีภาพวิชาการ ความหลากหลาย และเอกภาพเชิงระบบ อีกทั้ง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาประกาศใช้แผนการอุดมศึกษา 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับบทบัญญัติทางกฎหมายในการพัฒนาประเทศ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564 และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 กำหนดการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยใช้โครงการหลักตามยุทธศาสตร์) Flagship Projects) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินโครงการหลักตามยุทธศาสตร์ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนที่สนับสนุนการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนานักศึกษาแบบองค์รวมมีคุณลักษณะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตอบสนองต่อสังคมมีความรู้ควบคู่คุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561)

มหาวิทยาลัยบูรพาในฐานะมหาวิทยาลัยหลักในภาคตะวันออกได้ลงนามร่วมมือกับสำนัก

คณะ กรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เพื่อผลักดันให้เป็นมหาวิทยาลัยหลักในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ตามแผนยุทธศาสตร์ไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งมีแนวโน้มความต้องการแรงงานและผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาสำหรับ EEC (ปี 2560-2564) จำนวน 170,000 คน แต่ในข้อเท็จจริง พบว่ามีผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาประมาณ 120,000 คน ทำให้เกิดช่องว่างประมาณ 50,000 คน ที่จะพัฒนาหลักสูตรทางด้านวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เน้นการเรียนการ

ดังนั้น มหาวิทยาลัยบูรพาจึงได้วางแผนเตรียมการพัฒนาหลักสูตรไปสู่ EEC ในอนาคต โดยมีแผนสอนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับนโยบาย ประเทศไทย 4.0 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนแบบ Reskill Upskill เพื่อเตรียมหลักสูตรที่มีความรู้ มีทักษะสูงและมีคุณธรรมออกไปสู่สังคมในภาคตะวันออกต่อไป (ผู้จัดการออนไลน์, 2562)

จากการสัมภาษณ์คณาจารย์ที่สอนกระบวนการวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคมในช่วงระยะเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา พบว่า เป็นกระบวนการสอนที่เน้นในด้านเนื้อหา การเรียนการสอนขาดการปฏิบัติการในพื้นที่จริง มีการจัดกิจกรรมอยู่บางส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเก็บขยะริมหาดบางแสน เป็นต้น นิสิตไม่สามารถแสดงศักยภาพในด้าน ขาดการแสดงออกในด้านความรู้และทักษะที่จำเป็น การสอนจึงยังไม่เป็นไปตามเอกลักษณ์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนได้ศึกษากระบวนการวิชานี้ได้ออกแบบการเรียนการสอนตามความสนใจและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนในรายวิชานี้เพื่อต้องการให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการ

เรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยัง ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีมมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และมีทักษะที่จำเป็นเพื่อเป็นประโยชน์จากการเรียนรู้ และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้น จึงได้พัฒนานวัตกรรมการสอน เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิด และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของมหาวิทยาลัยบูรพาซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยหลักในพื้นที่ EEC จึงเป็นแนวทางที่สำคัญในการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับนิสิตทุกคนในการพัฒนาสังคม และชุมชนของมหาวิทยาลัยบูรพาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างนวัตกรรมการสอน กระบวนวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคมในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการสอน ในกระบวนวิชาจิตอาสาพัฒนาสังคม

นิยามศัพท์

นวัตกรรมการสอน คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยนำทฤษฎีการสอน บูรณาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้า พัฒนาความรู้และนำไปปฏิบัติ ซึ่งการสร้างนวัตกรรมการสอนนี้เน้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติร่วมกัน โดยพัฒนาจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็น

กระบวนวิชาจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคม หมายถึง กระบวนวิชาศึกษาทั่วไปของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาที่จัดการเรียนการสอนโดยคณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม รหัสวิชา 40240459 จำนวน 2 หน่วยกิต โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของจิตอาสา สามารถปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสา

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทักษะที่จำเป็นสำหรับการเข้าสู่ตลาดแรงงานในพื้นที่ EEC

ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (okmd.or.th) ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ ที่จะต้องพัฒนาให้นิสิตมีทักษะเหล่านี้ก่อนที่จะจบการศึกษาและออกไปประกอบอาชีพในอนาคต เป็นการฝึกการทำงานให้เป็นระบบ ปลูกฝังกระบวนการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง ดังนั้นการฝึกนิสิตให้มีความรู้รับผิดชอบและระเบียบวินัย เพราะปัจจัยที่สำคัญในการดึงดูดการลงทุน คือการที่ภาคตะวันออกมีกำลังคนที่มีคุณภาพและทักษะที่จำเป็นให้ตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมาย

ดังนั้น เมื่อสังเคราะห์ทักษะการทำงานในอนาคต (Future Work Skills 2030) เอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, 2557) แผนการพัฒนาบุคลากรในเขตพิเศษภาคตะวันออก(กระทรวงแรงงาน, 2561) ทักษะที่จำเป็นสำหรับตลาดแรงงาน (World Economics Forum, 2018) ทักษะการทำงานในอนาคต 2030 (OECD, 2019) ร่วมกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยบูรพา (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2562) สามารถกำหนดทักษะที่จำเป็นสู่การเตรียมความพร้อมนิสิตเพื่อเข้าสู่ตลาด แรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ EEC ประกอบด้วย ทักษะการคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิจรณ์ญาณ การทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร ทักษะในการจัดการข้ามวัฒนธรรม ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ ทักษะเฉพาะวิชาชีพ และการมีจิตสาธารณะ

2. การสร้างนวัตกรรมการสอน

การสร้างนวัตกรรมการสอน มีวัตถุประสงค์พัฒนารูปแบบนวัตกรรมสอนกระบวนการวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคมให้เกิดขึ้นเกิดทักษะที่จำเป็นสำหรับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานผู้สอนใช้หลักการและแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนวัตกรรม การเรียนการสอน โดยเน้นประสบการณ์จากการลงปฏิบัติงานจริง ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้แนวคิดสำคัญไว้กล่าวคือ ทิศนา ขัมมณี (2550) อธิบายว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นศูนย์กลางนั้น มีลักษณะที่เน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นหลัก โดยจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับความถนัดความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ และแนวทางการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อได้ลงมือปฏิบัติและค้นพบความรู้จากการลงมือทำและความสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วน หวน พิณรุฬห์ (2551) ให้หลักสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน สำคัญไว้ 7 ข้อ คือ 1) ความต้องการหรือความสนใจของผู้เรียน 2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากที่สุด 3) เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้และสืบค้นหาความรู้ด้วยตนเอง 4) เป็นการพึ่งพาตนเองเพื่อให้เกิดทักษะที่จะนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีคิดอย่างเหมาะสม ไม่เน้นจดจำเพียงเนื้อหา 5) เน้นการประเมินตนเองจากผู้สอนเป็นผู้ประเมินเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง รู้จุดเด่นจุดด้อย และพร้อมที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสมเป็นการประเมินตามสภาพจริงและใช้แฟ้มสะสมงาน 6) เน้นความร่วมมือซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน 7) เน้นรูปแบบการ

เรียนรู้ซึ่งอาจจัดได้ทั้งในรูปแบบกลุ่มหรือเป็นรายบุคคล นอกจากแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ(Project-Based Learning) การสอนอย่างสร้างสรรค์(Creativity Based Learning) และ Co-5STEPS ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเสนอสาระสำคัญของการสอนแต่ละประเภท ดังนี้

วัชรินทร์ โพธิ์เงิน และคณะ (2557) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ ของสาขาวิศวกรรมแมคคาทรอนิกส์ภาควิชาอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ไว้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม ผู้สอนจัดเตรียมขอบเขตโครงการและตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นผู้เรียน ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความเป็นไปได้ในการทำโครงการโดยค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อหาแนวทางหารจัดทำโครงการ ขั้นตอนที่ 3 กำหนดหัวข้อ หลังจากมติที่ประชุมเสร็จสิ้นสมาชิกในกลุ่มจะกำหนดหัวข้อ และวางแผนขั้นตอนในการดำเนินโครงการ หน้าที่ของแต่ละคน แล้วนำเสนอแก่ผู้สอน ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการตามขั้นตอน โดยมีผู้สอนให้คำปรึกษา และมีการทดสอบเพื่อวัดประสิทธิภาพในการทำงาน ขั้นตอนที่ 5 คณะทำงานจัดทำรายงานและนำเสนอโครงการผ่านเครื่องมือออนไลน์ต่างๆ ในขณะที่ ภาวสิษฐ์ บุญศรี (2561) ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2557) ได้เสนอแนวคิดที่ใช้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้เป็นฐานเพื่อเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนจากประสบการณ์

ความสำเร็จของโรงเรียนในประเทศไทยทั้งหมด 6 ขั้นตอน (1) ขั้นให้ความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับแนวปฏิบัติการทำโครงการ (2) ขั้นกระตุ้นความสนใจ ซึ่งผู้สอนต้องเตรียมกิจกรรม เพื่อ

ผู้เรียนเสนอกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนหรือเรื่องใกล้ตัวที่สามารถเรียนรู้ได้เอง (3) จัดกลุ่มร่วมมือ ผู้เรียนแบ่งกลุ่มวางแผนกิจกรรมโดยระดมความคิดและหารือเพื่อหาข้อสรุปในดำเนินโครงการและแบ่งหน้าที่เพื่อรับทราบหน้าที่ของแต่ละคน (4) ค้นหาความรู้ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษาเป็นระยะๆ หรือเมื่อเกิดปัญหา (5) ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้จากการทำโครงการ โดยผู้สอนตั้งคำถามเพื่อสรุปการเรียนรู้ (6) ขั้นนำเสนอผลงาน ผู้เรียนนำเสนอผลงานโดยผู้สอนจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้เรียนต่างกลุ่ม เพื่อสรุปผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555) ได้เสนอการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดโดยผู้สอนและผู้เรียนต้องดำเนินการไปพร้อมกัน คือ (1) กำหนดประเด็นปัญหา โดยที่ผู้เรียนและผู้สอนกำหนดร่วมกัน (2) วางแผนทำโครงการ โดยผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กำหนดแนวทางการดำเนินโครงการ และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ (3) การลงมือทำโครงการ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนและจะได้เรียนรู้ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม (4) การสะท้อนคิดการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และ (5) การนำเสนอผลงานผ่านสื่อต่างๆ เพื่อนำเสนอนวัตกรรมการค้นคว้าจากโครงการ

สำหรับแนวความคิดทฤษฎีการสอนแบบ CO-5STEPS เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, 2562) กำหนดการสอนไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) เสนอสิ่งเร้าเพื่อกระตุ้นการอยากรู้ของผู้เรียน (2) แสวงหาสารสนเทศ คือให้ผู้เรียนค้นคว้าความรู้สังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่านการทำใบงาน และการทำงาน

กลุ่ม (3) การอภิปรายการดำเนินงาน โดยผู้เรียนต้องเสนอผลงานและผู้สอนต้องทำหน้าที่เชื่อมโยงความรู้ (4) การสื่อสารและสะท้อนคิด ผู้เรียนต้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อดีข้อเสีย (5) ประยุกต์และตอบแทนสังคมผู้เรียนต้องนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปเผยแพร่หรือนำไปเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้จะทำให้เกิดทักษะ 7C ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การคิดเชิงวิจรณ์ญาณ และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) การสื่อสาร (Communication) ความร่วมมือ (Collaboration) คอมพิวเตอร์และสารสนเทศ (Computing and ICT) การจัดการข้ามวัฒนธรรม (Cross-Cultural Understanding) และทักษะอาชีพ (Career Skill) เป็นต้น

ส่วนการสอนแบบการใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based-Learning: CBL) วรวรรณ นิमितพงษ์กุลและ วิริยะ ฤชชัยพานิช (2562) ได้สร้างนวัตกรรมการสอนนี้โดยใช้การสอนแบบใช้โครงการเป็นฐาน และ Active Learning ที่เน้นการลงมือปฏิบัติมากกว่าการเรียนในห้องเรียน มี 8 องค์ประกอบ คือ (1) การสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นความอยากรู้ (2) ค้นหา รวบรวม แยกแยะ และนำเสนอข้อมูลมาสร้างเป็นความรู้และคำตอบ (3) การสอนต้องสร้างคำถามและออกแบบการสอนที่เน้นรายกลุ่ม (4) ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นหาคำตอบด้วยตนเอง (5) ใช้เกมนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน สร้างความสนุกสนานระหว่างการเรียนรู้ (6) แบ่งกลุ่มค้นคว้าทำโครงการ (7) นำเสนอผลการทำงานหรือชิ้นงานผ่านสื่อและวิธีการต่างๆ (8) ผู้สอนวัดผลต่างๆ ทั้งด้านความรู้และทักษะที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน ทั้งนี้การสอนในลักษณะนี้เน้นให้ผู้เรียนค้นคว้า

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มากกว่าการอธิบายหน้าชั้นเรียน การสอนในลักษณะนี้ปลูกฝัง ทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการนำเสนอ ความรับผิดชอบ การประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะการคิดสร้างสรรค์ จากสังเคราะห์รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงนำผลการสังเคราะห์ดังกล่าวไปออกแบบการสอนในกระบวนการวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคมในการปฏิบัติการสอนจริงต่อไป

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยรับผิดชอบต่อกระบวนการวิชาจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการวิชาพื้นฐานของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 มีจำนวนนิสิตที่อยู่ในความรับผิดชอบการสอนครั้งนี้ทั้งหมด 12 กลุ่ม จำนวนนิสิต 418 คน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างทางเลือกให้ผู้เรียน ได้แก่ การเลือกเรียนการสอนโดยการใช้นวัตกรรมที่เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม และการสอนแบบวิธีเดิมนที่เน้นการบรรยายและทำงานเดี่ยว ผลการสร้างทางเลือก มีนิสิต 7 กลุ่ม จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 65 ที่เลือกเรียนแบบการสอนที่ใช้นวัตกรรมการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 นวัตกรรมการสอนกระบวนการวิชาจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยแนวทางการจัดกิจกรรมการสอน 8 ขั้นตอน

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาจิตอาสา จำนวน 16 ชั่วโมง

2.3 รายงานการปฏิบัติงานโครงการจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคมของนิสิตทุกกลุ่ม

2.4 แบบประเมินกิจกรรมการทำงานกลุ่ม แบ่งออกเป็น(1) ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมต่อตนเองและสังคม (2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

2.5 แบบประเมินการทำโครงการจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.1 ศึกษาเอกสารหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบไปด้วย การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน การจัดการเรียนการสอนแบบ CO-5STEPS และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน

3.2 สร้างนวัตกรรมการสอนจากสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี แล้วนำนวัตกรรม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประเมินคุณภาพของนวัตกรรมด้วยแบบประเมินคุณภาพนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นแล้วนำไปปรับปรุงพัฒนาและนำไปใช้

3.3 เขียนแผนการสอนให้สอดคล้องกับนวัตกรรมที่ออกแบบ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านประเมินความเหมาะสมของแผนการสอนแล้วปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

3.4 นำแผนการสอนไปใช้สอนกับกลุ่มนิสิตที่เลือกการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมโครงการกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคม

3.5 ประเมินผลการสอนตามแผนการสอน และประเมินโครงการจิตอาสาของนิสิต

3.6 สรุปและอภิปรายผลการใช้นวัตกรรม

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างรูปแบบนวัตกรรมการเรียนการสอน

ผู้วิจัยใช้จัดการเรียนรู้ในรูปแบบของการใช้โครงการเป็นฐาน(Project-Based Learning:

PBL) และกระบวนการสอนในรูปแบบCo-5STEPS และการสอนโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based-Learning) ซึ่งมีการศึกษาแนวคิดการสอนและสร้างนวัตกรรมการสอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์รูปแบบการสอน จากทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

จากการวิจัยของ วัชรินทร์ โพธิ์เงินและคณะ (2556) วิจารณ์ พานิช (2555) ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2557) และ ภาวสิทธิ์ บุญศรี (2561) สามารถสังเคราะห์รูปแบบการสอนแบบ การใช้โครงงานเป็นฐานได้ดังนี้ 1.ให้ความรู้พื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมและกระตุ้นความสนใจ 2.เลือกปัญหาที่สนใจและหาข้อมูลเพิ่มเติม 3.วางแผนปฏิบัติการและดำเนินโครงการ 4.ประเมินผล

โครงการ 6.สรุปผลโครงการ และนำเสนอผลงาน

ขั้นตอนที่ 2 นำผลการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่ได้จากตารางสังเคราะห์ที่ 1 มาร่วมสังเคราะห์กับการสอนแบบ CO-5STEPS และ การสอนแบบใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน ซึ่งเป็นการสอนที่เน้นทักษะการทำงานในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย การปลูกฝังทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิจรณ์ญาณ การคิดเพื่อการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานเป็นทีม (Collaboration Skills) ทักษะการใช้เทคโนโลยี(Digital skills) และ การส่งเสริมให้มีจิตสาธารณะ ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นกับกระบวนการวิชาจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคมดังตารางที่ 1

ตาราง 1 ผลการสังเคราะห์ขั้นตอนการสอนในการสร้างนวัตกรรม

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	การจัดการเรียนรู้แบบ CO-5STEPS	การจัดการเรียนรู้โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน	ผลการสังเคราะห์การสอนกระบวนการวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม
1. ให้ความรู้พื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมและกระตุ้นความสนใจ	1. เสนอสิ่งเร้าเพื่อกระตุ้นการอยากรู้ของผู้เรียน	1. การสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นความอยากรู้	1. สร้างทางเลือกให้ผู้เรียน
2. เลือกปัญหาที่สนใจ	2. แสวงหาสารสนเทศ ให้ผู้เรียนค้นคว้า ความรู้ สังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ผ่านใบงาน และวิเคราะห์เนื้อหาการทำงานกลุ่ม	2. ค้นหา รวบรวม แยกแยะ และนำเสนอข้อมูลมาสร้างเป็นความรู้และคำตอบดีขึ้นจากการเรียน การสอน	2. สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน
3. จัดกลุ่ม	3. การอภิปรายแนวทางการดำเนินงาน ซึ่งผู้เรียนต้องเสนอผลงาน โดยผู้สอนต้องทำหน้าที่เชื่อมโยงความรู้	3. การสอนต้องสร้างคำถามและออกแบบการสอนที่เน้นรายกลุ่ม	3. กำหนดเป้าหมายพื้นที่ เพื่อสำรวจปัญหาความต้องการ
4. วางแผนปฏิบัติการและหาข้อมูลเพิ่มเติม	4. สื่อสารและสะท้อนคิด ผู้เรียนต้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็นวิเคราะห์ข้อดีข้อเสีย	4. ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นหาคำตอบด้วยตนเอง	4. วางแผนจัดทำโครงการ
5. ประเมินผลโครงการ	5. ประยุกต์และตอบแทนสังคม	5. ใช้เกมนำมาพัฒนาการจัด การเรียนการสอนเพื่อสร้างความสนุกสนานระหว่างการเรียนรู้	5. สร้างเครือข่ายในการทำงาน
6. สรุปผลโครงการ และนำเสนอผลงาน		6. แบ่งกลุ่มค้นคว้าทำโครงการ	6. ปฏิบัติงานตามแผน
		7. นำเสนอผลการทำงานหรือชิ้นงานผ่านสื่อแลวีธีการต่างๆ	7. สรุปและประเมินผล
		8. ผู้สอนวัดผลต่างๆ ทั้งด้านความรู้และทักษะที่เกิดขึ้น	8. นำเสนอผลงาน

จากการสังเคราะห์แนวคิดการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน (PBL) การสอนโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ Co-5STEPS เพื่อสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอน

1. การสร้างทางเลือกให้ผู้เรียน ผู้สอนสร้างทางเลือกให้แก่ นิสิตในการจัดการเรียนการสอนวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม 2 ทางเลือก ได้แก่ เลือกเรียนแบบฟังบรรยาย และการเรียนในรูปแบบของการลงพื้นที่ปฏิบัติจริงของนิสิต ด้วยกระบวนการ Active Learning การเรียนแบบบรรยายเป็นไปในลักษณะของการฝึกทักษะกระบวนการ การคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ตามสภาพปัญหาและสถานการณ์ในพื้นที่

2. การสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาผู้สอน ให้นิสิตศึกษาตัวอย่างการทำโครงการจิตอาสาจากแหล่งเรียนรู้และสารสนเทศในโลกออนไลน์ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมเพิ่มเติมในกระบวนการคิดวิเคราะห์ แนวทางการจัดกิจกรรมให้ดูตัวอย่างของบุคคลอุทิศตนทำประโยชน์ให้กับสังคม เพื่อสร้างแรงจูงใจในการกระตุ้นผู้เรียนให้คิดเพื่อสังคม

3. กำหนดเป้าหมายพื้นที่เพื่อสำรวจปัญหาความต้องการ ผู้สอนให้ นิสิตค้นคว้าสถานที่ที่ นิสิตสนใจในการลงพื้นที่ปฏิบัติการจากสื่อต่างๆ มอบหมายให้ นิสิตลงสำรวจพื้นที่เพื่อติดต่อประสานงานศึกษาความต้องการของชุมชนจัดกิจกรรมสอดคล้องกับปัญหาของพื้นที่ และฝึกทักษะการสื่อสารกับผู้อื่น

4. วางแผนจัดทำโครงการ หลังจากที่ได้ศึกษาความต้องการของพื้นที่แล้ว จะต้องนำสภาพปัญหาความต้องการของแต่ละพื้นที่ร่วมกันกำหนดแผนการดำเนินงาน คือ กำหนดปัญหา วัตถุประสงค์ของกิจกรรม ขอบเขตการศึกษา วางแผนและกำหนดวิธีการเตรียมความ

พร้อมก่อนลงพื้นที่ หลังจากนั้น นิสิตจะนำเสนอกิจกรรมจิตอาสาโดยผู้สอนจะมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาให้คำแนะนำโดยใช้หลักการสะท้อนคิดในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขโครงงาน ขั้นตอนนี้นิสิตจะได้อภิปรายร่วมกันเป็นหมู่คณะรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน มีการฝึกทักษะของการเป็นผู้นำและผู้ตาม การแสดงความคิดเห็นที่ใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้ได้มาซึ่งมติกกลุ่มที่เป็นเอกฉันท์

5. สร้างเครือข่ายในการทำงาน นิสิตทุกคนจะต้องสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับผู้อื่นหรือหน่วยงานอื่นๆ เช่น เพื่อนร่วมชั้นเรียน มหาวิทยาลัย วัด และหน่วยงานปกครองท้องถิ่น เพื่อระดมทุนหรือสิ่งของที่จำเป็นในการลงพื้นที่ใช้สื่อโซเชียลในการสร้างเครือข่ายเช่น Facebook หรือ Instagram เพื่อให้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมแสดงความคิดเห็น ซึ่ง นิสิตจะได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การทำงาน

6. การปฏิบัติงานตามแผน หลังจากที่ได้รับ การอนุมัติให้ลงพื้นที่ปฏิบัติการกิจกรรมแล้ว นิสิตต้องลงพื้นที่เพื่อเรียนรู้ปัญหาค้นหาแนวทางการแก้ปัญหาจากพื้นที่จริง เรียนรู้การช่วยเหลือผู้อื่นอันเป็นพื้นฐานของการมีจิตสาธารณะจากการปฏิบัติจริง โดยหัวหน้ากลุ่มจะคอยสังเกตการณ์และบันทึกเป็นระยะๆ ตั้งแต่การเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกิจกรรม นิสิตจะได้ฝึกทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นกลุ่มเพื่อสร้างความสามัคคีและการทำงานในลักษณะของผู้นำและผู้ตาม

7. สรุปและประเมินผล เมื่อนิสิตลงพื้นที่ปฏิบัติการกิจกรรมจิตอาสาตามที่ได้วางแผนเรียบร้อยแล้ว สมาชิกในกลุ่มจะต้องระดมสมองผ่านการพูดคุยเพื่อสะท้อนปัญหาในการดำเนินงาน วิเคราะห์และสังเคราะห์ ประโยชน์ที่ได้รับจากการลงพื้นที่ มีการสะท้อนคิดกิจกรรมว่ามีประโยชน์ต่อตนเอง ต่อสังคม อย่างไร รวมทั้งการ

สัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการ และนำบทสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ผลเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพต่อไป

8. นำเสนอผลงานซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะต้องนำเสนอผลการปฏิบัติงาน ในรูปแบบของคลิปหนังสั้นและใช้สื่อโซเชียลในการเผยแพร่ผลการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนิสิตในรุ่นต่อไป

ตอนที่ 2 ผลการนำนวัตกรรมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

การสร้างนวัตกรรมกระบวนการวิชาจิตอาสา

เพื่อพัฒนาสังคม เป็นการผสมผสานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการลงมือปฏิบัติฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้สอนทำหน้าที่เป็นเพียงที่ปรึกษาโครงการให้คำ แนะนำรูปแบบของการจัดโครงการ และเปิดความอิสระทางความคิดให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้นวัตกรรมกระบวนการวิชาจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคม จำนวน 16 ชั่วโมง โดยมีสาระสำคัญดังตาราง 2

ตาราง 2 แผนการจัดการเรียนรู้นวัตกรรมกระบวนการวิชาจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคม

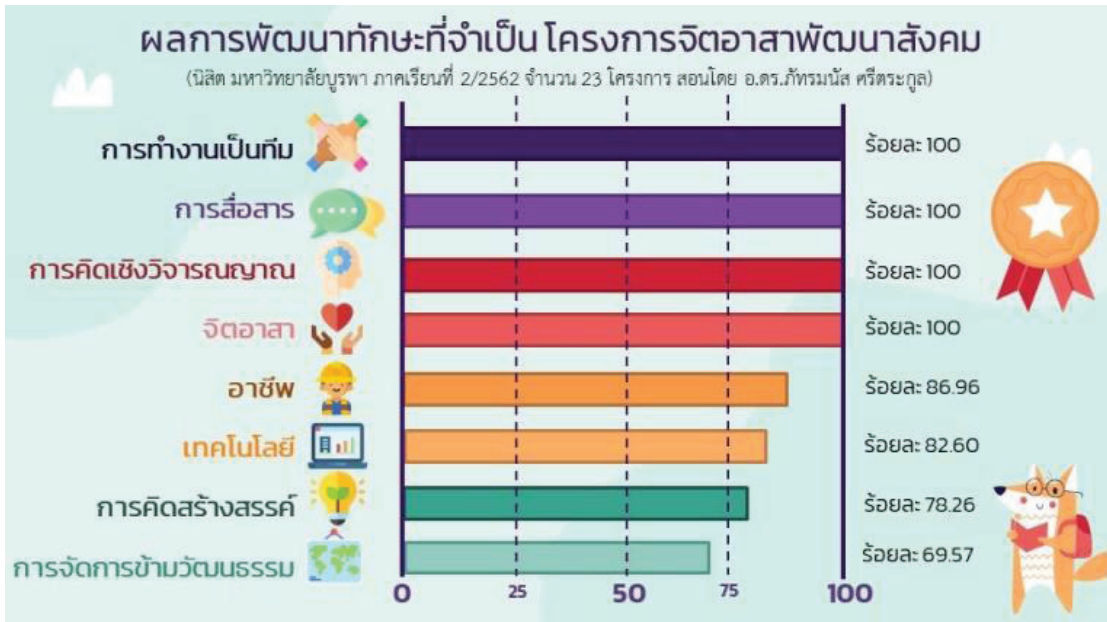
สัปดาห์	ขั้นตอน	เป้าหมายการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการสอน
1-2	แบ่งกลุ่มเพื่อสร้างทางเลือกตามความสมัครใจ	1. สร้างทางเลือกให้ผู้เรียน 2. สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน	1. การใช้วีดิทัศน์แบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Video) ในการสร้างแรงบันดาลใจในการออกไปทำประโยชน์ให้กับพื้นที่ ให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและคุณค่าของการเป็นจิตอาสา 2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรม เพื่อสร้างความสามัคคีและสัมพันธภาพที่ดีในความร่วมมือในการทำงาน	1. ใ้งานตอบคำถามจากวีดิทัศน์ เพื่อสะท้อนความรู้สึก 2. การอภิปรายข้อคำถามในลักษณะการให้เหตุผล
3-4	วางแผน ทำกิจกรรมโครงการจิตอาสา	3. กำหนดเป้าหมายพื้นที่เพื่อสำรวจปัญหาความต้องการ 4. วางแผนจัดทำโครงการ 5. สร้างเครือข่ายในการทำงาน	1. การเรียนรู้โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นฐาน ให้นิสิตค้นคว้าข้อมูลเลือกสถานที่ในการสำรวจความต้องการ/ช่วยเหลือ 2. ออกแบบโครงการจากปัญหาและความต้องการของพื้นที่ 3. ติดต่อประสานงานกับเจ้าของสถานที่ เพื่อให้การช่วยเหลือและสร้างเครือข่ายให้การช่วยเหลือ	1. ใ้งานสำรวจความต้องการและการให้ความช่วยเหลือ 2. หัวข้อโครงร่างโครงการกิจกรรมจิตอาสา
5	การนำเสนอรายละเอียดกิจกรรมโครงการจิตอาสา	ผู้สอนทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาโครงการโดยให้ข้อเสนอแนะในการปรับแก้แนวทางการจัดทำกิจกรรม	ใช้รูปแบบการสอนโดยเน้นการแก้ปัญหาเป็นรายกลุ่ม และการสะท้อนคิดระหว่างผู้นำเสนอและผู้ฟัง โดยผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นร่วมกันตั้งคำถามเพื่อหาแนวทาง ในการปรับปรุงแนวทางการจัดกิจกรรม	1. นำเสนอโครงร่างใช้สื่อคอมพิวเตอร์ เช่นการทำคลิปวีดีโอ โปรแกรมอื่นๆ 2. อภิปรายการจัดกิจกรรมระหว่างผู้สอนและนิสิต
6-7	การจัดกิจกรรมโครงการจิตอาสา	6. ปฏิบัติงานตามแผน โดยมีผู้สอนลงไปสังเกตการจัดกิจกรรม	การลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่กำหนด	ใบคะแนนที่ประเมินแนวทางการจัดกิจกรรม
8	สรุปและอภิปรายโครงการจิตอาสา	7. สรุปและประเมินผล 8. นำเสนอผลงาน	วิพากษ์การจัดกิจกรรมของเพื่อนร่วมชั้นเรียน	การนำเสนอบทสรุปโครงการและการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง

จากการนำนวัตกรรมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ นิสิตสรรค์สร้างกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคม โดยมีทั้งหมด 23 โครงการ ซึ่งมีรายละเอียดผลการประเมินกิจกรรมจิตอาสา กล่าวคือ 1) มีรายละเอียดโครงการ/กำหนดเป้าหมายในการทำงานระบุวัน/เวลา สถานที่งบประมาณ ร้อยละ 98.7 2) นิสิตทุกคนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ร้อยละ 95.36 3) โครงการสะท้อนปัญหาและความต้องการของพื้นที่ ร้อยละ 92.4 4) วัตถุประสงค์และกิจกรรมมีความสอดคล้องกัน ร้อยละ 89.5 5) มีการสรุปผลปัญหาและข้อเสนอแนะ ร้อยละ 81.73 และ 6) มีการวัดผลและประเมินผลหลายๆวิธี ร้อยละ 66.09 สรุปว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจการจัดการทำโครงการ มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน และสามารถสร้างกิจกรรมตามความต้องการของพื้นที่ วัตถุประสงค์และการทำกิจกรรมมีความสอดคล้องกัน ในขณะที่จัดทำโครงการครั้งนี้ นิสิตยังขาดความรู้และแนวทางการวัดและประเมินโครงการจากการลงพื้นที่ติดตามผลปฏิบัติภารกิจกิจกรรมจิตอาสาทั้งหมด 23 โครงการ สังเคราะห์ผลการพัฒนานิสิต 2 ด้าน ได้แก่

1. ผลการเรียนรู้กระบวนการจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม ได้แก่ ด้านความรู้และทักษะทางปัญญา นิสิตที่เข้าร่วมชั้นเรียนครั้งนี้จำนวน 271 คน มีความรู้เกี่ยวกับความหมายและความ

สำคัญของจิตอาสา ประเภทของการทำกิจกรรมจิตอาสา แนวคิดและกิจกรรมจิตอาสา การเขียนโครงการ และการสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำกิจกรรมจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการวิชา ซึ่ง นิสิตสามารถนำความรู้และความตระหนักของจิตอาสาไปออกแบบกิจกรรมโครงการจิตอาสา ซึ่งผลการวิเคราะห์ความรู้และทักษะทางปัญญา วัดผลจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประกอบไปด้วย ใบงาน (10%) รายงานโครงการ (70%) และข้อสอบปลายภาค (20%) คะแนนเต็ม 100 คะแนนซึ่งมีเกณฑ์การตัดสินและผลคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดในประมวลรายวิชา พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกระบวนการวิชาอยู่ในระดับ A กล่าวคือมีคะแนนมากกว่า 85 ร้อยละ 54.98 คะแนนระหว่าง 75-84 ร้อยละ 43.55 แสดงให้เห็นว่าการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้นิสิตสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้ในระดับดีเยี่ยม ร้อยละ 98.53

2. ทักษะการเรียนรู้กระบวนการจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม ทักษะที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคมทุกโครงการ พบว่า กระบวนการและขั้นตอนการทำกิจกรรมสามารถทำให้นิสิตพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นในการเตรียมความพร้อมเข้าการทำงานในพื้นที่ EEC ปรากฏผล ดังนี้

รูปที่ 1 ผลการพัฒนาทักษะที่จำเป็นโครงการจิตอาสาพัฒนาสังคม ภาคเรียนที่ 2/2562

จากรูปที่ 1 พบว่าการใช้นวัตกรรมจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม แสดงให้เห็นว่านิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา สามารถคิด วิเคราะห์ และวางแผนการทำงานได้อย่างเป็นระบบ ใช้ทีมสร้างโครงการเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นในสังคม ซึ่งโครงการนี้ทำให้นิสิตเกิดทักษะที่จำเป็นทั้ง 8 ประการตามแนวคิดของทักษะที่จำเป็นในการทำงานในพื้นที่ EEC ประกอบด้วย การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร การคิดเชิงวิจาร์ณญาณ การมีจิตอาสา การฝึกอาชีพ การใช้เทคโนโลยีช่วยงาน การคิดสร้างสรรค์ และการจัดการข้ามวัฒนธรรม ซึ่งจะนำอภิปรายผลต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอน กระบวนวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม ในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นแก่นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา และศึกษาผล

การใช้นวัตกรรมดังกล่าว จากการสังเคราะห์ทักษะในอนาคต (Future Job Skills) และทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการในพื้นที่ EEC ซึ่งนวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนา ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL) การสอนโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน การสอนแบบ Co-5STEPS ทั้ง 3 วิธีการล้วนเป็นรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ช่วยในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นตามความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ EEC ได้ผลการวิจัย พบว่า

1. นวัตกรรมกระบวนการจัดการเรียนการสอน กระบวนวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม มี 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1.1) การสร้างทางเลือกให้แก่ผู้เรียน 1.2) การสร้างแรงจูงใจในการคิดสร้างสรรค์ 1.3) กำหนดเป้าหมายและสำรวจปัญหา 1.4) การวางแผนจัดทำโครงการ 1.5) การสร้างเครือข่ายการทำงาน 1.6) การปฏิบัติตามแผน 1.7) การสรุปและประเมินผล 1.8) การนำเสนอผลงาน

ผลการนำนวัตกรรมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผ่านการปฏิบัติโครงการจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม ของของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 23 โครงการ นิสิต 271 คน ระยะเวลาในการทำกิจกรรมจำนวน 16 ชั่วโมง พบว่า มีคะแนนมากกว่า 85 ร้อยละ 54.98 คะแนนระหว่าง 75-84 ร้อยละ 43.55 แสดงให้เห็นว่าการลงมือปฏิบัติจริงทำให้นิสิตสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้ในระดับดีมาก-ดีเยี่ยม ร้อยละ 98.53 นอกจากนี้ ยังพบว่านิสิตเกิดทักษะที่จำเป็นจากการปฏิบัติโครงการจิตอาสา 8 ทักษะ คือ ทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณ การทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร ทักษะจิตอาสา ร้อยละ 100 ทักษะด้านอาชีพ ร้อยละ 86.96 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี ร้อยละ 82.60 ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ร้อยละ 78.26 และทักษะการจัดการข้ามวัฒนธรรม ร้อยละ 69.57

ผลการวิจัยดังกล่าว เมื่อเปรียบเทียบการสร้างนวัตกรรมและการสอนแบบเน้นการบรรยายที่เน้นเนื้อหา (Lecture-Based) พบว่านิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และมีคะแนนประเมินผลที่ดีกว่า และเมื่อนิสิตได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมในโครงการจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคม ตามสภาพและความต้องการของชุมชนในพื้นที่ ทำให้นิสิตเข้าใจถึงการเป็นจิตอาสาที่ดี มีการวางแผนทำงานเป็นกลุ่ม และการคิดสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ผลกระทบของการทำโครงการก่อให้เกิดทักษะอื่นๆ ตามมา อันเป็นพื้นฐานของทักษะที่จำเป็นของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมการสอนโดยใช้โครงงานหรือโครงการเป็นฐาน กล่าวคือ (น้ำมนต์ เรืองฤทธิ์, 2560) และ (Laura Maija Hero, 2019) ได้สร้างนวัตกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติภาคสนามในรูปแบบของโครงการ การเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ การให้ผู้เรียนได้

ลงพื้นที่จริง สสำรวจความต้องการของชุมชนแล้วสร้างโครงการเพื่อลงพื้นที่ปฏิบัติในการแก้ปัญหาชุมชน ซึ่งการสร้างโครงการเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานของผู้เรียนนั้น นอกจากจะทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากพื้นที่จริงแล้ว ยังนำปัญหานั้นมาออกแบบแก้ไขด้วยการใช้กิจกรรมหลากหลาย เกิดทักษะการคิดสร้างสรรค์ การวางแผนการทำงาน การพัฒนาการคิดเชิงวิจักษ์ญาณ และผู้เรียนยังได้ใช้สื่อเทคโนโลยีมาประยุกต์ในการทำโครงการ อันเป็นการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นทักษะการทำงานในอนาคต ผ่านการจัดการเรียนการสอนที่ทรงพลังนี้ ยังเป็นไปในทำนองเดียวกันกับงานวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีทั่วไปที่เรียนโดยการสอนแบบบรรยาย และการสอนแบบใช้วัสดุของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม (วันเพ็ญ วสุพงษ์พันธ์ และ พรชัย เปรมไกรสร, 2559) พบว่า การเรียนการสอนแบบบรรยายนั้นผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอน ถึงแม้การเรียนในรูปแบบของการบรรยายจะทำให้ผู้เรียนได้ความรู้มากกว่าแต่ขาดทักษะการปฏิบัติงานจากพื้นที่จริง นวัตกรรมการสอนกระบวนการคิดเชิงวิจักษ์เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นฐานในการคิด การปฏิบัติและสรุปผลการทำงานของตนเองอย่างเป็นระบบ สามารถให้นิสิตนำไปใช้เป็นแนวทางวางแผนการทำงาน ใช้ทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพในพื้นที่ EEC การมีจิตอาสาในตนเองจะเป็นคุณลักษณะเฉพาะของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา สามารถเชื่อมโยงความคิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาการใช้ นวัตกรรมการเรียนการสอนกระบวนการคิดเชิงวิจักษ์เพื่อพัฒนาสังคม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

นิสิตมีการพัฒนาทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์และการจัดการข้ามวัฒนธรรมร้อยละ 78.26 และ 69.57

ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการจัดการจัดการข้ามวัฒนธรรม ทั้งในกระบวนวิชาจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคมและกระบวนวิชาอื่นควบคู่กันไปด้วย

2) ในภาคเรียนที่ 1/2563 เป็นต้นมา ประเทศไทย และประเทศอื่นในโลก ต้องเผชิญสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา อาจารย์ควรมีการพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยนิสิตไม่ต้องนั่งเรียนในห้อง และออกแบบสถานการณ์จำลองในการปฏิบัติงานจิตอาสา ส่งผ่านระบบเว็บไซต์ของอาจารย์และมีการอภิปรายกลุ่ม หรือใช้กระบวนการ PLC ออนไลน์ ในระบบ ZOOM หรือ GOOGLE Meet

บรรณานุกรม

- กระทรวงแรงงาน. (2561). *ความต้องการแรงงานในเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก*. สืบค้นเมื่อ 13 เมษายน 2563 จาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/lmia_th/f628ce0abc-376c33f425da7d3aacc36b.pdf.
- ดุษฎี โยหลา และคณะ. (2557). *การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน: จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย*. กรุงเทพฯ: หจก.ทิพย์วิสุทธิ์.
- ทิตินา แชมมณี. (2550). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้ำมนต์ เรืองฤทธิ์. (2560). *การพัฒนานวัตกรรมการสอนแบบผสมผสานโดยใช้โครงงานเป็นฐานรายวิชา 468310 เทคนิคการนำเสนอและการจัดนิทรรศการ*. ฉบับภาษาไทยสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 10(1): 679-693.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2562, 21 มกราคม). *ม.บูรพา ลงนามร่วมคณะทำงาน EEC ผลิดำเนินการ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย*. สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2562 จาก <https://mgronline.com/local/detail/9620000007186>.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ เพียว ยินดีสุข. (2557). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ เพียว ยินดีสุข. (2562). *การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวสิษฐ์ บุญศรี. (2561). *การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโป่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1*. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2563 จาก http://www.ska2.go.th/reis/data/research/25620911_132558_5537.pdf.
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2553). *คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยบูรพา*. สืบค้นเมื่อ 8 มิถุนายน 2563. จาก <http://sci.buu.ac.th/scibuu/uploads/student/Bachelor-of-desirable-features.pdf>.

- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วรวรรณ นิมิตพงษ์กุลและ วิริยะ ฤชชัยพานิช. (2562). *สอนสร้างสรรค์ เรียนสนุกยุค 4.0*. กรุงเทพฯ: เซนจ์พลัส.
- วันเพ็ญ วสุพงษ์พันธ์ และพรชัย เปรมไกรสร. (2559). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีทั่วไปที่เรียนโดยการสอนแบบบรรยาย และการสอนแบบใช้วัสดุของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม.รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2559 ; 26 พฤษภาคม 2559*. ขอนแก่น: สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. 1-8.
- วัชรินทร์ โพธิ์เงิน และคณะ. (2557). *การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นฐาน*. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2563 จาก http://www.fte.kmutnb.ac.th/km/project-based%20learning.pdf?fbclid=IwAR0wDZblxO6tK5W45ml_3A7yDsta6sb1GsZkS_bwmlPoEu64hrgl8JckKuY.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก(พ.ศ.2560-2564)*. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2563 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6381.
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2561). *แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ.2561-2580*. กรุงเทพฯ: พริกหวานพรีน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). *ความต้องการแรงงานไทยในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (พ.ศ.2561-2570)*. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2563 จาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2561/aug2561-1.pdf.
- หวน พิณรุฬพันธ์. (2551). *การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เราเข้าใจกันดีแค่ไหน*. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2563 จาก <http://sc.npru.ac.th/upload/files/1404400504.pdf>.
- Laura-Maija. (2019). *Learning to develop innovations*. Individual competence, multidisciplinary activity systems and student experience[dissertation], University of Turku, Finland.
- OECD. (2019). *OECD Skills Strategy 2019*. Paris: OECD Publishing.
- World Economic Forum. (2018). *The Global Competitiveness Report*. สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2563 จาก <http://www3.wefrum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdfokmd.or.th>.

แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

A Guideline for the Development of the Community Enterprise in the Upper Northeastern Region of Thailand

วัฒน์จิรัชัย เวชชนิพนานา¹, พีระนันท์ คำบอนพิทักษ์¹, กมณฑิพย์ ชูประทีป¹,
คมกริช สนิทชน¹, อนุศักดิ์ รัตนกนกกาญจน์¹, สิริขวัญ บุญจันทร์²

Watchirachai Wetchaninnart¹, Phiranan Khambonphitak¹, Kamonthip Choopratheep¹,
Kachakhit Sanitchon¹, Anusak Ratanakanokkan¹, Sirikwan Boonchan²

Received: 28 October 2020

Revised: 22 December 2020

Accepted: 17 March 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประมวลผลข้อมูลการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนา เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจ และสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน จาก 9 แห่ง จำนวน 18 คน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหาพบว่า วิสาหกิจชุมชนและกลุ่มนักศึกษาได้ร่วมดำเนินการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านการผลิต และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์ส่วนผสมทางการตลาดได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การสื่อสารการตลาด และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้เกิดเครือข่ายที่จะพัฒนาให้วิสาหกิจชุมชนเกิดความยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนา, วิสาหกิจชุมชน, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

Abstract

This research aimed 1) to evaluate the implementation of community enterprises in the Upper Northeastern Region of Thailand, 2) to analyze the development guidelines of community enterprises in the Upper Northeastern Region of Thailand. The research used a descriptive qualitative method and collected data using in-depth interviews with 9 community enterprises, involving a total of 18 people. Content analysis of community enterprise implementation found

¹ อาจารย์ประจำ, สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

² นักศึกษา, สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹ Lecturer, Faculty of Management Science, Udon Thani Rajabhat University

² Student, Faculty of Management Science, Udon Thani Rajabhat University

that community enterprises and student groups cooperated to develop 4 areas of the community enterprise, namely; participation, product development, production and distribution channels. A guideline for the development of the community enterprise was determined using the marketing mix strategy including product, price, place, marketing communication and support from relevant organizations, in order to create a network for the development of sustainable community enterprises.

Keywords: development, community enterprise, Upper Northeastern Region

บทนำ

จากสถานการณ์ปัจจุบันในประเทศไทย สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองมีการเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังเกิดภาวะการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศอย่างเห็นได้ชัด ทำให้ระบบของเศรษฐกิจชุมชนได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน ซึ่งระบบเศรษฐกิจชุมชนถือว่าเป็นระบบเศรษฐกิจฐานรากที่มีความสำคัญ ควรได้รับการเสริมสร้างให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน วิสาหกิจชุมชนเป็นรูปแบบการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่เอื้อกับชาวบ้านดำรงชีวิตได้มั่นคงและเข้มแข็ง ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 โดยมีเจตนารมณ์ให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต รวมไปถึงส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ SMEs ด้วยการส่งเสริมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดรายได้ ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่มชุมชน พัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการ (สัญญา เคนาภูมิ, 2558)

วิสาหกิจชุมชน คือ ธุรกิจหรือกิจการของชุมชน ที่ดำเนินกิจกรรมการผลิต การแปรรูป สินค้าและบริการ โดยวิธีการผลิตที่ไม่

ได้ซับซ้อน ใช้วัตถุดิบที่หาได้ง่ายในชุมชน มีเอกลักษณ์ที่สอดคล้องกับสภาพสังคม วิถีความเป็นอยู่ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมของชุมชน และมุ่งตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลัก หากมีช่องทางและความเป็นไปได้ในทางธุรกิจ จึงค่อยขยายไปสู่ตลาดภายนอกชุมชน (อุทัย ปริญญาสุทธินันท์, 2560) จึงทำให้สินค้าและบริการของชุมชนขาดการพัฒนาวิธีการผลิตและนำเสนอรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ รูปแบบสินค้าไม่มีความแตกต่างในสายตาของลูกค้า ระบบเครือข่ายการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้ายังไม่กว้างขวางพอ ทำให้เฉพาะการออกจำหน่ายสินค้าตามงานแสดงสินค้าที่จัดขึ้น และวิสาหกิจทั้งหลายขาดความรู้ ความเข้าใจการบริหารงานเชิงธุรกิจ ในปัจจุบันการแข่งขันทางด้านธุรกิจผู้ประกอบการจะต้องมีความพร้อมไม่ว่าผู้ประกอบการนั้นจะเป็นเพียงวิสาหกิจชุมชน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนหลายรายยังคงต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอีกมากจากหน่วยงานต่างๆ และรัฐบาล

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยการบูรณาการศาสตร์สากลและศาสตร์ท้องถิ่น ตลอดจนใช้ทรัพยากรให้กลมกลืนสอดคล้องและเอื้ออำนวยกันและกัน จากปฏิญญานี้เอง สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ เล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น จึงได้บูรณาการรายวิชาต่างๆ ของสาขา ให้นำความรู้

ทางด้านการตลาดไปร่วมพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น หนึ่งในรายวิชาที่มีการบูรณาการ คือ การวางแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ ซึ่งผู้สอนได้มอบหมายให้นักศึกษาลงพื้นที่ไปศึกษาวิสาหกิจชุมชนในภูมิลำเนาของตนเอง ที่นักศึกษาสามารถนำความรู้ด้านการตลาด การจัดการ ไปช่วยในวิสาหกิจชุมชนนั้นได้ ซึ่งอาจารย์ นักศึกษา ชุมชน และหน่วยงานภายนอก ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล หน่วยงาน ในการพัฒนาสินค้าและบริการ ในปีการศึกษา 2563 นักศึกษาได้ลงพื้นที่ศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนรวมทั้งสิ้นจำนวน 9 โครงการ ได้แก่ 1) การศึกษาการแปรรูปพัฒนาผลิตภัณฑ์เส้นพาสต้าจากมันเทศ อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพเทมเป้แปรรูปจากถั่วเหลือง วิสาหกิจชุมชนทำนาห้วยตาดชา ตำบลนาอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 4) การพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์นมจากมะพร้าวเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่และเพิ่มมูลค่าทางวัตถุดิบ ตำบลสีกาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 5) การพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์บารบอมบี้จากน้ำผึ้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลหนองบัวใต้ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู 6) การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปแผ่นแป้งเวียดนามจากเม็ดขนุนเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบทางการเกษตรวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ท่องเที่ยวภูผาเพ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู 7) การศึกษาโครงการการแปรรูปปลานิล ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงปลานิล บ้านเมืองหมีใหญ่ ตำบลเมืองหมี อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 8) การพัฒนาแปรรูปข้าวฮางเพื่อเป็นนวัตกรรมอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี และ 9) การดำเนินงานแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเปลือกกล้วย อำเภอสังขม

จังหวัดหนองคาย ซึ่งจากผลจากการดำเนินงานของทั้ง 9 โครงการใช้ทฤษฎีทางด้านการตลาด เช่น ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด เพื่อสร้างการยอมรับและการรับรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค (Jayachandran, Gimeno & Varadarajan, 1999) ตลอดจนทฤษฎีด้านบริหารธุรกิจ เช่น ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการผลิตและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการตลาด (SWOT Analysis) เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินงานของตนเพื่อใช้ในการวางแผนการดำเนินงานในอนาคต (Gürel & Tat, 2017). ซึ่งนำมาใช้ในการศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประมวลผลข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

วิธีการดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนา มีซึ่งรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จากข้อมูลระบบสารสนเทศของ กรมส่งเสริมการเกษตร (2563) จำนวนกลุ่มวิสาหกิจในเขตจังหวัดอุดรธานี หนองคาย และหนองบัวลำภู จำนวน 7,913 แห่ง ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นการ

คัดเลือกกลุ่มตัวการศึกษาเรื่องการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามภูมิสำเนาของนักศึกษาสาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ซึ่งนักศึกษาได้ลงพื้นที่ศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดอุดรธานีรวมทั้งสิ้นจำนวน 9 โครงการ ได้แก่ 1) การศึกษาการแปรรูปพัฒนาผลิตภัณฑ์เส้นพาสต้าจากมันเทศ 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพเทมเป้แปรรูปจากถั่วเหลือง 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 4) การพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์นมจากมะพร้าวเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่และเพิ่มมูลค่าทางวัตถุดิบ 5) การพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์บารอบอมป์จากน้ำผึ้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลหนองบัวได้อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู 6) การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปแผ่นแป้งเวียดนามจากเม็ดขนุนเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบทางการเกษตร 7) การศึกษาโครงการการแปรรูปปลาไหลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงปลาไหล บ้านเมืองหมีใหญ่ ตำบลเมืองหมี อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 8) การพัฒนาแปรรูปข้าวฮางเพื่อเป็นนวัตกรรมอาหาร และ 9) การดำเนินงานแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเปลือกกล้วย อำเภอสังคัม จังหวัดหนองคาย มีระยะเวลาดำเนินงานระหว่างเดือนกรกฎาคม 2563-เดือนตุลาคม 2563

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกจากการสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ประกอบด้วย 1) การใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากกลุ่มนักศึกษาที่ลงพื้นที่พัฒนาวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด 9 โครงการ เอกสาร งานวิจัย และ

วารสารทางวิชาการต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและการการแปรรูปผลิตภัณฑ์ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มจากผู้นำวิสาหกิจชุมชน และตัวแทน แล้วนำมาตีความ และแยกประเด็นตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่องการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเกิดจากการรวมกลุ่มของประชาชนที่สนใจทำอาชีพเสริมรายได้ในการเลี้ยงครอบครัว สมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ ทำนาและทำสวน จึงได้มีการตกลงกันในกลุ่มว่าจะร่วมกันตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน (ปิยะธิดา บุญนำ และคณะ, 2563) ด้วยความหลากหลายของพืชที่ปลูกในชุมชน ทำให้มีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลายเช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย และพืชสวนอื่นๆ เช่น กล้วย มะม่วง ลำไย กระเทียม มะพร้าว ฯลฯ ซึ่งให้ผลผลิตตลอดทั้งปีและมีปริมาณค่อนข้างมาก ดังนั้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีแนวคิดในการพัฒนาการแปรรูปเพื่อนำผลผลิตต่างๆ มาสร้างมูลค่าเพิ่มภายในชุมชน และยังเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชนอีกด้วย (นัชชา พวงแก้ว และคณะ, 2563)

ด้านการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจเริ่มต้นจากกลุ่มวิสาหกิจกับหน่วยงานภาครัฐเช่น กลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวอุดรธานี เป็นต้น เพื่อให้คนในชุมชนมีอาชีพเสริม

และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงได้มีการรวมตัวผู้ที่สนใจ คอยเป็นที่เลี้ยงให้ความช่วยเหลือในหลายด้าน เพื่อให้กลุ่มดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ (ชนพล ยอดแก้ว และคณะ, 2563 ; พิมลภัทร พาโฮม และคณะ, 2563) ยกตัวอย่างเช่น กรมประมงจังหวัดหนองคายส่งเสริมการเลี้ยงปลานิลให้ชาวบ้านในชุมชน สามารถเพาะพันธุ์ปลานิล และจำหน่ายปลานิลได้รายได้ที่ดี จึงได้ทำการส่งเสริมสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนบ้านเมืองหมีใหญ่ และได้จัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนซึ่งปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงปลานิลบ้านเมืองหมีใหญ่ มีกระชังเลี้ยงปลานิลทั้งหมด 184 กระชัง (ตรุณี พิลาดิษฐ์ และคณะ, 2563) ผลจากการสร้างการมีส่วนร่วมส่งผลให้สมาชิกกลุ่มสามารถเป็นวิทยากรแก่ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน เมื่อมีการจัดอบรม สัมมนา สมาชิกสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรม มาเผยแพร่ให้แก่สมาชิกคนอื่น ๆ ได้ (กนกพร อภิขิตวงศ์ชัย และคณะ, 2563)

ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีผลิตภัณฑ์ที่จัดจำหน่ายยกตัวอย่างเช่น บ้านโสกดาว-โนนสูงมีผลิตภัณฑ์จากข้าวฮางทั้งหมด 4 รายการคือ คือ 1) ข้าวฮางหอมมะลิ 2) ข้าวฮางมันปู 3) ข้าวฮางหอมนิล และ 4) ข้าวฮางไรซ์เบอร์รี่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วยตาก ได้แก่ 1) กล้วยตาก 2) กล้วยอบเนย และ 3) กล้วยอบแผ่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนาห้วยตาดชา มีดังนี้ 1) ปู่ย 2) กล้วยหอมทองฉาบ 3) กระท่อนแซ่อ้อม 4) มะพร้าวแก้ว และ 5) ข้าวสารแพ็คก้อน 1 กก. (มาตรฐานข้าวปลอดภัย GAP) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปมะพร้าว มีผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว มี 4 แบบ คือ 1) สบู่สมุนไพรมะพร้าวสกัดเย็น 2) มะพร้าวแก้ว 3) โมเดลกะลา 4) กาแฟปั่นมะพร้าวผสมนมสด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งหนองบัวใต้ มีผลิตภัณฑ์แปรรูปจาก

น้ำผึ้ง มี 4 แบบ คือ 1) เชอร์รี่ 2) เยลลี่ 3) เกสรผึ้ง และ 4) นมสดน้ำผึ้ง เป็นต้น

ด้านการจัดจำหน่าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีช่องทางจัดจำหน่าย ยกตัวอย่างเช่น 1) ตลาดจริงใจ ชั้น G ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลพลาซ่าอุดรธานี 2) ร้านท็อปส์ ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลพลาซ่าอุดรธานี 3) ร้านธงฟ้าประชารัฐ 4) ร้านเซฟมาร์ท 5) จัดจำหน่ายตามงานสินค้า OTOP และ 6) จัดจำหน่ายตามร้านค้าภายในชุมชน

ด้านการผลิต ผลิตภัณฑ์ชุมชนใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ โดยสมาชิกกลุ่มปลูกและคัดเลือกนำมาใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพ สามารถสร้างความแตกต่าง กระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจ (มานาพร โชปัญญา และคณะ, 2563; ศศิพร อิมสะอาด และคณะ, 2563) เช่น ข้าวฮาง เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของภาคอีสานมานาน นับร้อยปี เป็นข้าวที่เพาะงอกจากข้าวเปลือกมีไฟเบอร์ วิตามิน แร่ธาตุต่างๆ จากเปลือกมาเคลือบในเมล็ดข้าวเพิ่มขึ้น จึงทำให้มีสารอาหารมากกว่าข้าวกล้องงอก อีกทั้งยังมีคุณค่าทางโภชนาการสูงกว่าข้าวที่ขังทั้งหลาย เนื่องจากอุดมด้วย วิตามินบี 1 บี 2 ธาตุเหล็ก แคลเซียม และกาบาให้โปรตีนแร่ธาตุสารอาหารต่างๆ ครบถ้วน (ภัทรพล ไชยหงษา และคณะ, 2563)

การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (Strengths)

- 1) ผลิตภัณฑ์สามารถตอบสนองความต้องการต่อผู้บริโภคที่รักสุขภาพ
- 2) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความชำนาญในกระบวนการผลิต
- 3) ผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์และมีความคิดสร้างสรรค์

จุดอ่อน (Weaknesses)

- 1) มีเงินทุนจำกัด
- 2) ขาดความรู้ด้านการตลาด ทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่เป็นที่รู้จักของผู้บริโภค
- 3) ขาดเครื่องมือที่ทันสมัยในการผลิต
- 4) กระบวนการการผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน
- 5) ยังไม่มีการเพิ่มรายการสินค้าในสายผลิตภัณฑ์

โอกาส (Opportunities)

- 1) เทคโนโลยี ช่วยทำให้เพิ่มช่องทางการขายได้เช่น Facebook Instagram & Mobile application
- 2) ผู้บริโภคมีความใส่ใจสุขภาพมากยิ่งขึ้น
- 3) ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

อุปสรรค (Threats)

- 1) เศรษฐกิจตกต่ำ
- 2) สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้คนชะลอการใช้จ่ายมากขึ้น
- 3) สินค้าถูกเลียนแบบได้ง่าย
- 4) ไม่สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านผลิตภัณฑ์

- 1) พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค
- 2) กลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น อาหารเพื่อคนรักสุขภาพ

3) ผลิตภัณฑ์ใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ ความปลอดภัย

4) พัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5) ใช้วัสดุท้องถิ่นเพื่อรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนและสร้างความแตกต่างให้ผลิตภัณฑ์

ด้านราคา

- 1) ตั้งราคาผลิตภัณฑ์ตามฤดูกาล
- 2) การตั้งราคาแบบชุดรวม
- 3) ใช้ส่วนลดราคาสินค้าพิเศษในช่วงเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

- 1) ขยายและพัฒนาเครือข่ายทางธุรกิจ เพื่อส่งเสริมการกระจายสินค้า
- 2) สร้างพันธมิตรหรือคู่ค้าระหว่างวิสาหกิจชุมชน

ด้านการสื่อสารทางการตลาด

1) ใช้เครื่องมือการตลาดทางตรง เช่น Facebook, Instagram เพื่อสร้างการรับรู้อย่างต่อเนื่อง

2) ทำการตลาดในรูปแบบ Online เน้น B2C เป็นหลัก โดยใช้ปัจจัยด้าน ภูมิศาสตร์ ประชากรศาสตร์ พฤติกรรม เพื่อหากกลุ่มผู้บริโภคที่ตรงกับผลิตภัณฑ์ที่สุด

3) จัดกิจกรรมทางการตลาดเพื่อสร้างการรับรู้แก่ผู้บริโภค

ด้านอื่นๆ

1) ใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต

2) พัฒนาระบบผลิตให้ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิต เช่น ผลิตภัณฑ์อาหาร ควรใช้ระบบการจัดการโปรแกรมพื้นฐานด้านสุขลักษณะ หรือ GMP

3) จัดการศึกษาดูงานจากหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง

4) ขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ครอบสนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องการดำเนินงานด้านการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลการดำเนินงานด้านการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชุมชนสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายชนิดตามภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละชุมชน แต่ประสบปัญหาด้านการตลาด สาเหตุเนื่องจากความคล้ายคลึงกันของสินค้าชุมชนซึ่งเกิดจากการเลียนแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ประสบความสำเร็จ รูปแบบการก่อตั้งกลุ่มเริ่มต้นจากการผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือน เมื่อมีผลผลิตมากขึ้นจึงนำออกมาจัดจำหน่ายแก่ลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวโดยเน้นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น ที่มาจากการรู้จักใช้ประโยชน์จากความหลากหลายหรือทรัพยากรในท้องถิ่นและความคิดสร้างสรรค์ของคนในชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ รัชนิกร กุศลานนท์ และคณะ (2557) เรื่องการออกแบบศิลปหัตถกรรมผ้าพื้นถิ่นจังหวัดสกลนครเพื่อประยุกต์สู่แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์พบว่า แนวทางการออกแบบศิลปหัตถกรรมผ้าพื้นถิ่นจังหวัดสกลนคร ประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามแนวทางการออกแบบศิลปหัตถกรรมผ้าพื้นถิ่นจังหวัดสกลนคร ที่สื่อถึงเอกลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดสกลนครและตรงกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละประเภท โดยนำแนวทางการออกที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่สามารถเผยแพร่ศิลปหัตถกรรม

ท้องถิ่นให้แก่คนในชุมชนและสังคมได้รู้จักภูมิปัญญาการทำผ้าพื้นเมืองที่มีอยู่ในจังหวัดสกลนคร รูปแบบการจัดจำหน่ายของกลุ่มมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลายมากขึ้น มีเอกลักษณ์ของสินค้า ถ่ายทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรมของพื้นที่ จะทำให้กลุ่มวิสาหกิจสามารถสร้างรายได้มากยิ่งขึ้น

2. แนวทางการพัฒนาภูมิวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ มีการเรียนรู้ การจัดการความรู้ในวิสาหกิจของตน ทำให้วิสาหกิจชุมชนได้รับการเรียนรู้มาอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดความเข้มแข็ง วิสาหกิจชุมชนมีความคล่องตัวและสามารถปรับตัวตามสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างรวดเร็ว มีคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้ สามารถผลิตสินค้าและบริการตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและลูกค้าเฉพาะกลุ่มได้สอดคล้องกับ โฆษกามาตพลศรี และคณะ (2563) ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มผลิตภาพให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอาหารแปรรูปกรณีศึกษากลุ่มผู้เลี้ยงปลาตะเพียนพบว่า การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มผู้เลี้ยงปลาตะเพียน ต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์และออกแบบผลิตภัณฑ์ควบคู่กันไป โดยค้นหาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ หาวิธีแก้ไขหรือคำตอบใหม่สำหรับปัญหาต่างๆ และอาศัยกรรมวิธีการผลิตด้วยวิทยาการที่ก้าวหน้า ทำความเข้าใจการวิเคราะห์ปัญหาสู่การคิดออกแบบสร้างสรรค์และการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ ซึ่งการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ก็คือวิถีทางที่จะช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จ สิ่งสำคัญที่สุด หน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพราะวิสาหกิจชุมชนเกิดจากประชาชนผู้เป็น

ฐานรากทางสังคม อยู่ในชนบท การดำเนินงานของรัฐเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา รัฐได้พัฒนานโยบายเพื่อการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้รัฐจะต้องสนับสนุนการฝึกอบรมให้วิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง และจะต้องพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่เหมาะสม ทั้งนี้ภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการตลาด โดยอาจให้ภาคเอกชนที่ต้องการผลผลิตเข้าช่วยให้คำแนะนำในการจัดการผลผลิตเพื่อนำออกสู่ตลาดการค้าระดับใหญ่ต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของ ปัทมา สารสุข (2561) เรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดนนทบุรี พบว่า หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมด้านการตลาดสนับสนุนด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์จัดหาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าที่เพิ่มมากขึ้น ด้านเงินทุนควรสนับสนุนแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อการจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องจักรในการผลิตสมัยใหม่ ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลที่ทันสมัย และสร้าง

ความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันทั่วประเทศให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของการดำเนินงานระหว่างชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาชุมชนต่อไป
2. ควรสำรวจความต้องการของผู้บริโภคภายในจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดใกล้เคียง นำผลมาเข้าร่วมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ซึ่งจะช่วยให้ช่วงอายุผลิตภัณฑ์ยาวนานและเป็นที่ต้องการของกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น
3. หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้การผลิตสามารถผลิตได้ในเชิงพาณิชย์
4. ควรพัฒนาช่องทางการขายเพื่อสร้างการรับรู้และจำหน่ายสินค้าไปยังผู้บริโภคให้มากที่สุด

บรรณานุกรม

- กนกพร อภิชาติวงศ์ชัย,ดวงตะวัน กิจจันทร์ทีก,ธนากร พรหมนิล,พัฒน์วดี สมภักดี,อนุชิตา แปลเพ็ง และภาณุวัฒน์ ศติมณฑลทกานต์. (2563). *การศึกษาการแปรรูปพัฒนาผลิตภัณฑ์เส้นพาสต้าจากมันเทศ*. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- กรุงเทพมหานครกิจ. (2563). *ส่องสังคมไทยหลัง'โควิด-19' เราเรียนรู้อะไรบ้าง*. สืบค้น 15 ตุลาคม 2563 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news>
- กรมการส่งเสริมการเกษตร. (2563). *ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน*. กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. สืบค้น 27 ต.ค. 2563 จากhttp://smce.doae.go.th/smce1/report/select_report_smce.php?report_id=17
- โซธกามาต พลศรี, ศุภกัญญา เกษมสุข และ รัตนาภรณ์ แซ่ลี. (2563). การพัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มผลผลิตภาพ ให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอาหารแปรรูปกรณีศึกษากลุ่มผู้เลี้ยงปลาตะเพียนบ้านคำครดา อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร. *Graduate School Journal Chiang Rai Rajabhat University*, 13(2), 98.

- ตรุณี พิลาดิษฐ์, ปุณยนุช ศิริเพชร, ชีรศักดิ์ มະยุโรวาท, ภูมินทร์ จันทีก และชาคริต ธานีกุล. (2563). การศึกษาโครงการการแปรรูปปลาไหล ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงปลาไหล บ้านเมืองหมี่ใหญ่ ตำบลเมืองหมี่ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย. *อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี*.
- ชนพล ยอดแก้ว, ศิริวรรณ ลุนลา, จุฬารัตน์ ครองสี, มาลินี ชันเหง้า, พลอยนภา คำหารพล, กวินนา แสนกอง และนายชนาวีร์ แห่งทอง. (2563). การพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์บารบอมบ์จากน้ำผึ้ง กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู. *อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี*.
- นัชชา พวงแก้ว, มัทนา สุขันธ์, อลิษา อุประ, สุทธิลักษณ์ อินทรศรี, อนงค์นาถ ไชยนิลวรรณ และทรงวรรณ ยำบัญญัติษฐ์. (2563). การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพเทมเป้แปรรูปจากถั่วเหลือง. *อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี*.
- ปัทมา สารสุข. (2561). แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดนนทบุรี. รายงานการประชุม Graduate School Conference. 1 (1), 590-599.
- ปิยะธิดา บุญนำ, สุพัทธรา กูแก้ว, นวพล ปารีพันธ์, อาริสา โลตุฤทธิ์, สุจารัตน์ คนดี, และ Thai Manh Choung. (2563). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรธานี. *อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี*.
- พิมลภัทร พาโฮม, รัชดา ถนอมผลาดิษฐ์, ลักษณา กระสี, ธนากร คำวิเลิศ, อนุชิตา สิทธิธรรม, แพรวนภา ศรีสร้อยพราว, เจษฎา สร้อยไว และ วราภรณ์ วงศ์สะอาด. (2563). การดำเนินงานแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเปลือกกล้วย อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย. *อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี*.
- ภัทรพล ไชยหงษา, วิภา ปัญญากุล, นลิน ชะนะบุญ, นริศรา พรหมหิทย และพรรณราย พิทักษ์กุล. (2563). การพัฒนาแปรรูปข้าวฮางเพื่อเป็นนวัตกรรมอาหาร. *อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี*.
- มานาพร โชปัญญา, ลลิตา นิกรกุล, กิตติยา อินตะพอง, สุภาภรณ์ ภูแดงงาม, ธิดารัตน์ ประสีระวิเส, นาดยา พรมวงษ์, นันทพล รูปสม, มินตรา โสมัสสา. (2563). การพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์นมจากมะพร้าวเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่และเพิ่มมูลค่าทางวัตถุดิบ. *อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี*.
- รัชนิกร กุศลานนท์, จตุรงค์ เลหาหะเพ็ญแสง, & ทรงวุฒิ เอกวุฒิมวงศา. (2557). การออกแบบศิลปหัตถกรรมผ้าพื้นถิ่นจังหวัดสกลนครเพื่อประยุกต์สู่แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์. *Art and Architecture Journal Naresuan University*, 5(1), 87-114.
- ศศิพร อิ่มสะอาด, ธนาพร บัวดี, ชันย์ชนก สุวรรณ, รัตนากร จัดตุ้ฉ้วน, ทรงวุฒิ มะโนโปซาร์, วรรณธิดา ทวีสิน, คีตภัทร แสงรัตน์, บุญญการ ทิพย์ปัญญา, นันทิกานต์ อุคำ และอนุศักดิ์ รัตนนก กกาญจน์. (2563). การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปแผ่นแป้งเวียตนามจากเม็ดขนุนเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบทางการเกษตร. *อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี*.
- สัณญา เคนาภูมิ. (2558). แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารวิชาการแพรวกาภาพสิทธิ์ มหาวิทยาลัยภาพสิทธิ์*, 2(3), 68-85
- อุทัย ปริญญาสุทธินันท์. (2560). "วิสาหกิจชุมชน" ปฏิวัติชนในการแข่งขันทางธุรกิจ. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 37(2): 131-150.

Gürel, E., & Tat, M. (2017). SWOT analysis: a theoretical review. *Journal of International Social Research, 10*(51), 994-1006

Jayachandran, S., Gimeno, J., & Varadarajan, P. R. (1999). The theory of multimarket competition: A synthesis and implications for marketing strategy. *Journal of Marketing, 63*(3), 49-66.

แนวทางการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย

Strategic pursuits Auditor has confidence in the work of the Cooperative Auditor in Thailand

วิไลวรรณ ศรีหาดา¹
wilaiwan srihata¹

Received: 28 August 2020

Revised: 16 November 2020

Accepted: 15 January 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา แนวทางการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย จำนวน 350 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือและได้รับตอบกลับ จำนวน 317 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.57 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ t-test F-test (ANOVA และ MANOVA) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณและการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการใช้ประสบการณ์จริง ด้านการสังเกตและวิเคราะห์ ด้านการคิดทางวิทยาศาสตร์ ด้านการคิดแบบมีเหตุผล มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับประสิทธิภาพผลการตรวจสอบบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเที่ยงธรรม ด้านความถูกต้องครบถ้วน และด้านความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และผลกระทบ พบว่า (1) การแสวงหาความรู้ ด้านประสบการณ์จริง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการสอบบัญชีโดยรวม ด้านการสังเกตและการวิเคราะห์ ด้านการคิดแบบมีเหตุผล และด้านการใช้แหล่งความรู้ (2) การแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชี ด้านการใช้วิธีคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการสอบบัญชีโดยรวม ด้านคุณภาพงาน (3) การแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชี ด้านการคิดแบบมีเหตุผล มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการสอบบัญชีโดยรวม ด้านปริมาณงาน (4) การแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชี ด้านการใช้แหล่งความรู้ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการสอบบัญชีโดยรวม ด้านปริมาณงาน และด้านระยะเวลา

¹ อาจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

¹ Lecturer, Faculty of Management, Uttaradit Rajabhat University

การแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีที่มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย ดังนั้น บัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยจึงควรนำข้อสนเทศที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูล ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สอบบัญชีการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นและเป็นแนวทางในการส่งเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการกำหนดทิศทางในการบริหารให้สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ: การสอบบัญชี, ผู้สอบบัญชี, บัญชีสหกรณ์

Abstract

This research examines methods of acquiring audit knowledge influencing the effectiveness of audits among cooperative auditors in Thailand. A questionnaire was used to collect data from 400 cooperative auditors in Thailand. Response rate was 90.57 percent, accounted for 317. statistics used for data analysis were t-test, F-test (ANOVA and MANOVA), multiple correlation analysis and multiple regression analysis.

The result of the study revealed that cooperative auditors in Thailand agree with the methods of acquiring audit knowledge at a high level, both overall and for every aspect, including actual experience, observation and analysis, scientific thinking, and reasonable thinking. The sample also agrees with the audit effectiveness at a high level in general and every aspect, including objectivity, accuracy and completeness, and creativity.

The analysis of multiple regression and effect shows that.- (1) acquiring knowledge through actual experiences has a relationship with and positive effects on the overall audit effectiveness in the aspects of observation and analysis, reasonable thinking, and utilizing sources of knowledge (2) acquiring knowledge through scientific thinking has a relationship with and positive effects on the overall audit effectiveness in the aspect of audit quality (3) acquiring knowledge through reasonable thinking has a relationship with and positive effects on the overall audit effectiveness in the aspect of audit quantity (4) acquiring knowledge through utilizing sources of knowledge has a relationship and positive effects on the overall audit effectiveness in the aspect of audit quantity and time.

Acquiring audit knowledge has a relationship with and positive effect on the effectiveness of audit among cooperative auditors in Thailand. Thai cooperatives should exploit these study results for developing auditors' potential concerning new knowledge and building confidence of stakeholders leading to management policy setting in accordance with economic situations and changes in the future.

Keywords: Auditing, Auditor, Cooperative Accounting

บทนำ

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในระดับมหภาคได้มี การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม ด้านการเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อีกทั้งความรุนแรงของการแข่งขันรวมถึงการผ่อนปรน กฎเกณฑ์ทางการค้าเสรีและความเป็นโลกาภิวัตน์ ที่ส่งผลทำให้หน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องมีปรับตัว และประเมินผลทางด้านการเงินที่ชัดเจนโดยเริ่มตั้งแต่การประเมินประสิทธิภาพการสอบบัญชี (Auditing Efficiency) ของผู้สอบบัญชี รับอนุญาตที่ต้องมีคุณสมบัติที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ ความประหยัด (Economy) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) หรือที่ เรียกว่า “3Es” (Glendinning, 2007; Guthrie, 1987; Hossain, 2010; Pendlebury & Shreim, 1990) อันได้แก่ ผู้สอบบัญชีอนุญาตต้องมีความรู้ด้านมาตรฐานการสอบ บัญชี (Auditing Standard) มีประสบการณ์ในด้านการวาง ระบบ บัญชี การปฏิบัติงานสอบบัญชี และการให้คำปรึกษาด้านบัญชี เพื่อให้แน่ใจว่าจะได้รายงานทางการเงินที่มีคุณภาพ และสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจในการวางแผนและ ลงทุนได้ โดยที่ผู้บริหารและผู้ประกอบการมองว่า การดำเนินการตรวจสอบประสิทธิภาพรายงานทางการเงินนั้น จะทำให้การจัดสรรงบประมาณประจำปี มีความถูกต้อง นำเชื่อถือ สมบูรณ์และได้มาตรฐานมากขึ้น (พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ และ สุรมน ไทยเกษม, 2558) และเนื่องจาก ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตนั้นมีบทบาทที่สำคัญ ในการพัฒนา องค์กรทั้งภายในและภายนอก ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้มีส่วนได้เสียในรายงานทางการเงิน ได้แก่ นักลงทุน ลูกค้ำ รัฐบาล สาธารณชน ฯลฯ จะใช้ข้อมูลทางการเงินในการตัดสินใจ เชิงเศรษฐกิจ (ชูศักดิ์ เพชรรกระจ่าง, 2559) เพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพ ทางบัญชี ได้แสดง

ความคิดเห็นอย่างถูกต้องตามควรต่องบการเงินที่กิจการได้จัดทำขึ้น การได้มาซึ่งหลักฐานที่เพียงพอ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานของการให้ความเห็นอย่าง เป็นอิสระต่องบการเงินที่ตรวจสอบ โดยยึดหลัก การบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป ทั้งนี้จะต้องมีการวางแผนการตรวจสอบที่ช่วยให้ผู้สอบบัญชีแสดงความคิดเห็นตามวิชาชีพ (สภาวิชาชีพบัญชีใน พระบรมราชูปถัมภ์, 2559: 12) วิชาชีพบัญชีเป็น วิชาชีพหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ ด้านต่างๆ เช่น การจัดทำรายงานงบการเงิน เพื่อให้ข้อมูลแก่บุคคลที่มีส่วนในการใช้ข้อมูลใน การพัฒนาประเทศ ได้แก่ ผู้ลงทุน ลูกค้ำ รัฐบาล สาธารณชน เป็นต้น แต่สภาวิชาชีพบัญชีใน พระบรมราชูปถัมภ์ได้มีการปรับเปลี่ยนมาตรฐาน การบัญชีและมาตรฐานการสอบบัญชีซึ่งมุ่งเน้น ใช้แนวทางสหสัมพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ และได้ออกกฎหมายสำหรับวิชาชีพบัญชี จำนวน 2 ฉบับ คือพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 เพื่อสร้างคุณภาพการให้บริการทางวิชาชีพให้ได้ มาตรฐานระดับสากลอันจะนำมาซึ่งความเชื่อมั่น ของผู้ลงทุน (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ, 2559: 5-8) นอกจากนี้ผู้สอบบัญชียังเป็นบุคคลที่เสนอการ ให้บริการที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญความ เป็นอิสระ ความรับผิดชอบและภาวะผูกพันกับ ผู้ให้ความไว้วางใจในงานของตน ซึ่งเป็นคุณสมบัติ ขั้นต้นของผู้ประกอบวิชาชีพ การยอมรับการ ปฏิบัติงานตามมาตรฐานมรรยาทแห่งวิชาชีพอัน เป็นสิ่งสำคัญในการกำกับระหว่างการสอบบัญชี กับลูกค้ำ การตรวจสอบบัญชี และการแสดงความ คิดเห็นต่องบการเงินของผู้สอบบัญชีที่รับรองไว้ ว่างบการเงินโดยรวมมิได้แสดงข้อมูลที่ขัดต่อ ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ รวมถึงการปฏิบัติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานวิชาชีพ นอกจากการแสดงความรับผิดชอบต่องบการเงิน แล้ว ผู้สอบบัญชียังต้องแสดงความรับผิดชอบต่อ

วิชาชีพอีกด้วย เพื่อให้เกิดการยอมรับและความเชื่อมั่นในวิชาชีพบัญชีให้เป็นที่ประจักษ์แก่ลูกค้าและสาธารณชน (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. 2559: 9 - 15) ดังนั้น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ควรมีกลยุทธ์ในการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีเพื่อที่จะช่วยให้ผู้สอบบัญชีสหกรณ์สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมั่นใจมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิผล ก่อให้เกิดความสำเร็จในหน้าที่การงานที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ตลอดจนเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ผู้ซึ่งบการเงินมีความมั่นใจต่อรายงานการเงิน งบการเงิน จะเป็นเครื่องมือช่วยในการนำเสนอข้อมูลทางเศรษฐกิจที่มีคุณภาพน่าเชื่อถือและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ซึ่งบการเงินได้เป็นอย่างดี (ชาตชัย ตั้งเรือนรัตน์. 2552: 32) และสิ่งที่ช่วยให้ผู้สอบบัญชีสหกรณ์มีความมั่นใจ ต่อบการเงินที่น่าเสนอต่อผู้ซึ่งบการเงินว่ามีความถูกต้องและน่าเชื่อถือได้ก็คือ การแสวงหาความรู้ ทางการตรวจบัญชี

การแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชี (Audit Knowledge Searching) เป็นความสามารถ ในการค้นหาความรู้ความจริงที่ต้องอาศัยสติปัญญาและการฝึกฝนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อย่างค่อนข้างถาวร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้ไม่ได้มาจากภาวะชั่วคราว วุฒิภาวะ หรือสัญชาตญาณ (วรดิศ ไพจิตรโยธี, 2558: 16) แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรจนเป็นนิสัย วิธีการแสวงหา ความรู้และการได้รับข้อมูลต่างๆ เริ่มตั้งแต่วิธีการที่ไม่มีเหตุผล ไม่มีระบบ จนกระทั่งถึงวิธีที่มีแบบแผน มีการใช้เหตุผล มีระบบ เพื่อที่จะทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาชีพการบัญชี และการสอบบัญชีซึ่งมีความสำคัญในการทำงานการสอบบัญชี เพื่อตอบสนองการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ของผู้ซึ่งบการเงิน โดยการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชี

ของผู้สอบบัญชีสหกรณ์นั้น ประกอบด้วย ด้านการใช้ประสบการณ์จริง (Experience)ด้านการสังเกตและวิเคราะห์ (Observation and Analysis) ด้านการใช้วิธีคิดทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Thinking) ด้านการคิดแบบมีเหตุผล (Reasoning Thinking) และด้านการใช้แหล่งความรู้ (Learning Source) (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2553) ซึ่งวิธีการแสวงหา ความรู้ทางการสอบบัญชีในด้านต่างๆ จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การปฏิบัติงานการตรวจสอบมีประสิทธิภาพ อันจะสร้างความมั่นใจให้แก่ตนเองและผู้ซึ่งบการเงินรวมถึงความรู้ที่เพิ่มมากขึ้นนั้นจะช่วยให้ผู้สอบบัญชีปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ในการปฏิบัติงานการสอบบัญชีนั้น ผู้สอบบัญชีต้องสามารถแสดงความเห็นต่อบการเงินว่ามีสาระสำคัญมากน้อยเพียงใด ดังนั้นการแสวงหา ความรู้ทางการสอบบัญชี จึงมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใส และส่งผลต่อประสิทธิผลการสอบบัญชีที่เพิ่มมากขึ้น

ประ ส ะ ลี ท ธิ ผล ก าร ส อ บ บั ญ ชี (AuditReliability) เป็นผลมาจากการปฏิบัติงานด้านการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ที่น่าเชื่อถือเป็นสหกรณ์แต่งตั้งให้ทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ต้องปฏิบัติงานสอบบัญชีตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป และตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด โดยให้ครอบคลุมทั้งในด้านการเงิน การบัญชี (Financial Audit) การปฏิบัติการ (Operational Audit) และการบริหารงาน(Management Audit) ของสหกรณ์ในการกำหนดแนวทางเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการสอบบัญชีสหกรณ์ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ระบบสหกรณ์ได้กำหนดมาตรฐานการสอบบัญชีและมรรยาทของผู้สอบบัญชีไว้เป็นบรรทัดฐาน

ให้ผู้สอบบัญชีถือปฏิบัติการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้งบการเงินเกี่ยวกับความรู้ความสามารถและความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีเพิ่มความเชื่อถือในคุณภาพของวิชาชีพความเชื่อมั่นต่องบการเงินที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีสหกรณ์และรักษามาตรฐานของวิชาชีพให้อยู่ในระดับเดียวกันและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การควบคุมคุณภาพการสอบบัญชีเพื่อสร้างความเชื่อมั่นทางการสอบบัญชีประกอบด้วยความถูกต้อง (Accuracy) ความเที่ยงธรรม (Objectiveness) ความสร้างสรรค์ (Creation) และความสมบูรณ์ (Completeness) (เยวานาด หมานหมุย, 2559: 16-17) โดยการที่ผลงานของผู้สอบบัญชีเป็นที่เชื่อถือได้และเป็นการเพิ่มคุณภาพงานสอบบัญชีให้มีเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ (Cooperative Auditor) เป็นข้าราชการพลเรือนในหน่วยงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์สังกัดกระทรวงสหกรณ์การเกษตร ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้คำแนะนำการบริหารการเงิน วางระบบบัญชีและวิเคราะห์ประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรจากรายงานการสอบบัญชีประจำปีหรือระยะครึ่งปีผู้สอบบัญชีสหกรณ์เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในการบริหารงานและปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนทำให้การบริหารงานการจัดการด้านการเงินและบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสำเร็จตามเป้าหมายของหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2551: เว็บไซต์) ดังนั้นผู้สอบบัญชีสหกรณ์ก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารระบบราชการเนื่องจากผู้สอบบัญชีสหกรณ์เป็นผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและเป็นทรัพยากรที่มีชีวิตจิตใจมีความรู้ ความคิด ความสามารถ ที่จะปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและ

นำทรัพยากรด้านการเงิน วัสดุ และอุปกรณ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัย แนวทางการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีที่มีต่อประสิทธิผลการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า การแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีมีผลความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีสหกรณ์หรือไม่อย่างไร ผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัยทำให้ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยทราบถึง ความสำคัญของการแสวงหาความรู้ว่ามีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน และผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยสามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและการกำหนดทิศทางในการพัฒนาวิชาชีพการตรวจบัญชี ตลอดจนสามารถช่วยให้ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยพัฒนาวิชาชีพการสอบบัญชีให้เป็นมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้นและเกิดประสิทธิภาพในการตรวจบัญชีอย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย
3. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาความรู้ทางการบัญชีกับประสิทธิผลในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย
4. เพื่อทดสอบผลกระทบของการแสวงหาความรู้ทางการบัญชีที่มีต่อประสิทธิผลในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย
5. เพื่อเปรียบเทียบการแสวงหาความรู้ทางการบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย ที่มีเพศ อายุสถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน

6. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีเพศ อายุสถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ถึงแนวทางการแสวงหาความรู้เหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาถึงแนวทางการแสวงหาความรู้เหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ แนวทางการแสวงหาความรู้ (วรจิต ไพจิตรโยธี, 2558: 16) ประกอบไปด้วย ด้านการใช้ประสบการณ์จริง ด้านการสังเกตและวิเคราะห์ ด้านการคิดทางวิทยาศาสตร์ ด้านการคิดแบบมีเหตุผล และด้านการใช้แหล่งความรู้ประสิทธิผลการสอบบัญชี (เยาวนถน หมานหมุย, 2559: 16-17) ประกอบไปด้วย ด้านความถูกต้องครบถ้วน ด้านความเที่ยงธรรม ด้านสร้างสรรค์ และด้านความสมบูรณ์

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ครอบคลุมพื้นที่ในประเทศไทยโดยแบ่งเป็นทั้งหมด 10 เขต ได้แก่ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 1 จังหวัดอุทัยธานี สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 2 จังหวัดชลบุรี สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 5 จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 6 จังหวัดขอนแก่น สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 7 จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 8 จังหวัดนครศรีธรรมราช

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 9 จังหวัดสงขลา และ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 10 จังหวัดเพชรบุรี (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2558: เว็บไซต์)

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่เปิดเผยข้อมูลกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จำนวน 1,831 คน (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2558: เว็บไซต์)

4. ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิผลการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย ดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยในระหว่าง เดือน มิถุนายน ถึง เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2559

วิธีดำเนินงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดจากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาประยุกต์เป็นลักษณะคำถามในแบบสอบถามโดยแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบสเกลเปรียบเทียบความสำคัญ (Rating Scale) ประกอบด้วย 1) ด้านการใช้ประสบการณ์จริง 2) ด้านการสังเกตและวิเคราะห์ 3) ด้านการคิดทางวิทยาศาสตร์ 4) ด้านการคิดแบบมีเหตุผล 5) ด้านการใช้แหล่งความรู้

ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการตรวจสอบบัญชี ลักษณะ

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วย 1) ด้านความถูกต้องครบถ้วน 2) ด้านความเที่ยงตรง 3) ด้านสร้างสรรค์ 4) ด้านความสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามให้กับผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยทางไปรษณีย์ และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองตามพื้นที่ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้และประสิทธิผลการตรวจสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบบัญชีในประเทศไทยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่(Frequency) ร้อยละ (Percentage)

2. การเปรียบเทียบการแสวงหาความรู้และประสิทธิผลการตรวจสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบบัญชีในประเทศไทยตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ด้านการสอบบัญชี ประสบการณ์ด้านอื่นๆ รายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน และความต้องการในการฝึกอบรมแตกต่างกัน โดยใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA)

3. การทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของการแสวงหาความรู้ที่มีต่อประสิทธิผลการตรวจสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบบัญชีในประเทศไทย โดยใช้ผลกระทบและการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation

Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 40 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ประสบการณ์ทำงานด้านสอบบัญชีมากกว่า 15 ปี ประสบการณ์ทำงานด้านอื่นๆ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 35,000 บาท ความต้องการในการฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมาย

2. ผู้ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีโดยรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการใช้ประสบการณ์จริง เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยเชื่อมั่นว่าการแสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอโดยการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์การสอบบัญชี จะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของท่านได้เป็นอย่างดี ความสำคัญกับการแสวงหาความรู้จากวิธีการแก้ไขปัญหาทางการสอบบัญชีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความทันสมัยและง่ายต่อการปฏิบัติงานการสอบบัญชีมากยิ่งขึ้น เป็นต้น ด้านการสังเกตและวิเคราะห์ เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยเชื่อมั่นว่าการนำแบบอย่างที่ดีจากผู้มีประสบการณ์มาปฏิบัติจะช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น ด้านการคิดทางวิทยาศาสตร์ เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยเชื่อมั่นว่าการวางแผนก่อนการปฏิบัติงานสอบบัญชีจะช่วยให้สามารถประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี ประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น เป็นต้น ด้านการคิดแบบมีเหตุผล เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยให้ความสำคัญกับการศึกษาข้อมูลของกิจการที่ท่านตรวจสอบเพื่อนำไปกำหนดทิศทางการสอบบัญชี ให้ความ

สำคัญกับการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการปฏิบัติงานมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในครั้งต่อไป เชื่อกันว่าการประเมินข้อมูลการสอบบัญชีจะช่วยให้สามารถระบุแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เป็นต้น

3. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการประสิทธิผลการตรวจสอบบัญชีโดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านความเที่ยงธรรม เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยได้รวบรวมประเมิน สรุปและนำเสนอรายงานอย่างระมัดระวัง และแม่นยำเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ เป็นต้น ด้านความถูกต้องครบถ้วน เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยได้ทำการสอบบัญชีในกิจการที่รับตรวจโดยปราศจากอคติและความลำเอียงให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานสอบบัญชีด้วยความเที่ยงธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตโดยไม่ปกปิดข้อเท็จจริงหรือบิดเบือนความจริงอันเป็นสาระสำคัญในการนำเสนอข้อมูลในรายงานการสอบบัญชี เป็นต้น ด้านสร้างสรรค์ เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย มีการนำเสนอรายงานที่มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์เพื่อช่วยให้สหกรณ์รับตรวจมีการปรับปรุงในทางที่ดี ขึ้นเสมอ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับข้อความในรายงานสอบบัญชีที่มุ่งใจให้สหกรณ์รับตรวจเกิดความรู้สึกต้องการแก้ไขปัญหหรือปฏิบัติตามข้อแนะนำที่ท่านเสนอ ในรายงาน ในการแสดงความเห็นในรายงานการสอบบัญชี เป็นต้น

4. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอบบัญชี ความต้องการในการฝึกอบรม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

5. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชี

โดยรวม มากกว่า ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีรายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีโดยรวม มากกว่า รายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน ต่ำกว่า 20,000 - 40,000 บาท

6. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชี ด้านการใช้ประสบการณ์จริง ด้านการสังเกตและวิเคราะห์ ด้านการคิดแบบมีเหตุผล มากกว่า ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

7. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีประสบการณ์ในการสอบบัญชีมากกว่า 15 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชี ด้านการใช้ประสบการณ์จริง มากกว่า ประสบการณ์สอบบัญชีระหว่าง 5 - 10 ปี

8. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการใช้ประสบการณ์จริง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ด้านอื่นๆ มากกว่า การรับทำบัญชีและงานรับทำบัญชี มากกว่า การวางระบบบัญชี

8.1 ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการสังเกตและวิเคราะห์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ด้านการรับทำบัญชี มากกว่า การวางระบบบัญชีและงานตรวจสอบภายใน มากกว่า การรับทำบัญชี

8.2 ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการคิดทางวิทยาศาสตร์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ด้านอื่นๆ มากกว่า การรับทำบัญชีและงานรับทำบัญชี มากกว่า การวางระบบบัญชี

8.3 ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีประสบการณ์ในการคิดแบบมีเหตุผล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ด้านอื่นๆ และการรับทำบัญชี มากกว่า การวางระบบบัญชี

8.4 ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการใช้แหล่งความรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ด้านอื่นๆ ด้านการตรวจสอบภายใน และด้านการรับทำบัญชี มากกว่า การวางระบบบัญชี

9. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีรายได้ต่อเดือนในปัจจุบันมากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ด้านการใช้ประสบการณ์จริง ด้านการสังเกตและวิเคราะห์ ด้านการสังเกตและวิเคราะห์ มากกว่า ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีรายได้ในปัจจุบันต่ำกว่า 20,000 บาท และ 20,001 - 35,000 บาท

ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีรายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน 35,001 - 40,000 บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ด้านการคิดทางวิทยาศาสตร์ ด้านการคิดแบบมีเหตุผล มากกว่า ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีรายได้ในปัจจุบันต่ำกว่า 20,000 บาท และ 20,001 - 35,000 บาท

10. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอบบัญชี ความต้องการในการฝึกอบรม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับประสิทธิผลการตรวจสอบบัญชีโดยรวมไม่แตกต่างกัน

11. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีประสบการณ์การทำงานด้านสอบบัญชีมากกว่า 15 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการสอบบัญชีด้านความถูกต้องครบถ้วน ด้านความเที่ยงธรรม มากกว่า ผู้สอบบัญชีสหกรณ์

ในประเทศไทยที่มีประสบการณ์การทำงานด้านสอบบัญชีน้อยกว่า 5 - 10 ปี

12. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีประสบการณ์การทำงานด้านอื่นๆ 6 - 10 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการสอบบัญชีด้านความถูกต้องครบถ้วน ด้านความเที่ยงธรรม มากกว่า ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีประสบการณ์การทำงานด้านอื่นๆ น้อยกว่า 5 ปี

13. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีรายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน 35,001 - 40,000 บาทขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการสอบบัญชีด้านความถูกต้องครบถ้วน ด้านความเที่ยงธรรม มากกว่า มีรายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน ต่ำกว่า 20,000 - 35,000 บาท

ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีรายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน 35,001 - 40,000 บาทขึ้นไปมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการสอบบัญชีด้านความสมบูรณ์ มากกว่า รายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน ต่ำกว่า 20,000 บาท

14. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีความต้องการในการฝึกอบรมเพิ่มเติมด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความสมบูรณ์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการสอบบัญชีด้านการตลาด มากกว่า ด้านเศรษฐศาสตร์

15. การแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชี มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการสอบบัญชีโดยรวม และตัวแปรพยากรณ์ประสิทธิผลการตรวจสอบบัญชีโดยรวม (TAG) ได้แก่ ด้านการใช้ประสบการณ์จริง (TRE) ด้านการสังเกตและวิเคราะห์ (OAA) ด้านการคิดแบบมีเหตุผล (TRN) ด้านการใช้แหล่งความรู้ (IUR) $TAG = 0.682 + 0.267 TRE + 0.108 OAA + 0.164 TSE + 0.80 TRN + 0.159 IUR$

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้โดยภาพรวมของผู้ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย

การแสวงหาความรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การใช้ประสบการณ์จริง	4.29	0.51	มาก
2. การสังเกตและวิเคราะห์	4.27	0.52	มาก
3. การคิดทางวิทยาศาสตร์	4.23	0.53	มาก
4. การคิดแบบมีเหตุผล	4.23	0.53	มาก
5. การใช้แหล่งความรู้	4.19	0.57	มาก
โดยรวม	4.24	0.48	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.24$, S.D.=0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย

เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านการใช้ประสบการณ์จริง ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.51) ด้านการสังเกตและวิเคราะห์ ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.52) ด้านการคิดทางวิทยาศาสตร์และด้านการคิดแบบมีเหตุผล ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.53)

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการตรวจสอบบัญชีโดยภาพรวมของผู้ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย

ประสิทธิภาพการตรวจสอบบัญชี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ความถูกต้องครบถ้วน	4.46	0.55	มาก
2. ความเที่ยงธรรม	4.48	0.56	มาก
3. สร้างสรรค์	4.27	0.56	มาก
4. ความสมบูรณ์	4.42	0.55	มาก
โดยรวม	4.41	0.51	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการตรวจสอบบัญชีโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความเที่ยงธรรม ($\bar{X}=4.48$, S.D.=0.56) ด้านความถูกต้องครบถ้วน ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.55) และด้านสร้างสรรค์ ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.56)

ตาราง 3 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยกับการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีโดยรวมของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย

การแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชี	ประสิทธิภาพการตรวจสอบบัญชีโดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์ถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.682	0.151	4.514	0.000*
ด้านการใช้ประสบการณ์จริง	0.267	0.058	4.571	0.000*
ด้านการสังเกตและวิเคราะห์	0.108	0.058	1.851	0.065
ด้านการคิดทางวิทยาศาสตร์	0.164	0.050	3.274	0.001*
ด้านการคิดแบบมีเหตุผล	0.180	0.057	3.171	0.002*
ด้านการใช้แหล่งความรู้	0.159	0.048	3.342	0.001*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 พบว่า การแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชี ด้านการใช้ประสบการณ์จริง (TRE) ด้านการสังเกตและวิเคราะห์ (OAA) ด้านการคิดแบบมีเหตุผล (TRN) ด้านการใช้แหล่งความรู้ (IUR) และค่าคงที่ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการตรวจสอบบัญชีจัดเก็บรายได้โดยรวมโดยรวม (TAG) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมุติฐานที่ 1,3,4 และ 5

อภิปรายผล

1. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 40 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ประสบการณ์ทำงานด้านสอบบัญชีมากกว่า 15 ปี ประสบการณ์ทำงานด้านอื่นๆ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 35,000 บาท ความต้องการในการฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมาย

2. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่

2.1 ด้านการใช้ประสบการณ์จริง เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยเชื่อมั่นว่าการแสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอโดยการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์การสอบบัญชี จะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ได้เป็นอย่างดี ความสำคัญกับการแสวงหาความรู้จากวิธีการแก้ไขปัญหามาจากการสอบบัญชีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความทันสมัยและง่ายต่อการปฏิบัติงานการสอบบัญชีมากยิ่งขึ้น เชื่อมั่นว่าความรู้จากประสบการณ์จริงในการสอบบัญชีสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาให้เกิดผลงาน หรือสร้างคุณค่าของงานการสอบบัญชีได้อย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

2.2 ด้านการสังเกตและวิเคราะห์ เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยเชื่อมั่นว่าการนำแบบอย่างที่ดีจากผู้มีประสบการณ์มาปฏิบัติ จะช่วยทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการนำคำแนะนำในการพัฒนาความรู้จากผู้มีประสบการณ์ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเอง โดยการสังเกต และจดจำจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสอบบัญชี เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างในการทำงาน เป็นต้น

2.3 ด้านการคิดทางวิทยาศาสตร์ เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยเชื่อมั่นว่าการวางแผนก่อนการปฏิบัติงานสอบบัญชีจะช่วยให้สามารถประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี ประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น มุ่งมั่นในการสืบค้นและรวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็น ให้ความสำคัญกับการนำเสนอรายงานการตรวจสอบที่มีความถูกต้องและเป็นต่อกิจการที่ตรวจและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านการคิดแบบมีเหตุผล เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยให้ความสำคัญกับการศึกษาข้อมูลของกิจการที่ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ตรวจสอบเพื่อนำไปกำหนดทิศทางการสอบบัญชี ให้ความสำคัญกับการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการปฏิบัติงานมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในครั้งต่อไป เชื่อมั่นว่าการประเมินข้อมูลการสอบบัญชีจะช่วยให้สามารถระบุแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

2.4 ด้านการใช้แหล่งความรู้ เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยเชื่อมั่นว่าการเข้าอบรมในประเด็น และหัวข้ออื่นๆ ที่นอกเหนือวิชาชีพสอบบัญชีจะทำให้ผู้สอบบัญชีสหกรณ์มีการวิเคราะห์ และวินิจฉัยในการสอบบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับประสิทธิภาพผลการตรวจสอบบัญชีโดยรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่

3.1 ด้านความเที่ยงธรรม เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยได้รวบรวมประเมินสรุปและนำเสนอรายงานอย่างระมัดระวัง และแม่นยำเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพได้ตรวจสอบและนำเสนอรายงานเป็นไปตามความจริงที่เกี่ยวข้องนำเสนอรายงานโดยให้ความสำคัญในความถูกต้องของข้อมูลเสมอ

3.2 ด้านความถูกต้องครบถ้วน เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยได้ทำการสอบบัญชีในกิจการที่รับตรวจโดยปราศจากอคติและความลำเอียง ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานสอบบัญชีด้วยความเที่ยงธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตโดยไม่ปกปิดข้อเท็จจริงหรือบิดเบือนความจริงอันเป็นสาระสำคัญ ในการนำเสนอข้อมูลในรายงานการสอบบัญชี ให้ความสำคัญถึงความเป็นกลางและความอิสระเยี่ยงผู้ประกอบอาชีพ

3.3 ด้านความสมบูรณ์ เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทยให้ความสำคัญในรายงานการสอบบัญชีที่จะนำเสนอโดยมุ่งเน้นถึงความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล ให้ความสำคัญในหลักฐานการสอบบัญชีอย่างเพียงพอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและสมบูรณ์ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความครบถ้วนของข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญในการนำไปใช้เพื่อตัดสินใจของสหกรณ์รับตรวจ

3.4 ด้านสร้างสรรค์ เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย มีการนำเสนอรายงานที่มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์เพื่อช่วยให้สหกรณ์รับตรวจมีการปรับปรุงในทางที่ดี ขึ้นเสมอให้ความสำคัญเกี่ยวกับข้อความในรายงานสอบบัญชีที่จูงใจให้สหกรณ์รับตรวจเกิดความรู้สึกต้องการแก้ไขปัญหาหรือปฏิบัติตามข้อแนะนำที่ท่านเสนอในรายงาน ในการแสดงความเห็นในรายงานการสอบบัญชี เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เนื่องจาก การแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการสอบบัญชีผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย ดังนั้น ผู้บริหารและผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรจะให้ ให้ความสำคัญกับปัจจัยเหตุ

ดังกล่าวเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในการตรวจสอบ งบการเงินตามมาตรฐานการสอบบัญชีและ มาตรฐานการรายงานทางการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ควรที่จะพัฒนาตนเอง โดยการ เข้าร่วมการฝึกอบรมสัมมนาเกี่ยวกับ ประสิทธิผลสอบบัญชี โดยคำนึงถึงความมี ประสิทธิภาพในด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ การตรวจสอบและเก็บรวบรวมหลักฐาน ทาง การสอบบัญชี การวางแผนงานสอบบัญชี เป็นต้น รวมถึงเพิ่มความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างความปลอดภัยของระบบประมวลผล ขององค์กร ให้มีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่ง ข้อมูลทุติยภูมิ จากวรรณกรรมต่างประเทศและในประเทศ เพื่อให้ได้รับความรู้พื้นฐานใหม่ๆ ในการวิจัย และนำมาใช้ในการพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อนำมาใช้ในการ ศึกษาถึงปัจจัยเหตุใหม่ๆ ที่เป็น ปัจจัยเหตุอันจะส่งผลแนวทางการแสวงหาความรู้ทางการสอบบัญชีที่มีต่อประสิทธิผลการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย เช่น ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี นโยบาย การบัญชี ของกิจการ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2558). *คู่มือการตรวจสอบกิจการอย่างง่าย*. กรุงเทพฯ.
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2558). *ผู้ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.cad.go.th>. [2558, 27 มิถุนายน].
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2558). *การบริหารจัดการด้านการเงินสหกรณ์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.cad.go.th>. [2551, 27 มิถุนายน].
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2553). “การแสวงหาความรู้,” *วารสารวิจัยการศึกษา*. 18(3), 5-8.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์. (2552). การสื่อสารของรายงานของผู้สอบบัญชีกรณีร่างรายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่. *วารสารวิชาชีพบัญชี*. 5(13), 25-28.
- ชูศักดิ์ เพชรกระจ่าง. (2559). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรม วัฒนธรรมองค์การ องค์การแห่งการเรียนรู้ และ ประสิทธิภาพโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใน จังหวัดนครสวรรค์: การวิเคราะห์เส้นทาง. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(3), 62-74.
- พิพัฒน์ นนทนาครณ์ และสุรมน ไทยเกษม. (2558). อิทธิพลของภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมและพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานธนาคาร อาคารสงเคราะห์. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 20(3), 61-71.
- เยาวนาถ หมานหมุย. (2559). *ผลกระทบและจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีต่อประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายในและคุณภาพงานสอบบัญชีสหกรณ์*. วิทยานิพนธ์ บข.ม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

- วดีศ ไพจิตรโยธี. (2558). ผลกระทบของการแสวงหาความรู้ของการสอบบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 34(2), 16
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2559). รายงานฉบับสมบูรณ์ความพร้อมในการแข่งขันของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไทยภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ภายใต้ข้อตกลงการยอมรับร่วมบริการวิชาชีพบัญชี. เข้าถึงได้จาก: <http://www.tfac.or.th/upload/941/FxyE3wzkn.pdf>. (วันสืบค้น: เมษายน 2559)
- Glendinning. (2007). The perception of public sector auditors on performance audit in Malaysia: an exploratory study. *Asian Review of Accounting*, 24(1), 90-104.
- Guthrie. (1987). A quarter of a century of performance auditing in the Australian federal public sector: A malleable masque. *Abacus*, 35(3), 302-332.
- Hossain. (2010). Corporate governance, legal environment, and auditor choice in emerging markets. *Review of pacific basin financial markets and policies*, 13(01), 91-126.
- Pendlebury and Shreim. (1990). UK auditors 'attitudes to effectiveness auditing. *Financial Accountability & Management*, 6(3), 177-189.

คุณภาพสังคมกับความเป็นพลเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Social Quality and Democratic Citizenship of Students of Rajabhat Maha Sarakham University

ศิริพงษ์ ทองจันทร์¹, สาวิตรี ชุ่มจันทร์²

Siripong Thongchan¹, Savitree Chumchan²

Received: 21 September 2020

Revised: 24 November 2020

Accepted: 12 May 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องคุณภาพสังคมกับความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (คิดเป็นร้อยละ 62.5) ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 19-20 ปี (คิดเป็นร้อยละ 43.7) ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (คิดเป็นร้อยละ 42.0) โดยเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 (คิดเป็นร้อยละ 38.0) ซึ่งมีรายได้ระหว่าง 6,001 - 10,000 บาท (คิดเป็นร้อยละ 52.5)

ระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่าระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.85$, $S.D.=0.857$) ปัจจัยคุณภาพสังคมมีความสัมพันธ์ต่อความเป็นพลเมืองของนักศึกษา ดังนี้ 1) ตัวแปรแปรระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมกับตัวแปรระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, 2) ตัวแปรแปรระดับทุนทางสังคมกับตัวแปรระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ตัวแปรระดับการสร้างเครือข่ายทางสังคมกับตัวแปรระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมือง โดยใช้ปัจจัยเรื่องคุณภาพสังคม ได้แก่ 1) หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างกลุ่มนักศึกษาด้วยกัน 2) หลักการจัดความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ 3) หลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านความขยัน ความอดทน การร่วมมือ การซื่อสัตย์ และการพึ่งตนเอง 4) การให้การศึกษอบรมอย่างต่อเนื่อง เรื่องความเป็นพลเมืองเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษามี

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Lecturer of Political Science, Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

ความรู้ความคิดช่วยให้นักศึกษามั่นใจในตนเองมากขึ้นที่จะปฏิบัติตนในการเป็นพลเมืองที่ดี 5) หลักการทำงานเป็นทีม สามารถนำมาใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาให้สังคมนักศึกษาตระหนักถึงความ
ความเป็นพลเมืองได้

คำสำคัญ: คุณภาพสังคม, ความเป็นพลเมือง

Abstract

A study of social quality and citizenship of Rajabhat Maha Sarakham University students sought to 1) study citizenship of students from Rajabhat Maha Sarakham University, 2) study social quality factors related to citizenship of Rajabhat Maha Sarakham University students and 3) propose citizenship development guidelines of Rajabhat Maha Sarakham University students using quantitative research methods. A questionnaire was used as a tool for data collection. The results showed that most of the samples were female (62.5%). Most of them were aged 19-20 years (43.7%). Most of them were students of the faculty is Humanities and Social Sciences. (42.0%), with first-year students (38.0 %) and with income between 6,001 - 10,000 baht (52.5 %).

It was found that the overall level of citizenship of the students was ($\bar{X}$ =2.85, S.D.=0.857). The social quality factors related to student citizenship were as follows: 1) social solidarity variables and students' citizenship level variables were a statistically significant relationship at 0.05 level, 2) the social capital conversion variable and the student citizenship level variable were statistically significant at the 0.05 level and 3) the networking level variable of social factors and the degree of citizenship of the students were statistically significantly related at the 0.05 level.

Citizenship development approach used the following factors of social quality.- 1) principles of building good relationships between groups of students, 2) principles of eliminating conflicts of interests, 3) principles of ideology and values of diligence, patience, cooperation, honesty and self-reliance, 4) continuing education and citizenship training to encourage students to have knowledge and ideas and help students to be more self-confident to behave as a good citizens, and 5) teamwork principles that can be used to seek cooperation in developing the student society to realize citizenship.

Keywords: Social Quality, Democratic Citizenship

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 และฉบับที่ 12 ของประเทศไทย นั้น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ

ที่ 11 พ.ศ. 2555-2559, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564) เป็นการให้ความสำคัญและยังคงยึดมั่นในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็น "หัวใจ" ของการวางแผน

ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554) ที่ได้บัญญัติ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยเนื้อหาสาระจะเน้นการพัฒนาที่มุ่งสู่การเป็น “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (Green and Happiness Society) เนื่องจากในอดีตจะเน้นการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจเป็นหลักโดยมี GDP (Gross Domestic Product) หรือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเป็นตัวชี้วัดความเจริญของประเทศ แต่จากผลการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า การใช้ GDP เป็นตัวชี้วัดเพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ ควรใช้สิ่งที่เรียกว่า GNH (Gross National Happiness) หรือดัชนีความสุขมวลรวมประชาชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาสังคม

สำหรับประเทศไทยได้มีการกำหนดดัชนีชี้วัดความสุข โดยได้แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับปัจเจกบุคคลและครัวเรือน ระดับชุมชนและท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ซึ่งในระดับมหภาคนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ใช้ดัชนีความอยู่ดีมีสุข (Well-being Index) เป็นดัชนีหนึ่งร่วมกับดัชนีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และดัชนีการพัฒนาที่ยั่งยืนในการประเมินผลกระทบของการพัฒนา สำหรับคุณภาพสังคม (Social Quality) ถึงแม้จะเป็นเรื่องที่ใหม่มากในสังคมไทย แต่เมื่อทำการศึกษาก็พบว่า มีหลากหลายหน่วยงานที่ได้ทำการศึกษาแนวคิดที่เชื่อมโยงกับเรื่องคุณภาพสังคม เพื่อให้สังคมไทยไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาประเทศในหลายด้าน ประกอบไปด้วยประการแรก คือความเป็นปึกแผ่นทางสังคมซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 มิติ คือการลดความไม่เท่าเทียม

และความขัดแย้ง การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ประการที่สอง คือการสร้างทุนทางสังคมคือการนำเอาทรัพยากรที่มีศักยภาพมาเชื่อมต่อกับการเป็นสมาชิกในเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์ในเชิงสถาบันไว้เป็นฐานสนับสนุน เพื่อให้มีบทบาทในการผลิตซ้ำในชนชั้นและประการที่สาม คือการสร้างเครือข่ายทางสังคม คือการทำกิจกรรมให้เกิดกลุ่ม ซึ่งอาจเป็นกลุ่มองค์กร หรือกลุ่มบุคคล เพื่อจุดประสงค์ของการแลกเปลี่ยน การจัดกิจกรรม หรือการผลิตระหว่างองค์กรสมาชิก ซึ่งคุณภาพทางสังคมถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านทั้งเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยคือการปกครองที่อำนาจสูงสุดในประเทศเป็นของประชาชน โดยประชาชนเป็นผู้ปกครองตนเอง ประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในประเทศของตน และมีความเท่าเทียมกัน ดังนั้นประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงต้องมีกติกาหรือรัฐธรรมนูญที่จะกำหนดระบบ เพื่อใช้ในการปกครองประเทศ และสิ่งสำคัญไม่น้อยไปกว่านี้คือคน หรือประชาชนที่เป็นเจ้าของประเทศที่มีความแตกต่าง หลากหลาย จะต้องมีความเป็นพลเมือง จึงจะประสบความสำเร็จได้ ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่ได้ส่งเสริมให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่ดีแล้ว ประชาธิปไตยก็ล้มเหลว เต็มไปด้วยปัญหาต่างๆ เช่น เกิดการแตกแยกกันในสังคม เพราะประชาชนไม่ยอมรับความแตกต่าง และไม่เคารพสิทธิเสรีภาพของกันและกัน ความเห็นที่ต่างกันจึงนำไปสู่ความแตกแยก ขัดแย้ง และแบ่งเป็นฝักฝ่าย ไม่ฟังซึ่งกันและกัน และถ้าขัดแย้งกันมากแล้วไม่ได้ตัดสินกันด้วยความจริงรอบ กติกา และกระบวนการยุติธรรม ในที่สุดก็นำไปสู่ความรุนแรง และการนองเลือด หรือถึงขนาดเกิดสงครามกลางเมืองขึ้นมาได้ หรือถ้าไม่

เกิดเหตุการณ์รุนแรงนองเลือด ประชาธิปไตยที่ไร้ซึ่งพลเมือง ก็จะเป็นประชาธิปไตยที่ใช้สิทธิเสรีภาพกันตามอำเภอใจ ทุกๆ คนต่างอ้างแต่สิทธิเสรีภาพของตนเองทั้งนั้น แต่ไม่มีใครพูดถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ใครอยากทำอะไรก็ไม่เห็นว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้สังคมดีขึ้นหรือเลวลง ในที่สุดสิทธิเสรีภาพก็จะนำไปสู่ความเสื่อมทรามของสังคม ลักษณะของพลเมืองในระบบประชาธิปไตยที่กล่าวมานี้ ไม่ใช่เรื่องที่จะเกิดขึ้นได้เอง หากแต่ต้องมีการฝึกฝนเรียนรู้กันไปตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน มหาวิทยาลัย เพื่อให้รู้จักการยอมรับความแตกต่าง การเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และการรับผิดชอบต่อสังคม

การให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีความจำเป็นต่อสังคมไทย เพราะความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคนไทยให้มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการปกครองของไทยในปัจจุบัน สังคมประชาธิปไตยจะดำรงอยู่ได้ถ้าทุกคนมีความซื่อสัตย์สุจริต มีการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยอาศัยสถานศึกษา เพราะสถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคม ที่จะช่วยพัฒนาให้คนเป็นพลเมืองดี โดยทั่วไปการให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติให้มีความเป็นพลเมืองดี และมีความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมได้นั้นจำเป็นต้องมีสถาบันครอบครัว การศึกษา ศาสนาเข้ามาประสานงานร่วมมือกันเพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนได้มีความรู้คู่คุณธรรม คือการเป็นคนเก่งและเป็นคนดีควบคู่กันไป เพราะหากเด็กและเยาวชนของประเทศเรียนเก่งมีความรู้ความสามารถแต่ขาดการประพฤติตนที่ดีในการดำเนินชีวิตในสังคม เด็กและเยาวชนเหล่านี้ก็อาจสร้างความเสียหายหรือเป็นบุคคลที่อันตราย

ต่อสังคมและประเทศชาติได้ ฉะนั้นการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีทั้งความคิด และการประพฤติตนให้เป็นพลเมืองดีของสังคมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

โดยสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยในปัจจุบันยังขาดเสถียรภาพ และยังไม่สามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายในการเป็นสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่าหากสังคมมีคุณภาพแล้วจะทำให้เกิดปัจจัยแวดล้อมที่ดีที่นำไปสู่การเป็นพลเมืองอันหมายถึงผู้ที่เคารพกติกา เคารพสิทธิผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ได้ การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษากลุ่มนักศึกษา เนื่องจากเป็นกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ และเป็นกำลังของชาติที่จะขับเคลื่อนให้เจริญก้าวหน้าได้ในอนาคต

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพสังคมกับความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการเสริมสร้างการให้สังคมในมหาวิทยาลัยเป็นสังคมที่มีคุณภาพเพื่อนำไปสู่ความเป็นพลเมืองที่ดีของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สมมุติฐานการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านความเป็นปึกแผ่นทางสังคมมีความสัมพันธ์ต่อระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

สมมุติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านทุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ต่อระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

สมมุติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคมมีความสัมพันธ์ต่อระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ คุณภาพทางสังคม ศึกษาจาก Pierre Bourdieu และ Jame S. Coleman กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550) สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550) และความเป็นพลเมืองศึกษาจาก ธเนศวร์ เจริญเมือง (2551) ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555) อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2545). รวมถึงบริบททั่วไปของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาและบูรณาการจากผลงาน ตำรา เอกสาร หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ หลากๆ ท่าน เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ชั้นปีที่ 1-4 ทั้งหมด จำนวน 15,310 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2559)

ตาราง 1 จำนวนนักศึกษาแต่ละคณะ

ลำดับที่	คณะ	จำนวน
1	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	2,466
2	ครุศาสตร์	2,522
3	วิทยาการจัดการ	2,447
4	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	2,724
5	เทคโนโลยีการเกษตร	840
6	เทคโนโลยีสารสนเทศ	1,278
7	รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์	1,237
8	นิติศาสตร์	986
9	วิศวกรรมศาสตร์	810
รวม		15,310

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 แต่เนื่องจากลักษณะประชากรมีความคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจึงสุ่มเลือกคณะเพื่อเป็นตัวแทนในการวิจัย 3 คณะ ประกอบด้วย คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 6,483 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตร สูตรทาโรยามานะ (1973: 887, อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เอกะคุณ, 2543: 135) โดยกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 5 หรือระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 สามารถคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N คือ จำนวนประชากร
 e คือ ความคาดเคลื่อนของการเลือก
 ตัวอย่าง

แทนค่า

$$\begin{aligned}
 n &= \frac{6,483}{1+6,483(0.05^2)} \\
 &= \frac{6,483}{1+6,483(0.0025)} \\
 &= \frac{6,483}{6,484(0.0025)} \\
 &= \frac{6,483}{6,483} \\
 &= 16.21 \\
 &= 399.93 \\
 &\approx 400
 \end{aligned}$$

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการ
 สุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับสลาก 3 คณะ จาก
 9 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษย
 ศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และ
 รัฐประศาสนศาสตร์

หลังจากนั้นนำจำนวนนักศึกษาของแต่ละ
 คณะมาเทียบบัญญัติไตรยางศ์ เพื่อหาจำนวนกลุ่ม
 ตัวอย่างในแต่ละคณะ ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
 400 คน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (ตามตาราง 2)

ตาราง 2 ตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามคณะ

ลำดับที่	คณะ	จำนวน	จำนวนตัวอย่าง
1	ครุศาสตร์	2,522	156
2	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	2,724	168
3	รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์	1,237	76
	รวม	6,483	400

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น
 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ
 สังกัดคณะ ชั้นปี และรายได้

ส่วนที่ 2 การประเมินทัศนคติของนักศึกษา
 เรื่องคุณภาพสังคม จำแนกเป็น 3 ด้าน คือด้าน
 ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ด้านทุนทางสังคม

และด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคม

ส่วนที่ 3 การประเมินทัศนคติของนักศึกษา
 เรื่องความเป็นพลเมือง ได้แก่ ด้านการเคารพ
 กติกา ด้านเคารพสิทธิผู้อื่น และด้านความ
 รับผิดชอบต่อไป

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะการพัฒนาความ
 เป็นพลเมืองของนักศึกษา (ข้อคำถามปลายเปิด)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire)

ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักการและวิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ตลอดจนกำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัย

2. กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบหาความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) โดยต้องให้มีความสอดคล้องไม่น้อยกว่า 0.67 ขึ้นไป

2. ดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ โดยแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า IOC เท่ากับ 0.79

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษา คือคณะวิทยาการจัดการ จำนวน 30 คน

4. นำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวมโดยใช้วิธีของ Cronbach (1984, อ้างถึงใน กัลยา วาณิชยชัยบัญชา, 2548) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 ทั้งนี้หลังทำการทดสอบพบว่าแบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.87 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สามารถนำไปใช้ในการศึกษาต่อไปได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างชัดเจนและให้กับทีมผู้ช่วยวิจัยทำความเข้าใจแบบสอบถามเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในการเก็บข้อมูล

2. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามนั้น ซึ่งทีมผู้ช่วยนักวิจัยต้องชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่างเข้าใจอย่างชัดเจนจึงดำเนินการเก็บข้อมูล

3. ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของแบบสอบถาม แล้วจึงนำมาลงรหัสตามคู่มือลงรหัส หลังจากนั้นจึงดำเนินการกรอกข้อมูลในโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพทางสังคม และความเป็นพลเมืองของนักศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอนุมาน ได้แก่ สถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ (Pearson, Chi-Square) ในรูปแบบตารางไขว้ (cross tabulation) เพื่อนำมาใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	150	37.5
หญิง	250	62.5
รวม	400	100.0
อายุ		
17-18 ปี	120	30.0
19-20 ปี	175	43.7
20 ปี ขึ้นไป	105	26.3
รวม	400	100.0
สังกัดคณะ		
คณะครุศาสตร์	156	39.0
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	168	42.0
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์	76	19.0
รวม	400	100.0
ชั้นปี		
ปี 1	152	38.0
ปี 2	102	25.5
ปี 3	59	14.7
ปี 4	87	21.8
รวม	400	100.0
รายได้		
ต่ำกว่าเดือนละ 6,000 บาท	160	40.0
6,001 - 10,000 บาท	210	52.5
อื่นๆ	30	7.5
รวม	400	100.0

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (คิดเป็นร้อยละ 62.5) ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 19-20 ปี (คิดเป็นร้อยละ 43.7) ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (คิดเป็นร้อยละ

42.0) โดยเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 (คิดเป็นร้อยละ 38.0) ซึ่งมีรายได้ระหว่าง 6,001 - 10,000 บาท (คิดเป็นร้อยละ 52.5)

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลค่า
ด้านการเคารพกติกา			
1. ท่านเคารพกฎของมหาวิทยาลัยเสมอ	2.79	0.995	ปานกลาง
2. ท่านปฏิบัติตามระเบียบของมหาวิทยาลัยอย่างเคร่งครัด	2.74	0.991	ปานกลาง
3. ท่านจะตักเตือนให้เพื่อนปฏิบัติตามระเบียบของมหาวิทยาลัยเสมอ	2.97	0.953	ปานกลาง
ด้านเคารพสิทธิผู้อื่น			
4. ท่านรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ	2.89	0.992	ปานกลาง
5. ท่านรักษาสีห์ของตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ	3.55	0.903	มาก
6. ท่านให้ความสำคัญในการเคารพสิทธิของผู้อื่นเสมอ	3.10	0.951	ปานกลาง
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม			
7. ท่านระมัดระวังในการพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิผู้อื่น	2.91	0.721	ปานกลาง
8. ท่านปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบอย่างเต็มที่อยู่เสมอ	2.42	0.615	น้อย
9. ท่านให้ความสำคัญในผลประโยชน์ที่เป็นของส่วนรวมอยู่เสมอ	2.70	0.726	ปานกลาง
10. ท่านมักจะตำหนิผู้ที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองอยู่เสมอ	2.44	0.731	น้อย
รวม	2.85	0.857	ปานกลาง

ความเป็นพลเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{X}=2.85$, $S.D.=0.857$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ได้แก่ ท่านรักษาสีห์ของตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ ($\bar{X}=3.55$, $S.D.=0.903$) อยู่ในระดับมากเพียงข้อเดียว ส่วนข้อท่านมักจะตำหนิผู้ที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองอยู่เสมอ ($\bar{X}=2.44$, $S.D.=0.731$) และท่านปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบอย่างเต็มที่อยู่เสมอ ($\bar{X}=2.42$, $S.D.=0.615$) อยู่ในระดับน้อยทั้งคู่

การทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ตอบแบบสอบถาม ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย 3 ข้อ พบว่า

1. ปัจจัยด้านความเป็นปึกแผ่นทางสังคมของนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ทำให้ระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษาอยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมกับระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษาด้วยสถิติ Chi-square ในรูปแบบการวิเคราะห์ตารางไขว้ (Cross tabulation) พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคม	ระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษา		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
น้อย	200	89	2
ปานกลาง	54	51	3
มาก	0	1	0
รวม	254	141	5

2. ปัจจัยด้านทุนทางสังคมของสังคม นักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ทำให้ระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษาอยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับทุนทางสังคมของสังคมนักศึกษา

กับระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษาด้วยสถิติ Chi-square ในรูปแบบการวิเคราะห์ตารางไขว้ (Cross tabulation) พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระดับทุนทางสังคมในชุมชน	ระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษา		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
น้อย	256	138	5
ปานกลาง	0	0	0
มาก	0	1	0
รวม	256	139	5

3. ปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคมของสังคมนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ทำให้ระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการสร้างเครือข่ายทาง

สังคมของสังคมกับระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษาด้วยสถิติ Chi-square ในรูปแบบการวิเคราะห์ตารางไขว้ (Cross tabulation) พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระดับการสร้างเครือข่ายทางสังคม	ระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษา		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
น้อย	41	7	0
ปานกลาง	210	119	0
มาก	5	13	5
รวม	256	139	5

สรุปและอภิปรายผล

ความเป็นพลเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ระดับการความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของธัญรัช วิภัติภูมิประเทศ (2556). ความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ พบว่านักศึกษามีความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยในภาพรวมที่ระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักศึกษามีความเป็นพลเมืองด้านการเคารพกติกาสูงสุด รองลงมาคือด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อสังคม 2) ความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยในภาพรวมของนักศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตามเพศ ภูมิลำเนา ผลการเรียน คณะชั้นปี และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 3) ข้อเสนอแนะ คือควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในรายวิชาศึกษาทั่วไปชั้นปีที่ 1 ควรจัดให้มีการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา ตามลำดับ

ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมกับระดับการความเป็นพลเมืองของนักศึกษามีความสัมพันธ์กัน ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมของนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยทำให้ระดับการความเป็นพลเมืองของนักศึกษาอยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน โดยสังคมที่มีคุณภาพมากเพียงใดจะเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของถวิลวดี บุรีกุล (2552) ที่ศึกษาเรื่องคุณภาพสังคมในประเทศไทย

พบว่า คุณภาพสังคมเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนความสนใจของปัจเจกเป็นความสนใจส่วนรวมเป็นเรื่องสาธารณะ และนำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมได้

ทุนทางสังคมกับระดับการความเป็นพลเมืองของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ระดับทุนทางสังคมของสังคมนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย โดยผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550) ที่อธิบายว่าทุนทางสังคมสามารถมีลักษณะของผลประโยชน์สาธารณะซึ่งจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ชุมชนนำไปใช้เป็นแนวทางดำเนินการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

การสร้างเครือข่ายทางสังคมกับระดับการความเป็นพลเมืองของนักศึกษามีความสัมพันธ์กัน ซึ่งผลการศึกษา พบว่าระดับการสร้างเครือข่ายทางสังคมของนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางทำให้ระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของณัฐวัชร เผ่าภู (2554) ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน ความเป็นเครือข่ายทางสังคม คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชนมุสลิมบ้านสมอเอก พบว่า จากการศึกษาพบว่าบริบทของชุมชนสมอเอกเป็นแบบ “ชุมชนชนบท” ความสัมพันธ์ทางสังคมก็เป็นแบบกันเอง เนื่องจากเป็นเครือญาติกันเกือบทั้งหมด ไม่มีความแตกต่างทางชนชั้น มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น และยังเป็นชุมชนสมอเอกเป็นชุมชนมุสลิมที่เคร่งครัดต่อการปฏิบัติศาสนกิจการอยู่แบบเครือญาติเป็นปัจจัยหลักของความเข้มแข็งของชุมชนและนำไปสู่การเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง แนวทางการพัฒนาชุมชนสมอเอกโดยผ่านกลุ่มต่างๆ นั้นสามารถกระทำได้ โดยเฉพาะกับกลุ่มแกนหลักที่สำคัญ เช่น กลุ่มกรรมการมัสยิด กลุ่ม

กรรมการชุมชน กลุ่มธนาคารต้นไม้ กลุ่มพัฒนาสตรีหมู่บ้าน เป็นต้น

จากประเด็นข้อมูลสำคัญดังกล่าว จึงทำให้เกิดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ ในการส่งเสริมให้สังคมนักศึกษาที่มีคุณภาพที่ดีขึ้นด้วยการสร้างความสามัคคีเพื่อความเป็นปึกแผ่น กระตุ้นให้นักศึกษาตระหนักถึงข้อดีหรือจุดเด่นสิทธิและเสรีภาพในสังคมนักศึกษาในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมความรู้ ความคิดและค่านิยมด้านความร่วมมือเพื่อเป็นการสร้างทุนทางสังคมของนักศึกษารวมถึงการสร้างเครือข่ายทางสังคมภายในและภายนอกสถาบันเพื่อทำให้เกิดเป็นสังคมนักศึกษาที่เข้มแข็ง เนื่องจากปัจจัยด้านคุณภาพสังคมดังกล่าวนำไปสู่การส่งเสริมระดับความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องคุณภาพสังคมกับความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยที่น่าเสนอผู้เกี่ยวข้องอันอาจจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองโดยใช้ปัจจัยเรื่องคุณภาพสังคม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างกลุ่มนักศึกษาด้วยกัน สอดคล้องกับ

แนวคิดคุณภาพสังคมในประเด็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นในสังคม

หลักการขจัดความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์และความคิดจะมี อิทธิพลต่อการดำเนินงานพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้งานหยุดชะงักและล้มเหลวสอดคล้องกับแนวคิดคุณภาพสังคมในประเด็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นและการสร้างทุนทางสังคมในสังคมนักศึกษา

หลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านความขยัน ความอดทน การร่วมมือ การซื่อสัตย์ และการพึ่งตนเอง เพราะอุดมการณ์เป็นเรื่องที่จะจูงใจให้นักศึกษาร่วมสนับสนุนแนวนโยบายการสร้างความเป็นพลเมืองของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามสอดคล้องกับแนวคิดคุณภาพสังคมในประเด็นการสร้างทุนทางสังคม

การให้การศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่องเรื่องความเป็นพลเมืองเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ความคิดช่วยให้นักศึกษามั่นใจในตนเองมากขึ้นที่จะปฏิบัติตนในการเป็นพลเมืองที่ดี

หลักการทำงานเป็นทีม สามารถนำมาใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาให้สังคมนักศึกษาตระหนักถึงความเป็นพลเมืองได้ สอดคล้องกับแนวคิดคุณภาพสังคมในประเด็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นและนำไปสู่การสร้างเครือข่ายในการทำงานพัฒนาสังคมใดๆ ในการทำงานเป็นทีม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2550). *โครงการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะด้าน การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดทำดัชนีสังคม.* (อัดสำเนา).

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). *สถิติสำหรับงานวิจัย.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ณัฐวัชร เผ่าภู. (2554). *การพัฒนาอย่างยั่งยืน: ความเป็นเครือข่ายทางสังคม คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชนมุสลิมบ้านสมอเอก ตำบลดอนนิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา*. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (พัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). *คุณภาพสังคมในประเทศไทย. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ 12 เรื่อง "คุณภาพสังคมกับคุณภาพประชาธิปไตยไทย" วันที่ 4-6 พฤศจิกายน 2553 ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติถนนราชดำเนินนอก*.
- ชเนศวร์ เจริญเมือง. (2551). *พลเมืองเข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2556). *ความเป็นพลเมืองในระบบบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education)*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549.
- สำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. 2559.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2545). *การเมืองของพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คบไฟ.
- Cronbach, L.J. (1984). *Essentials of psychological testing*. 4th ed. New York, NY Harper & Row.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd edition. New York: Harper and Row Publication.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Instructions for the Authors)

บทความและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Pre review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องเป็นงานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New ขนาด 16 ตัวอักษรย่อหน้า

3. จำนวนหน้า บทความและบทความวิจัย ไม่ควรเกิน 15 หน้า

การเรียงลำดับเนื้อหาบทความ และบทความวิจัย

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่ คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. **ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

3. **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์ อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 500 คำ ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

4. คำสำคัญหรือคำหลัก (Keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

5. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

6. วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งื่อนำมาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. ผลการศึกษา (Results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8. วิจารณ์และสรุปผล (Discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

9. ตาราง รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น แยกออกจากเนื้อเรื่องโดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้น ๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

10. กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้น ๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

11. เอกสารอ้างอิง (References) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

11.1 การเขียนเอกสารอ้างอิง

ก. กรณีที่เป็นรายงานวิจัย มีรูปแบบและการเรียงลำดับดังนี้: ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์. เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนทั้ง 6 คนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “et al”

ตัวอย่าง

อมรรัตน์ จงสวัสดิ์ตั้งสกุล, ลัดดา เหมาะสุวรรณ. (2002). Evidenced based maillard reeaction: focusing on parenteral nutrition. *วารสารโภชนบำบัด*. 13 (1): 3-11

Vega KJ, Pina I, Krevaky B. (1996). Heart transplantation is associated is with an increase risk for pancreatobiliary diseases. *Ann Intern Med*. 124 (11): 980-3

ข. กรณีที่เป็นหนังสือ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ เหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ ก.) ยกเว้น ใช้ *ชื่อหนังสือ* เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ แทน ชื่อย่อวารสาร

ตัวอย่าง

วิญญู มิตรานันท์. (2538). *พยาธิกายวิภาค*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์. 629-78.

Ringsven M.K., Bond, D. (1996). *Gerontology and leadership skills for nureses*. 2nd ed. Albany (NY): Delmar Publishers. 100-25.

ค. กรณีที่เป็นรายงานการประชุมและสัมมนา มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด: สถานที่จัด: สำนักพิมพ์ หรือ ผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ณัฐนันท์ สินชัยพานิช, วราภรณ์ จรรยาประเสริฐ, ยุพิน รุ่งเวชวุฒิวินทยา, มนต์ชูลี นิตินน, สาริต พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2542). เกสัชกรพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง. *รายงานการประชุมวิชาการ เกสัชกรรม ประจำปี 2542 ของเกสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ; 24-26 มีนาคม 2542*. กรุงเทพมหานคร: เกสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. 89-105.

Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). *Proceeding of 10yh International Congress of EMG and/ Clinical Neurophysilogy ; 15-16 Oct 1995; Kyoto Japan*. Amsterdam: Eelsevier. 80-90.

ง. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. สถาบันที่พิมพ์: ชื่อสถาบันการศึกษา

ตัวอย่าง

อัมพร ณรงค์สันติ. (2541). *การใช้ยาเจนตั้มยซินวันละครั้งเปรียบเทียบกับวันละสองครั้งในทารกแรกเกิดไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกสัชศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kaplan S.J. (1995). *Post-hospital home health care: the elderly,s access and utilization [dissertayion]*. St. Louis (MO): Washington Univ.

จ. กรณีที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับเหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ 11.1.1. ก)

ตัวอย่าง

Lee, G. (1996). *Hospitalization tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually*. The Washington Post Jun 21.5.

ฉ. กรณีที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร (ปี เดือน วันที่อ้างอิงถึง) เล่มที่ (ฉบับที่): ได้มาจาก ชื่อ website.

ตัวอย่าง

Morse S.S. (1995). *Factors in the emergence of infectious disease*. Emerg Infect Dis [cited 1996 Jun 5] ; 1 (1): Available from: URL/www.Cdc.gov/ncidod/Eid.htm.